

ÅRSREDOVISNING 1996

Handelsbanken

ORDINARIE BOLAGSSTÄMMA

hålls i *Grand Hôtels Vinterträdgård*,
ingång Royal, Stallgatan 4, Stockholm,
tisdagen den 22 april 1997, kl 10.00.

Anmälan om deltagande i bolagsstämman

Aktieägare som önskar delta i bolagsstämman skall

- dels vara införd i den av Värdepapperscentralen VPC AB förda aktieboken senast fredagen den 11 april 1997,
- dels anmäla sitt deltagande till Ordförandekansliet vid bankens huvudkontor, Kungsträdgårdsgatan 2, 106 70 Stockholm, telefon 08-701 19 84, senast torsdagen den 17 april 1997, kl 15.00.

Aktieägare som låtit förvaltarregistrera sina aktier måste dessutom, för att äga rätt att delta i stämman, begära att tillfälligt föras in i den av VPC förda aktieboken. Aktieägaren måste underrätta förvaltaren härom i god tid före den 11 april 1997, då sådan införing skall vara verkställd.

Utdelning

Styrelsen föreslår som avstämningsdag för utdelning fredagen den 25 april 1997. Beslutar stämman i enlighet med förslaget, beräknas utdelningen komma att utsändas av VPC måndagen den 5 maj 1997.

Publiceringsdagar för delårsrapporter

Jan – mars	21 april 1997
Jan – juni	19 aug 1997
Jan – sept	28 okt 1997

HANDELSBANKEN I SAMMANDRAG	2
KONCERNCHEFENS KOMMENTAR	4
MÅL, POLITIK OCH ORGANISATION	10
Mål och grundsatser.....	10
Politik.....	10
Organisation.....	10
Våra medarbetare.....	12
Kontoren.....	14
Regionhuvudkontoren i Sverige.....	16
Regionbanken Utland.....	18
Centrala huvudkontoret och dotterbolag.....	20
Centralstyrelsen.....	22
Koncernledningen.....	24
Revisorer.....	24
RÖRELSENS UTVECKLING	25
Utlåning.....	25
Inlåning.....	26
Betalningsförmedling.....	26
Korttjänster.....	27
Fastighetsfinansiering.....	27
Finansbolagsverksamhet.....	28
Pensionssparande/livförsäkring.....	29
De globala marknaderna.....	30
Den nordiska bankrörelsen.....	34
Utanför Norden.....	35
IT-utveckling.....	36
Fastighets AB Närkebro.....	36
Miljöarbetet.....	36
FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE	38
Mål.....	38
En sammanhållen universalbank.....	38
Balansomslutning.....	38
Kapitaltäckning.....	38
Rating.....	39
Resultat och lönsamhet.....	39
Kreditförluster och kreditrisker.....	41
Finansiella risker.....	42
Kompetenta medarbetare.....	45
Oktogonen.....	45
Förvärv av Stadshypotek.....	46
RESULTAT- OCH BALANSRÄKNINGAR	48
Redovisningsprinciper.....	50
Noter.....	52
FÖRSLAG TILL VINSTDISPOSITION	68
REVISIONSBERÄTTELSE	69
HANDELSBANKSAKTIE	70
Kursutveckling och utdelning.....	70
Börsvärde.....	70
Aktierna.....	70
Aktieägarna.....	71
RESULTAT- OCH BALANSRÄKNINGAR 1992–1996	72
ADRESSER	74

HANDELSBANKEN
I SAMMANDRAG

KONCERNCHEFENS
KOMMENTAR

MÅL, POLITIK
OCH ORGANISATION

RÖRELSENS
UTVECKLING

FÖRVALTNINGS-
BERÄTTELSE

RESULTAT- OCH
BALANSRÄKNINGAR

FÖRSLAG TILL
VINSTDISPOSITION
REVISIONS-
BERÄTTELSE

HANDELSBANKS-
AKTIEN
RESULTAT- OCH
BALANSRÄKNINGAR
1992–96

ADRESSER

HANDELSBANKEN I SAMMANDRAG

Resultatutveckling för Handelsbankskoncernen

	1996 mkr	1995 mkr	Förändring %
Ränteintäkter	39 942	39 886	0
Leasingintäkter	1 227	1 097	+ 12
Räntekostnader	- 30 798	- 31 368	- 2
Provisionsnetto	2 628	2 366	+ 11
Nettoresultat av finansiella transaktioner	2 114	1 574	+ 34
Övriga intäkter	397	754	- 47
Summa intäkter	15 510	14 309	+ 8
Personalkostnader	3 477	3 413	+ 2
Övriga omkostnader	3 515	3 459	+ 2*
Summa omkostnader	6 992	6 872	+ 2*
Resultat före kreditförluster	8 518	7 437	+ 15
Kreditförluster	1 799	2 392	- 25
Rörelseresultat	6 719	5 045	+ 33
Räntenetto	9 410	8 744	+ 8
Balansomslutning	571 123	506 554	+ 13
Antal anställda	7 398	7 395	0
Antal kontor i Sverige	480	488	
Antal kontor i övriga Norden	24	19	

* Exklusive leasingavskrivningar minskar övriga omkostnader med 1% och summa omkostnader är oförändrad.

DEFINITIONER

AVKASTNING PÅ TOTALT KAPITAL. Rörelseresultatet före skatt i relation till genomsnittlig balansomslutning.

DIREKTAVKASTNING. Utdelning per stamaktie dividerad med börskursen vid årets slut.

I/K-TAL. Summa intäkter i förhållande till summa kostnader – båda korrigerade för plan- enliga leasingavskrivningar. I/K-talet beräknas före och efter kreditförluster inkl värdeförändring av övertagen egendom.

JUSTERAT EGET KAPITAL PER STAMAKTIE. Eget kapital enligt balansräkningen justerat för kapital- delen av skillnaden mellan bokfört värde och marknadsvärdet för räntebärande värdepapper klassificerade som finansiella anläggningstill- gångar dividerat med antal stamaktier efter full konvertering av konvertibla förlagsbevis. Justering har skett med preferens- och indexaktie- kapital till aktuellt inlösenvärde.

KAPITALBAS. Kapitalbasen är summan av primärt och supplementärt kapital. Med primärt kapital avses eget kapital minus goodwill samt i moderbolaget 72% (1992–1994 70%) av obeskattade reserver. Som supplementärt kapital räknas förlagslån med viss reduktion då den återstående löptiden understiger fem år. Denna del av det supplementära kapitalet får ej överstiga 50% av det primära kapitalet. Efter särskilt tillstånd av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspek- tionen får även andra instrument räknas in i det primära eller supplementära kapitalet. Det supplementära kapitalet får dock aldrig överstiga det primära. För att erhålla kapital- basen reduceras summan av primärt och sup- plementärt kapital med bokfört värde på inne- hav i försäkringsverksamhet samt bankverk- samhet, vilka ej konsolideras.

KAPITALTÄCKNING. Kapitaltäckningen eller kap- ital täckningsgraden utgör kapitalbasen i förhåll- ande till riskvägd volym. Kapitaltäckningen skall enligt lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepap- persbolag uppgå till minst 8%.

KREDITFÖRLUSTNIVÅ. Kreditförluster och värde- förändringar på övertagen egendom i förhåll- ande till ingående balans för utlåning till all- mänheten, kreditinstitut (exkl banker) samt övertagen egendom och kreditgarantier.

LÖNSAMHET. Se Räntabilitet.

NETTOVINST PER STAMAKTIE. Periodens resultat efter bokslutsdispositioner och skatt dividerad med antal stamaktier. Justering har skett med hänsyn till preferensaktier, indexaktier och full konvertering av konvertibla förlagsbevis.

OREGLERAD FORDRAN. Fordran för vilken ränta, amortering eller övertrassering är förfallen till betalning sedan mer än 60 dagar.

OSÄKER FORDRAN. Fordran som är oregerad, eller för vilken andra omständigheter medför osäkerhet om dess värde, och för vilken säker- hetens värde inte med betryggande marginal täcker både kapitalbelopp och upplupen ränta. Med osäker fordran netto menas osäker fordran med avdrag av reserv för befarad kredit- förlust.

OSÄKRA FORDRINGAR, ANDEL. Osäkra fordringar netto i förhållande till total utlåning till allmän- heten och kreditinstitut (exkl banker) samt leasingobjekt.

P/E-TAL. Börskurs vid årets slut dividerad med nettovinst per stamaktie.

PLACERINGSMARGINAL. Räntenetto i förhållande till genomsnittlig balansomslutning.

PRIMÄRKAPITALRELATION. Primärkapital i för- hållande till riskvägd volym. (Se Kapitalbas och Riskvägd volym.)

PROBLEMKREDITER. Summan av osäkra fordringar netto och räntenedsatta fordringar.

RESERVERINGSGRAD FÖR OSÄKRA FORDRINGAR. Reserv för befarade kreditförluster i relation till osäkra fordringar brutto.

RISKVÄGD VOLYM. Den riskvägda volymen bestäms genom att tillgångarna och posterna utanför balansräkningen, enligt lagen om kap- ital täckning och stora exponeringar för kredi- tstitut och värdepappersbolag, placeras i olika riskklasser. Volymerna vägs med hänsyn till be-dömd risk så att de kommer att ingå i den riskvägda volymen till 0%, 20%, 50% eller 100%.

RÄNTABILITET PÅ EGET KAPITAL. Periodens resultat efter bokslutsdispositioner och skatt i relation till genomsnittligt eget kapital justerat för ny- emission, utdelning samt inklusive minoritet- andel.

RÄNTEMARGINAL. Skillnaden mellan medelräntan på samtliga tillgångar och medelräntan på samtliga skulder.

RÄNTENEDSATT FORDRAN. Fordran för vilken rän- tan satts ned i förhållande till marknadsmässig ränta.

RÄNTENETTO. Ränteintäkter samt leasingintäkter minus räntekostnader och planenliga leasing- avskrivningar.

RÖRELSERESULTAT PER STAMAKTIE. Rörelseresultat med avdrag för minoritetsandel och efter scha- blonskatt (30% 1992–1993, 28% 1994–1996) dividerat med antal stamaktier. Justering har skett med hänsyn till preferensaktier, index- aktier och full konvertering av konvertibla

Nyckeltal för Handelsbankskoncernen

	1992	1993	1994	1995	1996
Resultat före kreditförluster, mkr	7 259	7 525	6 916	7 437	8 518
Kreditförluster, mkr	7 999	6 801	2 809	2 392	1 799
Rörelseresultat, mkr	- 740	724	4 107	5 045	6 719
Balansomslutning, mkr	393 210	399 189	405 852	506 554	571 123
Eget kapital, mkr	17 089	20 802	22 771	25 955	27 557
Räntabilitet på eget kapital, %	- 2,9	5,1	10,9	14,9	19,8
I/K-tal före kreditförluster	2,37	2,40	2,21	2,24	2,41
I/K-tal efter kreditförluster	0,94	1,06	1,48	1,60	1,86
Räntemarginal, %	1,76	1,93	1,82	1,42	1,39
Placeringsmarginal, %	2,17	2,22	2,09	1,74	1,64
Kreditförlustnivå, %	2,5	2,2	1,0	0,8	0,6
Reserveringsgrad för osäkra fordringar, %	37,3	45,6	51,6	61,0	65,2
Andel osäkra fordringar, %	3,3	3,1	1,8	1,1	0,8
Kapitaltäckningsgrad, %	10,1	12,6	13,7	14,2	12,2
Primärkapitalrelation, %	6,8	8,4	9,3	10,3	10,0
Avkastning på totalt kapital, %	- 0,19	0,18	1,00	1,01	1,20
Rörelseresultat per stamaktie, kr	- 2,27	2,44	12,41	15,36	20,25
Nettovinst per stamaktie, kr	- 2,30	4,38	10,14	15,38	21,32
Utdelning per stamaktie, kr	0,00	2,00	3,00	3,75	5,00
Justerat eget kapital per stamaktie, kr	82,20	88,83	96,72	110,03	114,47
Justerad börskurs, stam A, 31/12, kr	23	106	92	129	196
Medelantal anställda	7 370	7 040	7 101	7 395	7 398
Antal kontor i Sverige, 31/12	487	485	487	488	480
Antal kontor i övriga Norden, 31/12	8	9	11	19	24

Nyckeltalen för 1992-1994 ej justerade för redovisningsprincipförändringar och omklassificeringar genomförda 1996.

Se redovisningsprinciper, sid 50, samt flerårsöversikt, sid 72.

Börskurs 1992-95 har omräknats med hänsyn till utdelning av Närkebro.

Utdelning 1996 enligt styrelsens förslag.

Se även Data per aktie, sid 71, samt Resultat- och balansräkningar, sid 48-49.

KONCERNCHEFENS KOMMENTAR

Handelsbankskoncernen har fortsatt sina framgångar i hårdnande konkurrens och svag volymutveckling på marknaden.

Rörelseresultatet för 1996 är det bästa i bankens 125-åriga historia.

Genom köpet av Stadshypotek har Handelsbanken genomfört den första stora strukturaffären på bankområdet och den största kontantaffären hittills i Sverige.

1996 kom att präglas av spekulationer kring strukturförändringar i den finansiella sektorn. Bakgrunden är en hårdnande konkurrens och svag volymutveckling på marknaden totalt. I denna miljö lyckades Handelsbankskoncernen av egen kraft fortsätta sina marknadsmässiga framgångar inom praktiskt taget alla produktområden. På hushållssidan var Handelsbanken den enda storbank som ökade marknadsandelarna för såväl inlåning som utlåning. Det visar styrkan i vårt kontorsnät.

”Vi blev för första gången någonsin den största aktören på Stockholmsbörsen”

Även på investmentbankssidan hade vi stora framgångar. Vi blev för första gången någonsin den största aktören på Stockholmsbörsen. Strukturspekulationernas år 1996 avslutades med att Handelsbanken blev den som lyckades genomföra den första större strukturaffären i Sverige genom köpet av Stadshypotek. Affären på 23 miljarder kronor är den största kontantaffären i Sverige någonsin och en av de tio största företagsaffärerna i Europa under 1996. Tidskriften Euromoney utsåg återigen Handelsbanken till Sveriges bästa bank. Vi har fått utmärkelsen varje år sedan den instiftades 1993.

Kraftig resultatökning – ingen kostnadsökning

Handelsbankskoncernens resultat ökade under 1996 med 33% till 6,7 miljarder kronor – det högsta resultatet i bankens 125-åriga historia. Speciellt glädjande är att vi under 1996 inte ökade rörelsekostnaderna alls.

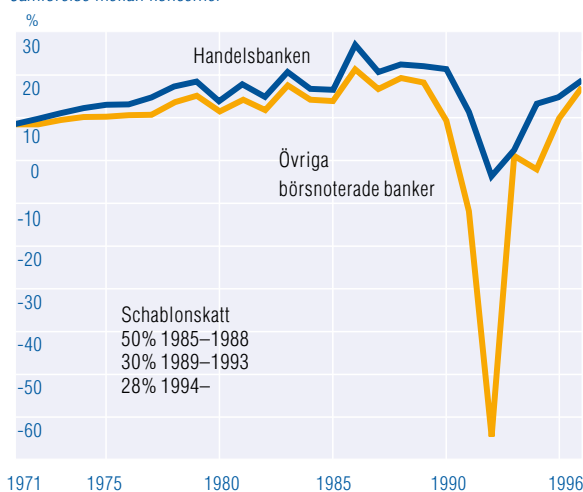
Det är mycket viktigt för oss att försvara positionen som Nordens – och kanske också Europas – mest kostnadseffektiva universalbank.

Högre kostnadseffektivitet kommer i framtiden att vara den viktigaste vägen till bättre lönsamhet än konkurrenterna.

Vinsten på 6,7 miljarder kronor innebar en räntabilitet på eget kapital på 20%, vilket måste betraktas som mycket bra när inflationstakten understiger 1%. Det ger en real räntabilitet på 19%. Vi har endast en gång tidigare – så långt vi kan överblicka – haft en real räntabilitet som överstiger årets. Resultatet innebär också att vi för tjugofemte året i rad nått målet – bättre räntabilitet på eget kapital än ett vägt genomsnitt för de övriga börsnoterade affärsbankerna.

Räntabilitet på eget kapital efter skatt

Jämförelse mellan koncerner

Kostnadseffektivitet för några nordiska bankkoncerner 31 december 1996

	Intäkter/ omkost- nader ¹⁾	Omkostnader ¹⁾ i % av balans- omslutningen
Handelsbanken (S)	2,4	1,2
Nordbanken (S)	2,2	2,0
Sparbanken Sverige (S)	1,8	1,8
S-E-Banken (S)	1,7	1,9
Den Danske Bank (DK)	1,6	1,5 ²⁾
Den norske Bank (N)	1,5	2,4
Christiania Bank (N)	1,5	2,1
Unidanmark (DK)	1,4	2,2 ²⁾
Merita (FIN)	1,4	2,5
Genomsnitt exkl Handelsbanken	1,5	2,0

¹⁾ Exkl kreditförluster

²⁾ Justerat till svenska redovisningsprinciper

Kapitalstyrkan avgjorde Stadshypoteksaffären

Under året var Handelsbankens ”alltför starka kapitalsituation” föremål för en del skrivelser i tidningarna. Vid 1990-talets ingång hade Handelsbankskoncernen ett eget kapital som var 30% mindre än den bank som hade högst. Vid 1996 års utgång var vårt egna kapital 30% större än någon annan svensk banks. Banken borde betala tillbaka kapital till sina aktieägare hette det. Jag tycker att det låg en del i dessa resonemang. Speciellt för en koncern som har hög räntabilitet på eget kapital som ett uttalat företagsmål finns det ingen anledning att på lång sikt arbeta med för mycket eget kapital. Samtidigt ville vi inte för tidigt betala tillbaka kapital till aktieägarna. Vi visste ju att ett antal strukturförändringar skulle ske på den svenska bankmarknaden. Möjligheten för Handelsbankskoncernen att delta i dessa ökade naturligtvis om kapital-situationen var stark. Beslutet att behålla vår ”alltför starka” kapitalsituation under 1996 var alltså ett medvetet val. Det gav oss handlings-möjligheter som inte något annat finansiellt företag i Sverige hade. Det blev också till slut vår kapitalstyrka som fällde avgörandet. Vi var den enda bank i Sverige som kunde köpa Stadshypotek kontant, något som staten uppskattade.

Redan tidigt under 1996 stod det klart att staten sannolikt skulle sälja sin andel i Stadshypotek mot årets slut. Vi analyserade därför detta – och andra – alternativ under hela 1996. Vi kom fram till att ett förvärv av Stadshypotek var ett intressant alternativ för Handelsbanken och dess aktieägare.

På den reglerade tiden – före mitten av 1980-talet – samarbetade Handelsbanken och andra banker intimt med Stadshypotek. Det innebar att bankerna i stor utsträckning lade sina kunders bostadslån i Stadshypotek. Detta är orsaken till att ca 1/3 av Stadshypoteks kunder också är kunder i Handelsbanken.

Efter avregleringen satsade bankerna i stället på sina egna bostadsinstitut. Detta innebar att Stadshypotek successivt måste klara sig utan den försäljningskanal som landets bankkontor tidigare utgjort. Stadshypotek – med endast 40 kontor runt om i landet – har under senare år haft svårt att försvara sin marknadsandel, främst på hushållssidan.

Genom samgåendet med Handelsbanken får Stadshypotek åter ett stort kontorsnät som säljer Stadshypoteks produkter. Handelsbankens 500 kontor har hittills sålt hypotekslån på ett mycket framgångsrikt sätt för Handelsbanken

vägar med bl a mycket centrala reklamkampanjer. Nu får man tillgång till landets – som vi tycker – bästa kontorsnät. För Handelsbankens del innebär affären ett betydligt ökat underlag för vår kontorsrörelse. Affären innebär mer än en fördubbling av Handelsbankskoncernens utlåning i svenska kronor. En viktig uppgift under de närmaste åren blir att ta så väl hand om Stadshypoteks kunder att så många av dem som möjligt behåller sina lån hos oss och flyttar sina övriga bankaffärer i den mån de inte är kunder redan.

”Det bästa sättet att sköta kreditgivning är att ha ett stort kontorsnät med kompetenta medarbetare”

Handelsbankens köp av Stadshypotek innebär en väsentlig förstärkning av bankens position på den svenska lånemarknaden men ingen strategiförändring. Den satsning på de andra nordiska länderna som startade 1990 i och med köpet av Oslo Handelsbank fortsätter. Vår medvetna satsning på att förstärka koncernens positioner inom investment banking och trading som startade 1994 i och med bildandet av Handelsbanken Markets fortsätter också. Även satsningen på livförsäkringar som på allvar startade med köpet av RKA – nuvarande Handelsbanken Liv – 1992 fortsätter planenligt.

Markets

Genom Handelsbanken Markets bildande 1994 påbörjades en kraftig satsning för att förbättra koncernens ställning inom områdena investment banking och trading. 1 100 av koncernens 7 400 medarbetare arbetar idag inom Markets som har verksamhet i tio länder. Under året har verksamheten expanderat kraftigt i de andra nordiska länderna. Markets erbjuder nu ett heltäckande utbud av produkter, analys och rådgivningstjänster på vår nordiska hemmamarknad.

Genom Markets har vi lyckats öka vår slagkraft. Vi fick under året åtskilliga bevis på detta. Bl a utnämnde de båda ledande tidningarna Foreign Exchange & Money Markets och Corporate Finance (Euromoney) oss till världens bästa handlare i skandinaviska valutor. Dessa omdömen bygger på uppgifter från viktiga valuta-handelskunder. Det är första gången någonsin vi

Hypotek. Handelsbanken ökade under 1996 sin andel av hypoteksmarknaden avseende hushåll från 10,8% till 11,5%.

Det bästa sättet att sköta kreditgivning är – enligt vår bestämda mening – ett stort kontorsnät med kompetenta medarbetare. Detta bekräftades också under finanskrisen. Det var dock aldrig något realistiskt alternativ för Stadshypotek att bygga upp ett dylikt kontorsnät. Det hade blivit alltför dyrt. Därför tvingades man välja andra

betygsätts högst i detta hänseende. Även på aktiemarknaden var 1996 ett mycket framgångsrikt år för Handelsbanken. 1993 – året innan Markets bildades – var vi bara den fjärde största aktören på Stockholmsbörsen. 1994 blev vi den tredje största, 1995 var vi den näst största och 1996 var vi klart störst. Handelsbanken i Köpenhamn utsågs i januari 1997 till bästa mäklare i Danmark när det gällde analyser av danska börsföretag, enligt en undersökning av Dansk Investor Relations Forening. Detta speglar det systematiska arbete som lagts ner för att successivt förbättra vår ställning också på aktiemarknaden.

Också på fonsidan var Handelsbanken Markets framgångsrika. Handelsbankens Småbolagsfond var 1996 års bästa svenska aktiefond med en uppgång på 68%, och sett över fem år har Handelsbankens Reavinstfond varit Sveriges bästa aktiefond med en uppgång på 324%.

Bildandet av Handelsbanken Markets innebar en högst medveten satsning för att förstärka våra positioner inom områdena investment banking och trading. Vi strävar samtidigt efter att Markets skall vara en integrerad del av Handelsbankskoncernen med de begränsningar i form av ”vattentäta skott” som alltid måste finnas informationsmässigt mellan olika delar av en universalbank. Genom ett nära samarbete mellan Markets och våra kontor kan vi åstadkomma bättre

resultat för våra kunder. Vår starka ställning på marknaden för aktieindexobligationer är ett tydligt exempel på att vi här kommit längre än de flesta andra banker. Vi hade under 1996 en marknadsandel på aktieindexobligationer på 54%. Det är en produkt som konstruerats av Markets men som säljs av våra kontor. Produkten kombinerar aktieinvesteringens vinstmöjligheter med obligationsinvesteringens låga risknivå.

Norden

Vår långsiktiga satsning på en utbyggnad av verksamheten i de andra nordiska länderna påverkas – som sagt – inte av förvärvet av Stadshypotek.

Under 1996 har sex nya kontor tillkommit i de nordiska länderna utanför Sverige. I Norge har vi startat i Bergen och Skårer, i Finland i Torneå och Jakobstad. Dessutom har vi startat ett ytterligare kontor i Helsingfors kallat Helsingfors Kampen.

I Danmark startade vi under året vårt första vanliga kontor. Tidigare hade vi bara gjort affärer med företag där. Nu utvidgade vi sortimentet med tjänster för privatpersoner. Bl a blev Danmark det första land där bankens privatkunder kan göra affärer via pc. Vi har nu 120 medarbetare i Danmark och full universalbanks-

verksamhet. Därmed tog vår nordiska satsning ett avgörande steg. Vi har nu full universalbanksverksamhet i alla de nordiska länderna. I Norge – där vi startade först – har vi 13 kontor och 260 medarbetare. Tidskriften Euromoney utsåg för andra året i rad Handelsbanken till bästa utländska bank i Norge. I Finland – där vi gjorde ett stort förvärv 1995 – har vi 330 medarbetare, ett tiotal kontor och landets fjärde största bankägda finansbolag.

Mycket arbete har under 1996 lagts ner på att ta hand om det vi köpte i Finland under 1995. Då förvärvade vi de friska delarna av gamla Skopbank och Skop-finans/Aktiiviraha av den finska staten. Detta – tillsammans med vårt eget beslut att starta ett antal kontor runt om i landet – har inneburit att vi på kort tid fått en stark position på den finska marknaden.

Inom Handelsbanken Finans – som för övrigt visade sitt bästa resultat någonsin 1996 – fortsätter arbetet med att vidareutveckla de nordiska finansbolagstjänsterna. Under året startades bland annat konsumentfinansiering och leasing i Danmark. Handelsbanken är idag den enda bank

som kan erbjuda ett brett sortiment av lokalt anpassade finansbolagstjänster i alla de nordiska länderna.

De rörelser vi har i de andra nordiska länderna har idag nått en sådan storlek att de kan växa vidare av egen kraft. De är tillräckligt stora både för att vara en attraktiv arbetsplats för duktiga bankmän och -kvinnor och för att kunderna skall förstå att vi långsiktigt menar allvar med vår närvaro i respektive land.

”Vi har nu full universalbanksverksamhet i alla de nordiska länderna”

Idag är det på modet bland nordiska banker att satsa i de andra nordiska länderna. Det unika med vår satsning är att vi startade fem år före alla andra och att vi satsat på full universalbanksverksamhet också utanför de nordiska huvudstäderna.

Genom att vi startade så tidigt kunde vi under brinnande finanskris – när konkurrensen tillfälligt var försvagad – bygga upp betydande bankrörelser. Idag skulle det vara betydligt dyrare och svårare att försöka bygga upp detta från noll.

Ända sedan mitten av 1970-talet har Handelsbanken haft ett representantkontor i Moskva. År 1995 öppnade vi ett kontor i Tallinn, varifrån vi bearbetar de tre baltiska länderna. Under 1996 beslöt vi att öppna ett representantkontor även i Warszawa. Därmed täcker vi alla länder runt Östersjön.

Livförsäkring

Sedan vi köpte gamla RKA 1992 har vi satsat hårt för att lära vår organisation sälja livförsäkringar. Det har varit en lång och delvis mödosam process.

1996 blev ett genombrottsår. Vi fördubblade premievolymen till 2,4 miljarder kronor. Vår andel av nyförsäljningen inom traditionell livförsäkring blev drygt 15%. Det gav oss en fjärdeplats bland landets livbolag.

Under 1997 kommer försäkringsprodukterna för första gången att finnas på terminalerna på alla våra kontor. Det innebär ett avgörande steg när det gäller att göra försäkringar till en naturlig del av det enskilda kontorets produktutbud.

Stadshypotek – en utmaning

Under 1996 höjdes Handelsbankens kreditbetyg hos Moody's till AA3. Ingen annan bank i Sverige var AA under 1996. Endast drygt hälften av de 30 största universalbankerna i Europa är AA eller bättre.

Trots en sänkning av bankens kapitaltäckning i samband med förvärvet av Stadshypotek har samtliga viktiga ratinginstitut meddelat att Handelsbanken får behålla sin höga rating.

Hur bra är då Stadshypoteksaffären för Handelsbanken? Svaret vet vi först om några år. Det går inte att avgöra idag. Mycket beror nämligen på hur väl Handelsbanksorganisationen tar hand om Stadshypotek och deras kunder under de närmaste åren.

Gör vi det på ett bra sätt blir det en mycket fin affär. Gör vi ett dåligt jobb blir utfallet sämre. Vi kommer under de närmaste åren att göra vårt yttersta för att ta väl hand om Stadshypotek och deras kunder. Jag vet vad Handelsbanksorganisationen kan uträtta när den sätts på svåra prov. Därför ser jag optimistiskt på möjligheterna att göra Stadshypoteksaffären till en riktigt bra affär som stärker vår position – på ett långsiktigt intressant sätt – på vår hemmamarknad.

Till sist vill jag tacka medarbetarna i Handelsbanken för fina insatser under året. Det är er förtjänst att vi för tjugofemte året i rad har lyckats nå vårt mål – bättre lönsamhet än genomsnittet för de övriga börsnoterade bankerna.

Stockholm i februari 1997

ARNE MÅRTENSSON

MÅL, POLITIK OCH ORGANISATION

MÅL OCH GRUNDSATSER

Handelsbankskoncernens övergripande mål är att ha en högre lönsamhet än ett vägt genomsnitt för övriga börsnoterade svenska och norska banker.

Kvaliteten på koncernens tjänster ska leva upp till krävande kunders förväntningar, och vi ska ta bra betalt för våra tjänster. Kostnadsnivån ska vara lägre än i andra banker.

Lönsamhet ska alltid prioriteras före volym. I kreditgivningen innebär detta också att vi aldrig får åsidosätta krediternas kvalitet för att nå hög kreditvolym.

Avsikten är att den högre lönsamheten ska komma aktieägarna till del genom en högre utdelningstillväxt än genomsnittet för övriga svenska banker.

Vi ska ha fler nöjda kunder än andra banker.

Vi ska sträva efter att anställa unga välutbildade medarbetare och utveckla dem inom koncernen. Chefer ska i möjligaste mån rekryteras internt.

Vi ska arbeta så att vi gör värdefulla insatser för våra kunder, för banken och för samhället.

Vi ska arbeta inom de formella och etiska ramar som gäller för bankverksamheten och beakta vårt ansvar för miljön.

POLITIK

• Samlat kundansvar nära kunden

Handelsbankskoncernens affärsverksamhet är starkt decentraliserad. De viktigaste styrmedlen är en grundläggande företagspolitik som är väl förankrad i hela koncernen och ett effektivt ekonomiskt styrsystem.

Grundidén är att organisation och arbetssätt ska utgå från kontorens ansvar för enskilda kunder, inte från centrala enheters ansvar för produktområden eller marknadssegment.

För varje enskild kund finns ett samlat ansvar på ett ställe i koncernen, så nära kunden som möjligt, nämligen på kundens bankkontor. Där ligger ansvaret för att kunden får kvalificerad och samordnad service från alla enheter i koncernen. Där ligger ansvaret för samtliga krediter som en person, ett företag eller en grupp av företag har inom Handelsbankskoncernen. Där ligger också lönsamhetsansvaret inom koncernen för vårt samlade affärsutbyte med kunden.

Detta innebär också att ansvaret för koncernens marknadsföring ligger på det enskilda bankkontoret. Vi har ingen central marknadsavdel-

ning, vi gör inga centrala marknadsplaner och vi styr inte kontorens marknadsföring genom centrala prioriteringar av kundgrupper eller produktområden. Produktkampanjer är sällsynta. Denna grundidé har Handelsbanken med konsekvens och framgång tillämpat och vidareutvecklat i många år. Den har visat sig fungera flexibelt och effektivt under stora förändringar av bankverksamhetens förutsättningar.

• Universalbank

Handelsbanken ska vara en universalbank, dvs vi ska täcka hela bankområdet: traditionella företagsaffärer, investment banking och trading samt privata affärer inklusive livförsäkring.

• Tillväxt i Norden

Handelsbanken är idag stark på den svenska marknaden. Med närmare 500 kontor täcker vi Sverige bättre än någon annan affärsbank.

Vår politik för tillväxt är att bygga upp universalbanksverksamhet i de nordiska länderna. Vi betraktar Norge, Danmark och Finland som naturliga hemmamarknader där vi tillämpar Handelsbankens erfarenhet av att driva lönsam universalbanksverksamhet.

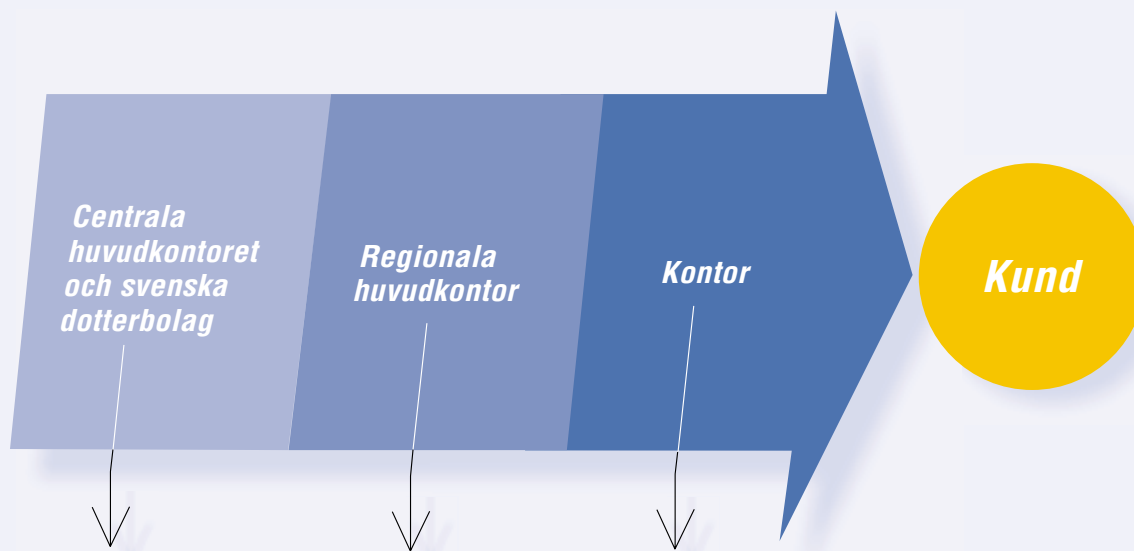
Med vårt nät av enheter utanför Norden kan vi ge våra nordiska kunder bra service också i andra delar av världen och fånga upp utländska kunders nordenrelaterade affärer.

ORGANISATION

Handelsbankens organisation ska främja samspelet mellan starka kontor, kvalificerade specialister och effektiva stödfunktioner.

Här intill presenteras Handelsbankskoncernens organisation som en samlad enhet, inriktad mot den enskilda kunden och med det enskilda bankkontoret i spetsen.

Handelsbankskoncernens organisation

*Centrala
huvudkontoret
och svenska
dotterbolag*

*Regionala
huvudkontor*

Kontor

Kund

CENTRALA HUVUDKONTORET

KONCERNLEDNING

RÖRELSEDRIVANDE AVDELNINGAR

Finans
Markets

AFFÄRSSTÖDJANDE AVDELNINGAR

Administration
Data
Ekonomi
Finans
Information
Kredit
Markets
Personal
Revision
Rättsavdelning
Utveckling

DOTTERBOLAG

Handelsbanken Finans
Handelsbanken Fonder
Handelsbanken Hypotek
Handelsbanken Liv

REGIONALA HUVUDKONTOR

NORRA NORRLAND

Umeå

SÖDRA NORRLAND

Gävle

STOCKHOLM CITY

Stockholm

MELLANSVERIGE

Stockholm

ÖSTRA SVERIGE

Linköping

VÄSTRA SVERIGE

Göteborg

SÖDRA SVERIGE

Malmö

UTLAND

Stockholm

BANKKONTOR I SVERIGE

479 st

ÖVRIGA NORDEN

Danmark
Finland (10)
Norge (13)

UTANFÖR NORDEN

Estland
Frankrike
Hongkong
Japan
Kina
Luxemburg
Polen
Ryssland
Schweiz
Singapore
Spanien
Storbritannien (3)
Taiwan
Tyskland (2)
USA

VÅRA MEDARBETARE

Många företag, i synnerhet tjänsteföretag, framhåller att företagets medarbetare är dess viktigaste tillgång. Detta är speciellt sant för ett företag som är så starkt decentraliserat som Handelsbanken.

Handelsbankens grundidé, att alltid utgå från den enskilda kundens behov, förutsätter hos varje medarbetare ett engagemang i kundens situation och en överblick över koncernens tjänsteutbud. Detta ställer andra krav än traditionell produktförsäljning. Vi måste se till att vi har medarbetare och chefer som förstår och gillar Handelsbankens grundinställning och har förutsättningar att leva upp till dess krav.

Banken ger därför hög prioritet åt insatser för personal- och chefsförsörjningen. Här kan nämnas successivt höjda krav och förfinade urvalsmetoder vid nyanställning, ett omfattande program för kompetensutveckling inom bankyrket, ett beprövat system för utvecklingssamtal för alla medarbetare i koncernen, individuella utvecklingsplaner för medarbetare som har intresse och fallenhet för att avancera inom koncernen och ett kvalificerat program för utveckling av chefer. Praktiskt taget all utbildning sker inom banken och 90% av alla chefer rekryteras genom intern befordran.

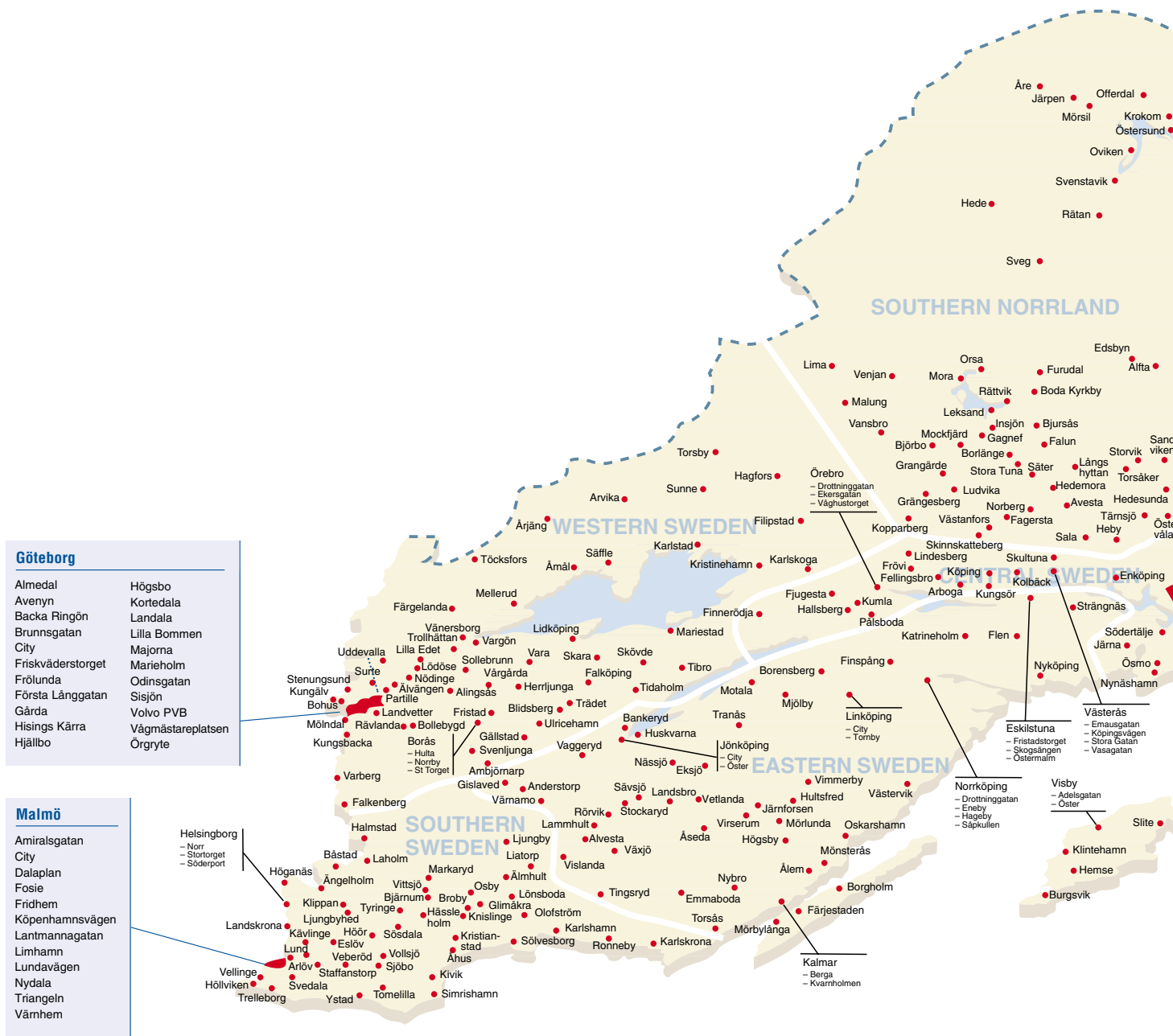
En stimulans för Handelsbankens medarbetare som med åren fått allt större betydelse är bankens resultatandelssystem som bildades 1973. De medel som avsatts sedan dess förvaltas för de anställdas räkning av Stiftelsen Oktogonen. Från och med 1995 omfattar resultatandelssystemet även medarbetarna i Handelsbanken i Norge. Se vidare sid 45.

Men den viktigaste källan till stimulans och personlig utveckling tror vi ligger i det decentraliserade kund- och resultatansvaret. Banken lägger stor vikt vid att ständigt i det dagliga arbetet hålla våra grundidéer levande och se till att de tillämpas i all verksamhet.

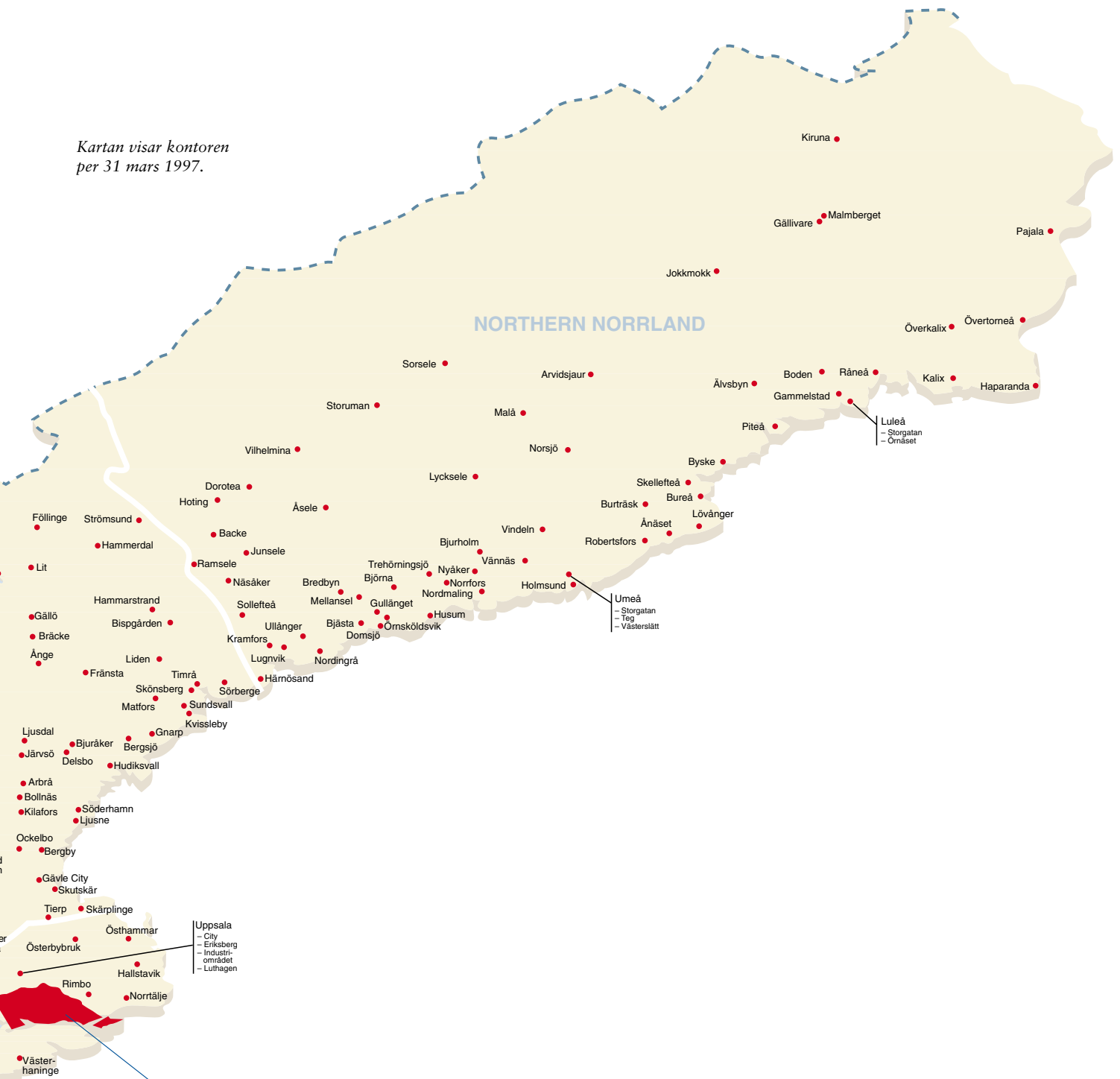
KONTOREN I SVERIGE

Under 1996 lades 8 kontor ned: Gävle Söder, Göteborg Lilla Torget, Malmö Baltzarsgatan, Malmö Drottningtorget, Morgongåva, Ruda, Sollerön och Stockholm Högalid. Verksamheten överfördes till närliggande kontor.

Antalet kontor i Sverige var vid årets utgång 480 st.

Kartan visar kontoren per 31 mars 1997.

Stockholm

Mellansverige:

Axelsberg	Hökarängen	Tyresö
Blackeberg	Jakobsberg	Ulvsunda
Brommaplan	Johanneshov	Vällingby
Dalarö	Kungsholmstorg	Värmö
Farsta	Kungsängen	Västertorp
Fleminggatan	Kårtorp	Årsta PC
Forum Nacka	Marieberg	Ålvsjö
Fridhemsplan	Marievik	Äppelvikén
Globen	Renstiernas Gata	
Götgatsbacken	Saltsjö-Boo	
Hallunda	S:t Eriksgatan	
Haninge Centrum	Skanstull	
Hornsberg	Skårholmen	
Hornsgatan	Sköndal	
Hornstull	Spånga	
Huddinge	Stuvsta	
Hässelby Gärd	Trångsund	
Högdalen	Tullinge	

Stockholm City:

Akalla	Lidingö	Sky City
Birger Jarlsgatan	- Baggeby	Sollentuna
Djursholm	- Brevik	Solna Centrum
Erik Dahlbergsgatan	- Centrum	Strandvägen
Frihamnen	- Larsberg	Stureplan
Fältöversten	- Näset	Sundbyberg
Gamla Stan	Märsta	Sveavägen
Gustav Adolfs Torg	Mörby Centrum	Täby Centrum
Hallonbergen	Norrmalmstorg	Upplandsgatan
Hamngatan	Norrstull	Upplands Väsby
Humlegården	Nybrogatan	Valletuna
Hötorgscity	Näsby Park	Vanadisplan
Kariaplan	Odengatan	Vasagatan
Karlavägen	Odenplan	Vreten
Kista	Rotebro	Värtavägen
Kungsgatan	S:t Eriksplan	Åkersberga
Kungsträdgården	Sergels Torg	Östermalmstorg
	Sigtuna	Östra Station

REGIONHUVUDKONTOREN I SVERIGE

Den svenska kontorsrörelsen är organiserad i sju regionbanker. Kontorscheferna är direkt underställda regionbankschefen.

Vid regionhuvudkontoret, RHK, finns specialister som stöd för kontorens arbete. Organisationen varierar beroende på lokala förhållanden men följande funktioner finns på alla regionbanker: rörelsechefer, specialister på kredit-,

utlands-, betalnings-, kapitalplacerings- och juridiska frågor samt interna funktioner för ekonomi, administration, personal och revision.

Kartan visar regionbankerna och därintill presenteras regionbanksstyrelserna.

SÖDRA NORRLAND

STYRELSE:

Direktör **LARS ÖSTHOLM**, Sandviken, *ordf*
Direktör **OVE ANONSEN**, Gävle
Direktör **ULF BERGKVIST**, Insjön
Direktör **GUNNAR HAGLUND**, Söderhamn
Bankdirektör **JAN LARSSON**, Gävle (P)
Direktör **ÅKE RYDÉN**, Sveg
Advokat **LENNART ZEDENDAHL**, Borlänge
Direktör **GÖTHE ÖSTLUND**, Mora
Regionbankschef **HÅKAN SANDBERG**

VÄSTRA SVERIGE

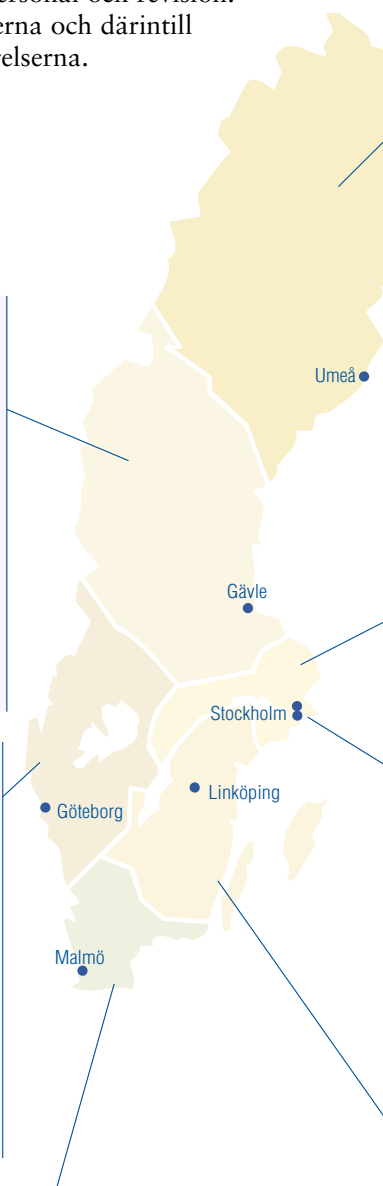
STYRELSE:

Direktör **JAN CARLSTEIN**, Hovås, *ordf*
Direktör **BENGT BENGSSON**, Hovås
Direktör **THOMAS DAFGÅRD**, Källby
Assuransdirektör **LARS LINDFELT**, Hovås
Direktör **ANDERS LÖFBERG**, Karlstad
Direktör **MARTIN ORRBECK**, Mölndal
Professor **ANDERS SJÖBERG**, Romelanda
Bankdirektör **ANDERS WIKING**, Trollhättan (P)
Regionbankschef **M JOHAN WIDERBERG**

SÖDRA SVERIGE

STYRELSE:

Direktör **SVEN-ERIC HERSVALL**, Malmö, *ordf*
Direktör **ROLAND BENGSSON**, Viken
Direktör **ROLF BÖRJESSON**, Malmö
Direktör **JAN EKBERG**, Åhus
Direktör **DAG IVARSSON**, Osby
Direktör **KURT J JOHANSSON**, Sölvesborg
Direktör **SVEN OHLSSON**, Skanör
Direktör **MIKAEL ROOS**, Malmö
Banktjänsteman **ANN-CHRESTIN SAEDÉN-NILSSON** (P), Blentarp
Regionbankschef **BJÖRN BÖRJESSON**

NORRA NORRLAND

STYRELSE:

Direktör **DONALD JOHANSSON**, Älvsbyn, *ordf*

Direktör **BJÖRN FRANKLIN**, Lycksele
Bankkamrer **INGER HILLER**, Luleå (P)

Direktör **BENGT-OVE HÖGSTRÖM**,
Härnösand

Direktör **KJELL-ARNE LINDBÄCK**,
Skellefteå

Regionbankschef **STEFAN NILSSON**

MELLANSVERIGE

STYRELSE:

Direktör **PER SORTE**, Saltsjöbaden, *ordf*

Direktör **ESKIL FLORVALL**, Saltsjöbaden
Friherre **CARL-HUGO HAMILTON**, Hjortkvarn

Banktjänsteman **JURGEN KLEFELT**,
Stockholm (P)

Direktör **GUSTAV OHLSSON**, Västerås

Direktör **ALLAN PETERSSON**, Huddinge

Direktör **OLOF G WIKSTRÖM**, Örebro

Regionbankschef **CURT KÄLLSTRÖMER**

STOCKHOLM CITY

STYRELSE:

Direktör **ÅKE RIETZ**, Stockholm, *ordf*

Direktör **JAN BLOMBERG**, Stockholm

Banktjänsteman **ULRIKA BOËTHIUS**,
Stockholm (P)

Direktör **CARL-OLOF BY**, Saltsjöbaden

Direktör **GÖRAN LARSSON**, Stockholm

Direktör **GÖRAN NORD**, Bromma

Direktör **LENNART SVENSSON**, Stockholm

Regionbankschef **HANS CHRISTOFFERSON**

ÖSTRA SVERIGE

STYRELSE:

Direktör **ANDERS HULTMAN**, Växjö, *ordf*

Direktör **LENNART BOHLIN**, Linköping

Direktör **JAN CEDWALL**, Nyköping

Bankkamrer **HÅKAN HALLIN**, Borensberg (P)

Direktör **PER JÄRNLAND**, Norrahammar

Direktör **JAN-ERIC NILSSON**, Visby

Direktör **KENNETH STÅHL**, Jönköping

Direktör **KENNETH SYNNERSTEN**, Västerås

Regionbankschef **HANS-OLOF HARRISON**

(P) = Personalrepresentant

REGIONBANKEN UTLAND

Regionbanken Utland har huvudkontor i Stockholm. Chef är **MAGNUS UGGLA**.

Regionbanken omfattar Handelsbankens enheter utomlands. Kontor finns i Norden, övriga Europa, Asien och USA.

Verksamheten samordnas från regionhuvudkontoret i Stockholm, som har i stort sett samma uppgifter och organisation som de svenska regionhuvudkontoren.

Vid kontoren i Norden bedrivs verksamheten så långt det är möjligt på samma sätt som i Sverige.

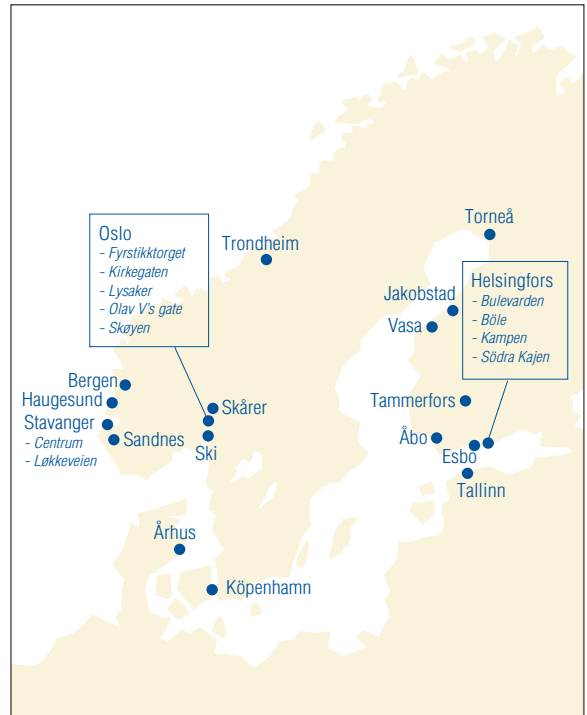
I Finland öppnades under 1996 tre kontor – Helsingfors Kampen, Torneå och Jakobstad. Totala antalet kontor uppgår därmed till 10.

I Norge öppnades två kontor – Bergen och Skårer. Totala antalet kontor uppgår därmed till 13.

I Danmark öppnades det första kontoret i gatuplanet – Köpenhamn City. Genom dotterbolaget Nordan är banken också representerad i Århus.

Enheterna utanför Norden är i huvudsak inriktade på nordiska företag med verksamhet i utlandet och icke-nordiska företag med verksamhet i Norden. Dessutom tillhandahålls via Handelsbanken i Luxemburg och London privatjänster för nordiska medborgare bosatta utanför Norden.

Beslut har tagits om etablering av ett representantkontor i Warszawa, Polen.

CENTRALA HUVUDKONTORET

Centrala huvudkontoret stöder kontoren med utvecklingsarbete, löpande service och specialistkompetens. Här nedan presenteras också våra svenska dotterbolag, som är integrerade i bankens affärsverksamhet.

ADMINISTRATIONS- AVDELNINGEN

Chef: **JANITA THÖRNER-
LEHRMARK**

Ansvarar för investeringar i fastigheter, inventarier och maskiner samt för inköps-, arkiv-, telefon-, säkerhets-, försäkrings- och miljöfrågor. Förvaltar bankens fastigheter och ansvarar för bygg- och fastighetsfrågor. Sköter också huvudkontorets distribution, post och tryckeri.

DATAAVDELNINGEN

Chef: **GÖRAN ELVÅNG**

Ansvarar för utveckling, samordning, förvaltning och drift av koncernens datasystem, arbetsstationer och kommunikationsnät.

EKONOMIAVDELNINGEN

Chef: **SVEN GREVELIUS**

Ansvarar för affärsbokföring, koncernredovisning, bokslut, ekonomiska och administrativa styrsystem, intern cash management och skatteanalys.

FINANSAVDELNINGEN

Chef: **PEHR WISSÉN**

Ansvarar för koncernens finansiering i svenska och internationella kapitalmarknader. Förvaltar portföljen med placeringsobligationer. Har det övergripande ansvaret för koncernens exponering för ränte-, växelkurs-, likviditets- och aktiekursrisker. Sköter internbanken och riksbanksclearingen.

INFORMATIONSAVDELNINGEN

Chef: **LARS LINDMARK**

Har det övergripande ansvaret för koncernens marknadspolitik, intern/extern information och reklam samt kontakter med massmedia. Ger ut koncernens personaltidning.

KREDITAVDELNINGEN

Chef: **GÖRAN BJÖRLING**

Har det övergripande ansvaret för koncernens kreditpolitik och kreditprocedurer samt riskbedömning av kreditportföljen.

Bereder kreditärenden för centralstyrelsen.

HANDELSBANKEN MARKETS

Chef: **BJÖRN C ANDERSSON**

Verksamheten omfattar corporate finance, lånekapitalfinansiering, valuta-, penningmarknads- och aktiehandel, fondförvaltning, kapitalförvaltning, correspondent banking, handelsfinansiering och ekonomisk analys.

Handelsbanken Markets har verksamhet i Stockholm, Göteborg, Malmö, Helsingfors, Oslo, Köpenhamn, Luxemburg, London, Paris, New York, Singapore och Hongkong.

PERSONALAVDELNINGEN

Chef: **BARBRO JOHANSSON**

Har det övergripande ansvaret för koncernens personalpolitik, personal- och chefsförsörjning, ledar- och kompetensutveckling, personaladministration samt förhandlingar om löner och anställningsvillkor. Ansvarar också för arbetsmiljö, företagshälsovård, pensionsärenden samt kursgården Södergarn på Lidingö.

REVISIONSAVDELNINGEN

Chef: **TORD JONEROT**

Har det övergripande ansvaret för den interna revisionen inom koncernen.

Reviderar moderbolaget och dotterbolagen.

RÄTTSAVDELNINGEN

Chef: **LARS KINANDER**

Har det övergripande ansvaret för juridiska frågor i koncernen. Ger juridiskt stöd åt alla enheter i koncernen.

UTVECKLINGSAVDELNINGEN

Chef: **LARS O GRÖNSTEDT**

Har det övergripande ansvaret för utvecklingsfrågor inom koncernen. Ansvarar för utveckling av betalnings- och cash managementtjänster, in- och utlåningstjänster, automatiserade tjänster och kontorssystem.

Ansvarar för investeringar inom dataområdet.

DOTTERBOLAG:**HANDELSBANKEN FINANS**

Chef: **ULF RIESE**

Erbjuder leasing, avbetalning, finansieringssamarbeten med leverantörer av investeringsobjekt, finansiering och administration av tjänstebilar, fakturaservice och fakturakrediter, inkasso samt säljfinansiering i samarbete med återförsäljare. Har verksamhet i Sverige, Norge, Finland och Danmark.

HANDELSBANKEN FONDER

Chef: **PETER ENGDAHL**

Förvaltar och administrerar bankens värdepappersfonder samt administrerar fonder åt kundföretag.

HANDELSBANKEN HYPOTEK

Chef: **OLLE LINDSTRAND**

Lämnar bottenlån mot säkerhet i småhus, fritidshus, bostadsrätter, flerbostadshus samt kontors- och affärsfastigheter.

HANDELSBANKEN LIV

Chef: **MAGNUS OHLSSON**

Erbjuder ett fullständigt sortiment av livförsäkringsprodukter, såsom privata pensionsförsäkringar, tjänstepensionsprogram, grupplivförsäkringar, fondförsäkringar, sjuk- och olycksfallsförsäkringar samt utländska kapitalförsäkringar.

Sedan Handelsbanken i februari 1997 förvärvat 99% av aktierna i Stadshypotek ingår även detta bolag i Handelsbankskoncernen.

CENTRALSTYRELSEN

Vid bolagsstämman den 23 april 1996 omvaldes bankens styrelse utom bankkamrer Barbro Lindegren, som undanbett sig omval. Till ny styrelseledamot valdes bankkamrer Lotty Bergström. Till ny suppleant i styrelsen valdes bankdirektör Hans-Olof Harrison, som efterträdde bankdirektör Curt Källströmer.

Styrelsen hade tio sammanträden under 1996.

Kommittéer

Kreditkommittén. Beslutar på uppdrag av centralstyrelsen i flertalet av de kreditärenden som centralstyrelsen har att avgöra och bereder sådana kreditärenden som på grund av storlek eller särskild vikt föreläggs hela centralstyrelsen. Kreditkommittén hade tio sammanträden under 1996.

Ledamöter: Tom Hedelius, ordförande, Bo Rydin, vice ordförande, Jan Ekman, vice ordförande, Göran Björling, Lennart Claesson, Carl-Erik Feinsilber, Gunnar L Johansson, Hans Larsson, Olle Persson och Arne Mårtensson.

Suppleanter: Lotty Bergström och Roland Fahlin.

Styrelseledamöter

TOM HEDELIUS, ordf

* 1939, Ekon dr h c, Stockholm
Ledamot sedan 1977
Ordf i Bergman & Beving AB;
vice ordf i AGA AB,
AB Industrivärden, Telefon
AB L M Ericsson;
ledamot i SAS Sverige AB,
Svenska Cellulosa AB SCA,
AB Volvo
Aktieinnehav: 8 800

BO RYDIN, vice ordf

* 1932, Ekon dr h c och
Tekn dr h c, Stockholm
Ledamot sedan 1973
Ordf i Svenska Cellulosa AB
SCA, AB Industrivärden,
Graningeverken;
vice ordf i Skanska AB;
ledamot i SAS Sverige AB,
AB Scancem, IBM EMEA
Board
Aktieinnehav: 12 100

JAN EKMAN, vice ordf

* 1929, Bankdirektör, Lidingö
Ledamot sedan 1976
Ledamot i NCC AB, PLM
AB, Ingka Holding B.V.,
Waste Management Interna-
tional plc, London, The Ban-
king Advisory Group i Inter-
national Finance Corp (IFC),
Washington
Aktieinnehav: 4 500

ARNE MÅRTENSSON

* 1951, VD och koncernchef,
Danderyd
Ledamot sedan 1990
Ordf i Svenska Bankförening-
en; vice ordf i Stiftelsen
Näringslivets Ledarskaps-
akademi; ledamot i Mo och
Domsjö AB, V&S Vin &
Sprit AB, KSSS, Council of
World Economic Forum
Aktieinnehav: 20 129

LOTTY BERGSTRÖM

* 1949, Bankkamrer,
Ekerö
Ledamot sedan 1996
Aktieinnehav: 0

CARL-ERIK FEINSILBER

* 1931, Direktör, Lidingö
Ledamot sedan 1980
Ledamot i AB Industrivär-
den, SSAB Svenskt Stål AB,
AB Bonnier-företagen
Aktieinnehav: 0

GUNNAR L JOHANSSON

* 1928, Direktör, Göteborg
Ledamot sedan 1987
Ordf i Wallenstam Byggnads
AB, Kronans Droghandel AB;
vice ordf i Stiftelsen för Chal-
mers Tekniska Högskola;
ledamot i BTL AB
Aktieinnehav: 4 000

HANS LARSSON

* 1942, VD i Nordstjernen
AB, Stockholm
Ledamot sedan 1990
Ordf i BTL AB,
AB Linjebuss; ledamot i AB
Catena, Mo och Domsjö AB,
NCC AB
Aktieinnehav: 6 200

OLLE PERSSON

* 1935, Direktör, Östersund
Ledamot sedan 1989
Ordf i Byggelit AB
Aktieinnehav: 7 000

GLAS REUTERSKIÖLD

* 1939, VD och koncernchef i
AB Industrivärden, Danderyd
Ledamot sedan 1994
Ordf i PLM AB;
ledamot i AGA AB,
Svenska Cellulosa AB SCA,
Telefon AB L M Ericsson
Aktieinnehav: 5 509

Förslagskommittén. Handelsbankens centralstyrelse utser varje år sedan 1988 en förslagskommitté som nominerar styrelseledamöter och revisorer inför bolagsstämman.

Ledamöter: Tom Hedelius, ordförande, Jan Ekman, Carl-Erik Feinsilber, Gunnar L Johansson, Bo Rydin och Sven Ågrup.

Lönekommittén. Justerar ordförandens ersättning och förmåner i enlighet med dennes avtal, justerar verkställande direktörens lön och förmåner i enlighet med dennes avtal samt fastställer principer och ramar för

vice verkställande direktörernas löner, förmåner och pensioner.

Ledamöter: Gunnar L Johansson, ordförande, Carl-Erik Feinsilber, Bo Rydin och Sven Ågrup.

LENNART CLAESSON

* 1944, Bankdirektör, Nässjö
Ledamot sedan 1985
Ordf i Stiftelsen Oktagonen
Aktieinnehav: 0

GÖRAN ENNERFELT

* 1940, VD och koncernchef
i Axel Johnson koncernen,
Upplands Väsby
Ledamot sedan 1985
Aktieinnehav: 9 000

PER-OLOF ERIKSSON

* 1938, Tekn dr h c,
Sandviken
Ledamot sedan 1986
Ordf i Svenska Kraftnät;
ledamot i Assa Abloy AB,
AB Custos, Preem Petroleum
AB, Sandvik AB, Skanska AB,
AB SKF, SSAB Svenskt Stål
AB, AB Volvo, N.V. Konink-
lijke Sphinx Gustavsberg
Aktieinnehav: 6 000

ROLAND FAHLIN

* 1938, VD och koncernchef
i ICA Handlarnas AB, Stock-
holm
Ledamot sedan 1993
Ordf i Hakon Gruppen A/S,
Oslo
Aktieinnehav: 500

Hedersordförande

TORE BROWALDH

* 1917, Tekn dr, Stockholm

BENGT SAMUELSSON

* 1934, Professor, Danderyd
Ledamot sedan 1989
Ordf i Nobelstiftelsen;
ledamot i Pharmacia & Upjo-
hn Inc., The Liposome Co.,
Inc., USA
Aktieinnehav: 0

SVEN ÅGRUP

* 1930, Direktör, Lidingö
Ledamot sedan 1973
Ordf i AGA AB; ledamot
i Telefon AB L M Ericsson,
Sandvik AB, Tetra Laval AB
Aktieinnehav: 0

HANS-OLOF HARRISON

(Suppl)
* 1943, vVD, Linköping
Ledamot sedan 1996
Aktieinnehav: 10 869

JAN WALLANDER

* 1920, docent, Drottning-
holm

KONCERNLEDNINGEN

Verkställande direktör och koncernchef

ARNE MÅRTENSSON, * 1951

Anställd: 1972
Aktieinnehav: 20 129

Vice verkställande direktörer vid regionbankerna

STEFAN NILSSON, * 1957

Chef för Regionbanken Norra Norrland
Anställd: 1980
Aktieinnehav: 0

HÅKAN SANDBERG, * 1948

Chef för Regionbanken Södra Norrland
Anställd: 1969
Aktieinnehav: 3 393

HANS CHRISTOFFERSON, * 1942

Chef för Regionbanken Stockholm City
Anställd: 1962
Aktieinnehav: 9 330

CURT KÄLLSTRÖMER, * 1941

Chef för Regionbanken Mellansverige
Anställd: 1961
Aktieinnehav: 18 429

HANS-OLOF HARRISON, * 1943

Chef för Regionbanken Östra Sverige
Anställd: 1964
Aktieinnehav: 10 869

M JOHAN WIDERBERG, * 1949

Chef för Regionbanken Västra Sverige
Anställd: 1972
Aktieinnehav: 1 180

BJÖRN BÖRJESSON, * 1951

Chef för Regionbanken Södra Sverige
Anställd: 1981
Aktieinnehav: 0

MAGNUS UGGLA, * 1952

Chef för Regionbanken Utland
Anställd: 1983
Aktieinnehav: 10 000

Vice verkställande direktörer vid centrala huvudkontoret

BJÖRN C ANDERSSON, * 1946

Chef för Handelsbanken Markets
Anställd: 1985
Aktieinnehav: 6 000

GÖRAN BJÖRLING, * 1942

Chef för Centrala kreditavdelningen
Anställd: 1977
Aktieinnehav: 0

GÖRAN ELVÄNG, * 1940

Chef för Centrala dataavdelningen
Anställd: 1996
Aktieinnehav: 0

BO FORSBERG, * 1937

Chef för Financial Institutions and Trade, Handelsbanken Markets
Anställd: 1955
Aktieinnehav: 10 829

SVEN GREVELIUS, * 1942

Chef för Centrala ekonomiavdelningen
Anställd: 1984
Aktieinnehav: 7 063

LARS O GRÖNSTEDT, * 1954

Chef för Centrala utvecklingsavdelningen
Anställd: 1983
Aktieinnehav: 0

BARBRO JOHANSSON, * 1944

Chef för Centrala personalavdelningen
Anställd: 1961
Aktieinnehav: 0

PEHR WISSÉN, * 1951

Chef för Centrala finansavdelningen
Anställd: 1983
Aktieinnehav: 0

Förändringar

Till vVD och chef för Centrala dataavdelningen utsågs Göran Elväng.

Till vVD och chef för Regionbanken Norra Norrland utsågs Stefan Nilsson, tidigare rörelsechef i Regionbanken Mellansverige.

Till vVD och chef för Regionbanken Västra Sverige utsågs M Johan Widerberg, tidigare rörelsechef i samma regionbank.

Till chef för Centrala personalavdelningen (fr o m 1 april 1997) utsågs vVD Barbro Johansson, tidigare chef för Centrala administrationsavdelningen och Centrala utvecklingsavdelningen.

Till vVD och chef för Centrala utvecklingsavdelningen (fr o m 1 april 1997) utsågs Lars O Grönstedt, tidigare chef för Equities, Handelsbanken Markets.

REVISORER

Ordinarie revisorer

Utsedda av bolagsstämman

BERTIL EDLUND, *ordf*

Auktoriserad revisor, Öhrlings Coopers & Lybrand AB, Sollentuna

SIGVARD HEURLIN

Auktoriserad revisor, Öhrlings Coopers & Lybrand AB, Stockholm

HANS KARLSSON

Auktoriserad revisor, KPMG Bohlins AB, Stockholm

Utsedd av Finansinspektionen

PETER MARKBORN

Auktoriserad revisor, Arthur Andersen AB, Danderyd

Revisorssuppleanter

ÅKE DANIELSSON

Auktoriserad revisor, Öhrlings Coopers & Lybrand AB, Stockholm

STEFAN HOLMSTRÖM

Auktoriserad revisor, KPMG Bohlins AB, Täby

RÖRELSENS UTVECKLING

UTLÅNING

Handelsbankskoncernens utlåning till allmänheten ökade mellan årsskiftena 1995 och 1996 med 7% till 273 mdkr.

Utlåningen i banken i svenska kronor, mätt som medelvolym under året, ökade med 3%. Ökningen till företag var 6%, medan utlåningen till hushåll minskade med 4%. Med anledning av de sjunkande marknadsräntorna under 1996 har många låntagare valt att binda sina räntor till längre löptider, varför delar av bankens hushålls-låning överförts till Handelsbanken Hypotek.

Utlåning till allmänheten, koncernen

	31 dec 1996 mkr	31 dec 1995 mkr	För- ändring %
Utlåning i svenska kronor			
till hushåll	80 682	76 801	+ 5
till företag m fl	125 042	122 027	+ 2
	205 724	198 828	+ 3
Utlåning i utländsk valuta	70 632	60 663	+ 16
	276 356	259 491	+ 6
Befarade kreditförluster	- 3 603	- 4 254	- 15
Totalutlåning	272 753	255 237	+ 7

Utlåning till allmänheten, moderbolaget

	Medelvolym		För- ändring %
	1996 mkr	1995 mkr	
Utlåning i svenska kronor			
till hushåll	24 876	25 850	- 4
till företag m fl	71 856	68 058	+ 6
Summa	96 732	93 908	+ 3

Utlåning – marknadsandelar i Sverige, moderbolaget

	Månadsmedeltal	
	1996 %	1995 %
Utlåning i svenska kronor		
till hushåll	14,7	14,3
till företag m fl	21,2	21,2
Summa	19,0	18,7

Trots den minskade volymen har bankens marknadsandel av hushållsutlåningen fortsatt att öka. Se tabell nedan.

Utlåningen i Handelsbanken Hypotek, mätt som medelvolym, ökade med 2%. Hushålls-låningen ökade med 4 mdkr eller 9%, vilket innebar en ökad marknadsandel även på hypotekslånemarknaden. Företagsutlåningen minskade med 4%.

Koncernens valutautlåning ökade med 16% till 71 mdkr. Ökningen var främst hänförlig till bankens utländska filialer.

För att gynna trogna kunder lanserade Handelsbanken hösten 1995 ett kostnadsfritt låneskydd för kunder som har alla sina lån i Handelsbanken eller i Handelsbanken Hypotek. Om låntagaren avlider före 65 års ålder slipper dödsboet återbetala lånen upp till sammanlagt 40 basbelopp, för närvarande cirka 1,5 mkr. Låneskyddet har mottagits mycket positivt av bankens kunder och drygt 40% av kunderna har tecknat låneskyddsavtal. Låneskyddet är återförsäkrat i Handelsbanken Liv.

INLÅNING

Handelsbankskoncernens inlåning från allmänheten steg under 1996 med 11%.

Koncernens företagsinlåning i kronor ökade med 26%. Denna inlåning styrs i huvudsak av bankernas likviditet vid varje tillfälle och vad respektive bank är villig att betala. Den är därför relativt lättörslig.

Hushållsinlåningen i det svenska banksystemet ökade kraftigt under 1996. Handelsbankens marknadsandel, som ökat under hela 1990-talet men sjönk något under 1995, visade åter en ökning för 1996.

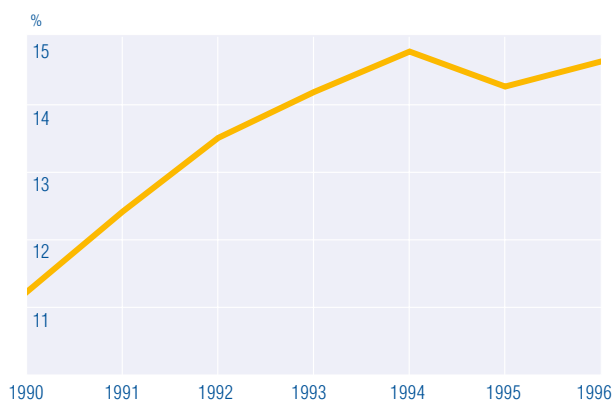
BETALNINGSFÖRMEDLING

Inom betalningsområdet pågår en snabb utveckling. Med hjälp av ny kommunikationsteknik får Handelsbankens kunder tillgång till enklare och effektivare betalningstjänster.

Med bankens automatiserade betalningstjänster kan företagskunder med datoriserad reskontra sända och ta emot betalningar helt utan

Inlåning från allmänheten, koncernen			
	1996 dec mkr	1995 dec mkr	För- ändring %
Inlåning i svenska kronor			
från hushåll	58 517	53 691	+ 9
från företag m fl	52 826	41 767	+ 26
	111 343	95 458	+ 17
Inlåning valuta	10 926	14 368	- 24
Summa	122 269	109 826	+ 11

Hushållsinlåning – marknadsandelar i Sverige, moderbolaget

manuella inslag. Kundterminalsystemet för företag, Handelsbanken Dialog, förbättrades under 1996 och kompletterades med flera nya tjänster. Antalet användare mer än fördubblades.

Även bankens telefontjänst Datasvar visade en fortsatt kraftig ökning för såväl företags- som privatkunder. Nytt under året var att kunder som använder bankens Allkort kan få information via Datasvar om den senaste periodens korttransaktioner. Vidare kan privatkunderna via Datasvar stämma av och ändra sina befintliga överföringsuppdrag.

Handelsbankens internationella betalningssystem Nordic Link riktar sig till företagskunder med verksamhet i Norden, Tyskland, Storbritannien och USA där Handelsbanken har egen verksamhet. Förutom information om kontoställ-

ningar och möjlighet att göra snabba kontoöverföringar får kunderna på ett enkelt sätt tillgång till de inhemska betalningssystemen i dessa länder. Antalet Nordic Linkkunder ökade kraftigt under 1996. Handelsbanken kan också, i samarbete med utländska banker, erbjuda sina kunder likartade tjänster i andra länder.

Edifact är en internationell standard för utbyte av information mellan datorer. Handelsbanken ligger i täten när det gäller utveckling av Edifact-rutiner för finansiella tjänster. Intresset för att använda sig av Edifactstandarden ökade under året, främst bland storföretagen.

Inom Handelsbanken pågår ett omfattande arbete med att anpassa betalningstjänster och datasystem till den gemensamma EU-valutan Euro. Eftersom det ännu inte är klart om Sverige kommer att delta i valutasamarbetet från början den 1 januari 1999 eller eventuellt ansluta sig senare, arbetar vi med båda dessa scenarier.

KORTTJÄNSTER

Handelsbankens Allkort, som lanserades hösten 1995, och Handelsbankens Bankkort kan sedan den 1 mars 1996 fås med såväl Visa- som Master Cardanslutning.

Handelsbankens två företagskort har under året utvecklats med nya servicemöjligheter: statistikpaket, resebyråkoppling och möjlighet att ta ut kontanter i Bankomat och Minuten. Kortet har också fått nya namn, Företagskort och Privat Företagskort, och ny design.

FASTIGHETSFINANSIERING

Nyproduktionen av fastigheter har under året varit låg på grund av svag efterfrågan och höga byggkostnader. Detta gäller såväl bostäder som kontors- och affärsfastigheter.

I november 1996 presenterade den bostadspolitiska utredningen sitt slutbetänkande "Bostadspolitik 2000". Ett av huvuddragen i utredningen är att subventionerna till boendet, främst räntebidragen, ska försätta att minska och att byggan- det mer ska ske på marknadens villkor.

Räntorna har under året sjunkit, för lån med 2 års löptid med cirka 3,5 procentenheter och för lån med 5 års löptid med cirka 2,5 procentenheter. Många kunder har, speciellt under andra halvåret, valt att gå från rörlig till fast ränta och att binda sina lån på något längre löptider än tidigare. Många har också förtidslöst äldre lån med hög ränta för att tidigare kunna utnyttja den lägre räntenivån.

Den lägre kostnad för boendet som fallande räntor innebär har också medfört en större omsättning på andrahandsmarknaden för småhus och bostadsrätter. Även för kommersiella fastigheter har aktiviteten ökat under året, främst genom omstrukturering av fastighetsbestånden hos olika fastighetsägare.

Totalmarknaden för fastighetskrediter har under året varit i stort sett oförändrad. Bostadsinstitutens volymökning på 26 mdkr eller cirka 3% beror i första hand på överflyttning av krediter med rörlig ränta från bankerna.

Handelsbanken Hypotek ökade under året sin utlåning med 3 mdkr motsvarande 3%. Marknadsandelen för hushållsutlåning ökade med 0,7% mellan årsskiiftena.

Konkurrensen om befintliga krediter mellan bostadsinstituten är mycket hård, med sjunkande marginaler som följd. Detta är den främsta orsaken till att räntenettet för Handelsbanken Hypotek var något lägre än föregående år trots ökade volymer.

Handelsbanken Hypoteks kreditförluster fortsatte att minska. De uppgick under året till 405 mkr – en nedgång med 28% jämfört med föregående år. Kreditförlustnivån, dvs förlusterna i relation till utlåningen, blev 0,4%. Även volymen problemkrediter minskade under året.

Handelsbanken Hypotek har under året lanserat en ny tjänst, förtida räntebindning. Den innebär att man kan binda räntan för ett framtida lån upp till ett år innan lånet ska läggas upp. Kunden kan därigenom säkra en gynnsam räntenivå inför ett planerat fastighetsköp eller

konvertering av ett gammalt lån. Denna möjlighet mottogs mycket positivt av kunderna.

Den decentralisering av hypotekslåneverksamheten till bankens kontor som påbörjades 1995 har fullföljts under 1996. Kontoren har nu det totala ansvaret för kundkontakter, prissättning och hantering av koncernens fastförräntade fastighetslån. Handelsbanken Hypoteks uppgift är att på marknaden låna upp de medel som krävs för att finansiera utlåningen.

FINANSBOLAGSVERKSAMHET

För Handelsbanken Finans var 1996 ett framgångsrikt år med det högsta resultatet någonsin. Ökade volymer inom Handelsbanken Finans kärnområden och den expanderande verksamheten i Finland motverkade lägre marginaler.

I Sverige fortsatte affärsvolymerna att öka när det gällde leasing- och avbetalningskrediter till företag. Dessa tjänster har blivit naturliga och viktiga delar i kontorens sortiment. Detta gäller också finansiering och administration av tjänstebilar, som ökade starkt. Detta trots att marknaden minskade på grund av osäkerheten kring de framtida reglerna för förmånsbeskattning. Riksdagsbeslutet i slutet av november innebar att tjänstebil oftast blir förmånligare än tidigare för både företag och anställda.

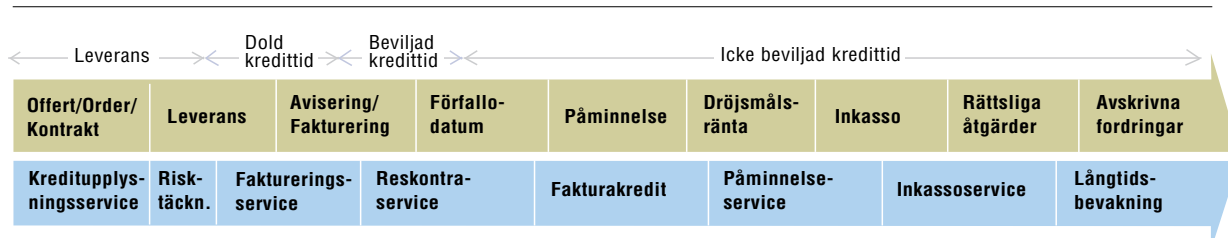
1996 inleddes fler och fördjupade leverantörs-samarbeten. Genom dessa samarbeten kan leverantörer av investeringsobjekt med Handelsbanken Finans medverkan erbjuda sina kunder ändamålsenlig finansiering.

Den 1 januari 1996 bildades det nya affärsområdet Fakturaservice som under året har utvecklat tjänsteutbudet för fakturahantering, fakturakredit och inkasso. Såväl antal kunder som volymer har ökat starkt. Det blir allt vanligare att företag väljer att lägga ut hela eller delar av sitt reskontraarbete för att öka sin administrativa effektivitet och minska kapitalbindningen genom snabbare och säkrare betalningar. Under året

introducerades tjänsten Fakturaproduktion. Därmed kan Handelsbankens kontor erbjuda ett komplett sortiment för företagskundernas hela reskontraarbete. Tjänsten innebär att företaget kan fakturera oftare och med mer rationella rutiner. Under året fick företagskunderna via Handelsbankens Företagspaket utan extra kostnad tillgång till ett inkassoabonnemang som på marknaden kostar i storleksordningen 1 500 till 2 000 kr.

Säljfinansiering, dvs krediter till köpare av konsumentkapitalvaror i samarbete med återförsäljare, fortsatte att utvecklas starkt. Viktiga framgångsfaktorer var högre administrativ kvalitet och mer kundanpassat säljstöd än konkurrenterna, flexibla öppettider och snabba kreditbeslut. Handelsbanken Finans har utvecklat en modell för kreditbeslut där kommunikationen med återförsäljarna baseras på talsvarsteknik.

Fakturaservice

Med Fakturaservice har företagskunderna tillgång till ett komplett sortiment av tjänster för reskontraarbetet.

Under slutet av året lanserades tjänsten Avbetalningsköp för privatpersoner. Tjänsten ger kontoren möjlighet att hjälpa sina kunder med finansiering vid köp av bil, båt, husvagn, motorcykel m m där objektet kan utgöra säkerhet genom ett sk återtaganderättsförbehåll.

Det har blivit allt vanligare att företag och intresseorganisationer erbjuder anställda och andra intressenter köp av persondatorer. Handelsbanken har tecknat en rad kontrakt avseende finansiering och administration av sådana erbjudanden.

Den nordiska finansbolagsverksamheten har haft en fortsatt god utveckling. Handelsbanken är den enda bank som kan erbjuda lokalt anpassade finansbolagstjänster i alla de nordiska länderna.

I Finland är Handelsbanken Finans genom dotterbolaget Handelsbanken Rahoitus ett av de ledande finansbolagen med ett komplett tjänsteutbud av leasing, avbetalning, biltjänster och fakturakredit, samt konsumentfinansiering via kortet Aktiiviraha. Verksamheten har mycket positivt bidragit till resultatökningen i Handelsbanken Finans-koncernen.

I Danmark breddades finansbolagsverksamheten under 1996. En filial till Handelsbanken Finans bildades där såväl lokala som samnordiska leasingavtal tecknats. En konsumentkreditverksamhet liknande den i Sverige och Finland påbörjades under namnet Privatlån. I dotterbolaget Nordan, Danmarks största inkassoföretag, bedrivs sedan tidigare förutom inkasso också en omfattande factoringverksamhet. Trots den kärva inkassomarknaden i Danmark och investeringskostnader för de nya aktiviteterna bidrog den danska verksamheten positivt till Handelsbanken Finans lönsamhet.

Handelsbanken Finans i Norge stärkte under 1996 ytterligare sin ställning på marknaden och redovisade det bästa resultatet under sin åttaåriga historia.

PENSIONSSPARANDE/LIVFÖRSÄKRING

Urholkningen av de offentliga trygghetssystemen har medfört att privatpersoner i allt större utsträckning sparar i olika former till sin ålderdom eller för att skydda sig för långvarig sjukdom. Det begränsade avdragsutrymmet för privat pensionsförsäkring har bl a lett till ett ökat sparande i kapitalförsäkringar. Den länge väntade fortsatta utvecklingen av monopolet inom tjänstepensionsområdet har dröjt, vilket också bidragit till ökat intresse för kapitalförsäkringar.

Handelsbanken Liv har under 1996 haft den starkaste utvecklingen av samtliga försäkringsbolag. Nya premier har ökat kraftigt och den totala premieinkomsten inklusive inbetalningar på gamla avtal uppgår nu till 2,4 mdkr – en ökning med 94% i jämförelse med föregående år. Den kraftigaste procentuella ökningen redovisas för fondförsäkringar, men även de traditionella försäkringarna ökar starkt. Marknadsandelen inom traditionell försäkring uppgår nu till drygt 15% och inom fondförsäkring till drygt 9%, allt räknat på nya premier. Utländsk försäkring är endast ett marginellt komplement till den svenska försäkringsverksamheten.

En anledning till tillväxten är att Handelsbanken Liv har ökat antalet försäkringsrådgivare till 45 personer, vilka är utplacerade i de sju regionbankerna. Tillsammans med kontoren hjälper de företagare och deras anställda med pensionslösningar samt förmögenhetsägare med placeringar och generationsskiftet. En ytterligare anledning är att kontoren nu i hög grad har

införlivat försäkring som en naturlig del i bankens sortiment. Praktiskt taget all försäljning förmedlas idag av bankens kontor.

Vid halvårsskiftet övertog Handelsbanken Liv i samförsäkring med Salus Liv ansvaret för 13 000 läkarförsäkringar, med ett förvaltat kapital på totalt 2,9 mdkr. Läkarförsäkringarna var tidigare samförsäkrade av Trygg-Hansa och Skandia.

Totalt försäkringsrelaterat förvaltad kapital i Handelsbanken Liv och Handelsbanken Fondförsäkring är cirka 14 mdkr.

I april 1997 introducerar Handelsbanken en unik försäkringslösning för privatpersoner, Handelsbankens Privatförsäkring. I ett enda försäkringsavtal, som skrivs ut direkt i en terminal på bankkontoret, kan kunden få en skräddarsydd försäkring som täcker livförsäkring, ålderspension, familjepension, skydd vid olycksfall och sjukdom, och premiefrielse vid långvarig sjukdom. Kunden kan på bankkontoret enkelt ändra försäkringens sammansättning när livssituationen förändras.

De förslag till ändringar av försäkringsrörelselagen, som bl a skulle ge livbolagen möjlighet att dela ut vinst till sina aktieägare, genomfördes inte som förväntat vid årsskiftet 1996–97. Det är för närvarande osäkert när lagändringen kommer.

DE GLOBALA MARKNADERNA

Inom Handelsbanken Markets finns samtliga bankens enheter, oavsett geografiskt läge, som agerar på värdepappers- och valutamarknaderna. Handelsbanken har samlat specialister, produkter och geografiska enheter till en global organisation som ger en stark samordning av investment banking- och tradingverksamheterna och hög kostnadseffektivitet.

Inom Handelsbanken Markets arbetar idag cirka 1 100 medarbetare i tio länder.

Den globala tradingverksamheten ställer höga krav på riskhantering. Handelsbanken Markets har därför en separat enhet för riskhantering.

Verksamheten har under året förstärkts på vår nordiska hemmamarknad utanför Sverige, bl a inom aktiehandel, ekonomisk analys och corporate finance. Vi har därmed ökat våra specialistkunskaper om Norden och erbjuder våra nordiska kunder en utökad lokal närvaro.

Corporate finance

Corporate financeverksamheten omfattar i första hand emissioner av aktier och aktierelaterade instrument, börs- och OTC-introduktioner, företagsöverlåtelser samt finansiell rådgivning. Verksamheten har totalt ett sjuttiofem medarbetare i sex länder.

Verksamheten har under året utvecklats framför allt på två områden. Det ena är en fortsatt utbyggnad av organisationen inom Norden för att säkerställa en lokal närvaro i samtliga nordiska länder. Under hösten har en stark enhet byggts upp i Köpenhamn. Därmed kan Handelsbanken erbjuda corporate financetjänster lokalt i samtliga nordiska länder. Därtill kommer stöd från kontoren i London och Paris. Den nordiska utbyggnaden har resulterat i att affärsflödet både för publika affärer och företagsöverlåtelser över de nordiska gränserna har ökat väsentligt.

Det andra viktiga utvecklingsområdet har varit att organisera ett närmare samarbete med aktie- och analysavdelningarna i affärer som är relaterade till börsintroduktioner och utplacering av större aktieposter som kräver en mer orkestrerad försäljningsprocess. Detta har givit ett positivt genomslag i börsintroduktionerna av Scania, Mandator och Medivir. Större placeringar har genomförts av aktier i NetCom och danska Tryg-Baltica samt vid utförsäljningen av finska statens aktier i Kemira.

Aktivitetsnivån var hög hela året, under våren med en betoning på stora projekt, under hösten med ökat inslag av mindre affärer.

Handelsbankens nordiska satsning inom corporate finance har inneburit att den goda marknadspositionen i Sverige har bibehållits, samtidigt som ställningen på de övriga nordiska marknaderna förbättrats från tidigare låga nivåer.

Bankens starka ställning har ytterligare befästs inom affärsområdet företagsöverlåtelser. Det samlade transaktionsvärdet i det totala affärer där Handelsbanken medverkade som rådgivare översteg 10 mdkr, varav två tredjedelar var internationella affärer. Till denna kategori hör försäljningen av elgrossisten Selga, tidigare ägt av Ericsson och ABB, till franska Rexel, Scancems försäljning av de Boo Beheer till NCD Group i Holland, försäljningen av Euroc Bygghandel till Nordic Capital, Scandinavian Equity Partners förvärv av danska Sabroe, Formas förvärv av Rydbergs Sallader från Arla, norska Kongsberg Automotives förvärv av Scandmec från Forshaga samt finska Raisios förvärv av Carlshamns Mejeri.

Handelsbanken medverkade också som rådgivare till Sandvik vid dess förvärv av aktier i finska Tampella, till Skanska vid uppköpet av Skåne Gripen och till Atle vid förvärvet av Karolin Invest. Bland övriga publika affärer återfinns kunder som IKEA (uppköp av Swedspan), Diös (uppköp av Hemstaden) samt Handelsbanken vid avknoppningen av aktierna i Närkebro.

Flera av de mer omfattande rådgivningsuppdragen är relaterade till corporate financeavdelningens starka position inom energisektorn. Där har banken bl a agerat rådgivare till franska EDF vid dess förvärv av aktier i Graninge. I Danmark har avdelningen ett uppdrag för huvudägaren till den danska eldistributören Nesa. Uppdrag har också genomförts för svenska ägare av eldistributörer. Till affärsområdet finansiell rådgivning hör slutligen värderingen av Wasa Sak.

Banken medverkade aktivt vid etableringen av en ny fond – Health Cap – som ska investera i den medicinska sektorn. Fonden tillfördes i ett första steg drygt 300 mkr från institutioner och företag.

Bland de börsintroduktioner som genomförts under året är medverkan vid börsintroduktionen av Scania den i särklass största. Utförsäljningen till institutioner och allmänheten omfattade aktier till ett totalt värde av närmare 20 mdkr. Banken svarade för en ansevärd del av detta både till nordiska institutioner och till svensk allmänhet.

I Norge genomfördes en framgångsrik börsintroduktion av P4 Radio Hele Norge.

Corporate financeavdelningen har också fungerat som rådgivare till Handelsbanken i samband med köpet av Stadshypotek. Totalt sett motsvarade affären ett värde på 22,9 mdkr, vilket är den största kontantaffären någonsin i Sverige.

Trots ökade kostnader genom uppbyggnaden av verksamheten utanför Sverige var resultatet i paritet med föregående två års goda nivåer.

Lånekapitalfinansiering

Under 1996 stärkte Handelsbanken ytterligare sin position som en dominerande aktör på den nordiska lånekapitalmarknaden. Banken arrangerade under året ett stort antal emissioner för nordiska låntagare. Emissionerna omfattade både traditionella obligationslån, strukturerade lån och syndikerade banklån.

De traditionella lånen placerades som publika lån och som private placements såväl inom Norden som internationellt. Bl a arrangerade banken lån för Akademiska Hus, Gullspång, Orkla, Stockholms stad, Telia, Vasakronan, Vattenfall, Venantius och Volvo.

På den svenska kapitalmarknaden befäste Handelsbanken sin ställning som den största arrangören och emissionsbanken under sk MTN-program (Medium Term Notes). Banken arrangerade bl a MTN-program för Venantius och Nordiska Investeringsbanken. Bankens marknadsandel av utgivna lån uppgick till cirka 50%.

Banken arrangerade under året ett flertal publika aktieindexobligationslån som såldes med stor framgång av bankens kontor. Den totala volymen uppgick till cirka 3 mdkr och marknadsandelen till mer än 50%. Det totala antalet investerare uppgick till cirka 24 000. Låntagare var Handelsbanken och Svensk Exportkredit.

På marknaden för syndikerade banklån ökade Handelsbanken sin andel under året. Banken har arrangerat lån för Dahl, Euroc, Höganäs, MoDo, NCC, Pripps Ringnes, Swedish Match, SCA, Trelleborg och Volvo. Vidare har banken deltagit på ledande nivå i lån till bland andra Skanska, Stadshypotek, Statkorn, Södra, Telia och Vattenfall samt i ytterligare ett femtiotal lån till större nordiska låntagare.

Lånet till Swedish Match, som Handelsbanken arrangerade hösten 1996, kröntes med utnämningen "Loan Deals of the Year" av den internationella tidskriften Corporate Finance Magazine.

Handelsbanken Markets i London är en av de ledande aktörerna i de nordiska publika euroobligationsmarknaderna, både som arrangör och market maker. Totalt har banken under 1996 arrangerat fem publika euroobligationslån och deltagit som medarrangör i ytterligare 37 lån. I den publika euromarknaden i svenska kronor har Handelsbanken haft en kontinuerligt stark närvaro. Under 1996 arrangerade banken tre sådana lån på totalt 1,5 mdkr för Nordiska Investeringsbanken, Eksportfinans och Svensk

Exportkredit. Handelsbanken är en ledande aktör i den publika euromarknaden i danska kronor och agerade som arrangör i ett lån för Världsbanken. Under 1996 återöppnade Handelsbanken den publika euromarknaden i finska mark med ett lån för Nordiska Investeringsbanken. Banken deltog även i ett publikt eurolån i norska kronor för Statkraft.

Trading

Efter en viss trendlöshet och nervositet i början av 1996 präglades de nordiska och internationella valuta- och räntemarknaderna av ett flertal räntesänkningar. I Sverige sänktes reporäntan hela 25 gånger. Samtidigt som de längre räntorna föll kraftigt och räntedifferensen mellan den svenska och de långa tyska och amerikanska räntorna minskade kunde vi se en förstärkning av den svenska kronan, det brittiska pundet och den amerikanska dollarn. Den tyska marken och den japanska yenen försvagades mot de andra valutorna.

Orsakerna till den positiva trenden var den förbättrade ekonomiska utvecklingen, låga inflationsförväntningar och den ökade sannolikheten för en gemensam europeisk valuta.

Handelsbankens tradingverksamhet har som mål att banken ska vara ledande i internationell handel med valuta- och ränterelaterade produkter för nordiska kunder och i Nordenrelaterad handel för internationella kunder.

Satsningarna på bankens nordiska hemmarknad har lett till en utvidgad kundbas i dessa länder. Bankens ökade aktivitet i London, New York och Singapore ledde dessutom till väsentligt ökade flöden från utländska finansiella institut och kunder. Derivatinstrument används i allt större utsträckning och Handelsbanken har under det senaste året ytterligare stärkt sin marknadsposition inom både valuta- och ränteoptioner. Denna verksamhet kompletterar och förstärker vår mångåriga roll som en ledande aktör på den nordiska swapmarknaden.

Handelsbankens stärkta marknadsposition uppmärksammades av tidskrifterna FX & MM (Foreign Exchange & Money Markets) och Euromoney Corporate Finance, som utnämnde Handelsbanken till bästa bank i handel med de nordiska valutorna under 1996.

De ökade affärsflödena tillsammans med en framgångsrik ekonomisk och finansiell marknadsanalys bidrog starkt till ett förbättrat resultat inom tradingverksamheten.

Analys och rådgivning

Den fortsatta globaliseringen av finansmarknaden i kombination med ett ständigt växande produktutbud medför ökade krav på både ekonomisk och finansiell analys och rådgivning. Analys och rådgivning är en integrerad del i affärsverksamheten. Banken har ekonomer och analytiker på plats i de tre nordiska grannländernas huvudstäder och i London.

Med ambitionen att vara ledande i internationell handel för nordiska kunder och i nordenerelaterad handel för internationella kunder har banken ytterligare stärkt analysverksamheten under 1996. Den har också under året starkare integrerats med rådgivningen. Ett flertal seminarier och konferenser har arrangerats och ekonomernas och analytikernas direktkontakt med

bankens kunder har ökat. All rådgivning baseras på modeller och koncept som utvecklats av bankens analytiker. Utbudet av publikationer har omstrukturerats och utökats. De positiva effekterna av satsningen på analys och rådgivning konstateras i form av ökade affärsvolymerna och stärkta relationer med såväl nordiska som internationella kunder.

Aktiehandel

Även 1996 blev ett gott börsår i Norden. Den svenska marknaden gick upp med 38%, den finska med 47%, den norska med 32% och den danska med 28%. Omsättningen på de fyra nordiska marknaderna ökade från 1 144 mdkr till 1 566 mdkr.

Under 1996 blev Handelsbanken största mäklare på Stockholmsbörsen med 13,1% marknadsandel av SAX-handeln. Eftersom banken också hade goda marknadsandelar i de övriga länderna var Handelsbanken troligen Nordens största aktiemäklare, med en sammanlagd marknadsandel strax under 10%.

Banken påbörjade under året market making på optionsmarknaden i Finland. Handelsbanken var sedan tidigare market maker på OM Stockholm.

Två större seminarier genomfördes under året, ett i Köpenhamn om livsmedelsmarknaden och ett i Helsingfors inriktat på den finländska verkstadsindustrin.

Handelsbanken erhöll under året licens som sek broker/dealer i USA. Detta möjliggör en betydligt aktivare kundhandel med nordamerikanska investorer.

Under året emitterades två warrants, finansiella instrument vars värdeutveckling bygger på kursrörelserna i underliggande korgar av aktier. Dessa instrument möter en starkt stigande efterfrågan från bankens privatkunder.

Handelsbanken i Köpenhamn utsågs i januari till bästa börsmäklare i Danmark när det gällde analyser av danska börsföretag, enligt en undersökning av Dansk Investor Relations Forening.

Fondförvaltning

Bankens fondbolag förvaltade vid årets slut 43 fonder med cirka 330 000 andelsägare. Fondförmögenheten uppgick till ett sammanlagt värde av 31 mdkr, en ökning från föregående år med 7 mdkr eller 28%.

Vid årsskiftet avskaffades de skatteförmåner som gällt för allemansfonder, vilket medförde att stora flöden övergick till andra placeringsformer.

1996 var ett mycket bra år på de flesta av världens aktiemarknader. Handelsbankens Småbolagsfond, som startade 1995, blev Sveriges bästa aktiefond 1996 med en uppgång på 68% (generalindex 38%). Handelsbankens Reavinstfond var under de senaste 5 åren Sveriges bästa aktiefond med en uppgång på 324% (generalindex 160%).

Nedgången av de svenska marknadsräntorna gav en god avkastning, bl a för Obligationsfonden, 18,3%, och Avkastningsfonden, 10,7%. Bland Handelsbankens utländska fonder gick Asienfonden och Norgefonden betydligt bättre än deras jämförelseindex.

Under 1996 startade Handelsbanken tre nya fonder, Allemansfond Reavinst, Göteborgs Universitets Forskningsfond, där 2% av fondförmögenheten går till universitetets forskning, samt Östeuropafonden. Handelsbanken förvaltar nu tre sk emerging markets-fonder, Asien, Latinamerika och Östeuropa.

Kapitalförvaltning

Handelsbanken Kapitalförvaltning erbjuder förmögenhetsförvaltning åt såväl institutioner som privatpersoner.

Handelsbanken har under 1996 ytterligare förstärkt sina resurser inom såväl rådgivning som diskretionär förvaltning för att möta kundernas allt högre krav. Förvaltningsvolymerna har under året utvecklats positivt. Nya förvaltningsuppdrag har tillkommit från bl a den offentliga sektorn.

Målet för förvaltningen är att med väl diversifierade portföljer uppnå stabil avkastning som överstiger valda referensindex.

Depåjänster

Den depåjänst som riktar sig till kontorens kunder har ytterligare förbättrats under året. Innehavsredovisningen omfattar nu samtliga finansiella instrument. Fondandelar och bankens privatobligationer och aktieindexobligationer redovisas utan kostnad för kunden i depån. Vidare ges som ett stöd för kundens placeringsbeslut en översikt av kapitalets fördelning på ränte- och aktiemarknaden i enlighet med bankens placeringsrådgivningskoncept.

Volymen i storkundsdepåer ökade med 40%. Handelsbanken förbättrade ytterligare sin rating på detta område. Enligt tidskriften Global Custodian behöll banken förstaplatsen för den svenska marknaden och ökade avståndet till närmaste konkurrent. Även i tidskriften Global Investors placerades Handelsbanken främst i Sverige.

DEN NORDISKA BANKRÖRELSEN

Utbyggnaden av Handelsbankens nordiska verksamhet fortsatte med full kraft även under 1996.

I Finland blev Handelsbanken redan 1995 landets fjärde största bank genom förvärvet av de friska delarna av Skopbank. Under 1996 öppnades tre nya kontor – Torneå, Jakobstad och Kampen i Helsingfors. Därmed har Handelsbanken i Finland tio kontor i sju finska städer. Under året gjordes stora investeringar i data-system för att hantera de ökade transaktionsvolymerna. Huvuddelen av bankens företagskunder kommunicerar nu med banken via egen företagsterminal.

Antalet medarbetare i Handelsbankskoncernens finska rörelse var vid årsskiftet cirka 330.

Även i Norge fortsatte expansionen under året. Trots den starka konkurrensen på den norska bankmarknaden ökade volymerna kraftigt för både företags- och privatkunder. Under

året öppnades två nya kontor i Norge – Bergen och Skårer norr om Oslo. Handelsbanken i Norge har nu tretton kontor i åtta norska städer. Antalet medarbetare uppgick till 260.

Handelsbanken utsågs för andra året i rad till bästa utländska bank i Norge av tidskriften Euromoney.

I Danmark öppnades under året Handelsbankens första kontor i gatuplanet. Kontoret ligger på Amaliegade i centrala Köpenhamn. I samband därmed utökades produktutbudet till att även omfatta ett komplett sortiment av privatmarknadsprodukter. Bl a blev Danmark det första land där Handelsbanken erbjuder sina privatkunder sk home banking via pc. Antalet anställda i den danska rörelsen var vid årsskiftet drygt 120.

Handelsbankens nordiska satsning inleddes 1990. Idag arbetar sammanlagt 710 av koncernens medarbetare i andra nordiska länder än Sverige. Detta motsvarar knappt 10% av bankens totala personalstyrka. Andra nordiska banker har under året etablerat verksamhet i ett eller flera övriga nordiska länder. Handelsbanken har dock ett stort försprång.

UTANFÖR NORDEN

Handelsbankens enheter utanför Norden är framför allt inriktade på Norden-relaterade affärer. Därmed avses nordiska företags verksamhet i utlandet och utomnordiska företags verksamhet i och affärer med Norden. Dessutom tillhandahåller Handelsbanken i Luxemburg och London privatbankstjänster för nordiska medborgare bosatta utomlands. Traditionellt har Handelsbankens verksamhet utanför Norden haft sin tyngdpunkt i internationellt verksamma nordiska dotterbolag. Handelsbankens kraftfulla utbyggnad av den nordiska rörelsen har emellertid uppmärksamats av många internationella storföretag som valt att göra Handelsbanken till sin enda nordiska bankförbindelse. Denna del av verksamheten har därmed kommit att spela en allt större roll vid bankens enheter utanför Norden.

Cash managementprodukterna har därvid stor betydelse. Hopkopplingen av Nordic Linksystemen i Norden med bankens övriga enheter i Europa och USA har visat sig motsvara ett starkt behov hos kunderna. Genom fortsatta IT-satsningar kommer cash managementtjänsterna att effektiviseras ytterligare.

De nordiska företagen har under de senaste åren kraftigt ökat sina investeringar i Polen.

EMU

Inom EU pågår för närvarande ett intensivt förberedelsearbete med att skapa en ekonomisk och monetär union, EMU. Enligt nuvarande planer kommer EMU att träda i kraft den 1 januari 1999 genom att de nationella växelkurserna för de länder som skall ingå i EMU då läses till den gemensamma valutan – euron – med en fast omräkningskurs. Under första halvåret år 2002 kommer sedlar och mynt i euro att ersätta de nationella motsvarigheterna.

Ett införande av en gemensam valuta kommer att få stor inverkan på de flesta av bankernas verksamhetsområden och dessutom förväntas bankerna i stor utsträckning informera allmänheten. EMU kommer för bankerna att medföra engångskostnader och bortfall av vissa intäkter, samtidigt som nya affärsmöjligheter väntas framkomma inom andra områden.

Inom Handelsbankskoncernen påbörjades under 1996 en grundlig genomgång av EMU:s konsekvenser för den egna organisationen och förberedelser för de olika scenarier som kan tänkas uppkomma. Eftersom det ännu inte är fastslaget om och när Sverige skall gå med i EMU och eftersom Handelsbanken har verksamhet i flera andra länder som är aktuella för EMU, måste bankens förberedelser ta hänsyn till varje tänkbart alternativ. Förberedelserna innefattar bl a marknadsstrategiska överväganden, förändringar inom produktsortimentet, nya arbetsrutiner, datasystemförändringar och utbildning av personal. Bankens lokalkontor kommer att spela en viktig roll som informatörer till kunderna. Handelsbanken kommer att vara väl förberedd för EMU.

Polen är ett av Östeuropas största länder med en befolkning på närmare 40 miljoner och landets ekonomiska tillväxt har under de senaste åren legat högre än i övriga östländer. Polens handel med de nordiska länderna har också ökat kraftigt. Mot denna bakgrund beslöt banken under året att öppna ett representantkontor i Warszawa.

Verksamheten vid dotterbanken i Sydney fördes under året över till filialen i Singapore, som därmed ansvarar för de sk ASEAN-länderna och Australien.

Ett förverkligande av planerna på en Europeisk Monetär Union (EMU) kommer att få stor påverkan på framför allt bankens enheter i Europa. Detta gäller oavsett om Sverige är med eller inte. Under året inleddes ett omfattande förberedelsearbete på bl a systemsidan för att säkerställa väl fungerande system under dessa nya förutsättningar.

Under 1996 har banken utvecklat och genomfört ett ledarutvecklingsprogram för nya chefer inom alla enheter utanför Norden, med samma mål, syften och metoder som motsvarande nordiska program. I och med detta utvecklar vi nu chefer inom bankens samtliga enheter i världen i deras roll som företrädare för Handelsbankens kultur och ledarfilosofi.

IT-UTVECKLING

Under de närmaste åren kommer banken att satsa kraftigt på fortsatt informationsteknisk utveckling med inriktning på automatiserade tjänster och rationalisering. Under 1997 kommer alla vanligt förekommande bankärenden inklusive betalningar och köp och försäljning av värdepapper att finnas tillgängliga på Internet. I slutet av 1997 börjar banken successivt byta ut nuvarande terminalsystem på kontoren mot persondatorer i nätverk. När systemet är fullt utbyggt under 1999 kommer merparten av all idag pappersbaserad information att ske elektroniskt och interaktivt. Systemet kommer också att kraftigt reducera behovet av förtryckta blanketter.

Också förberedelser för EMU och år 2000-skiftet ställer stora krav på bankens systemutveckling.

FASTIGHETS AB NÄCKEBRO

1996 års bolagsstämma i Handelsbanken beslöt att bankens bolag för övertagna fastighetspanter, Fastighets AB Närkebro, skulle delas ut till Handelsbankens aktieägare. Det skedde så att varje aktieägare fick rätt att erhålla en aktie i Närkebro på varje fullt tiotal stamaktier i Handelsbanken.

Närkebro är därmed ett självständigt och från Handelsbanken fristående företag, vars aktier noteras på Stockholms fondbörs O-lista sedan den 28 juni 1996.

MILJÖARBETET

Miljöhänsyn är sedan länge ett viktigt inslag i Handelsbankskoncernens verksamhet. Handelsbanken är ansluten till Internationella Handelskammarens (ICC) miljöprogram och har undertecknat FN:s miljödokument för banker.

Det interna miljöarbetet

Eftersom banken inte tillverkar eller distribuerar fysiska produkter är det främst inom det administrativa området som bankens egen verksamhet berörs av miljöhänsyn – inköp, fastighetsförvaltning, byggnadsverksamhet, lokalunderhåll, tryckeri, distribution och datadrift. Banken använder miljövänligt papper, tillämpar retursystem för avfall, ställer miljökrav på alla slag av förbrukningsartiklar etc. Banken väger också in miljöhänsyn i alla investerings- och inköpsbeslut och ställer miljökrav på leverantörer vid upphandling av varor och tjänster.

Sedan 1994 arbetar banken efter en skriftlig miljöinstruktion som klargör miljöpolitik, ansvarsfördelning och arbetssätt. Den gäller för hela koncernen, även utlandsenheterna. Huvudregeln är att Handelsbanken så långt det är tekniskt och ekonomiskt möjligt ska vidta åtgärder för att förorsaka så lite miljöpåverkan som möjligt.

Det praktiska miljöarbetet drivs, liksom övrig verksamhet i Handelsbankskoncernen, inom ramen för bankens decentraliserade organisation och arbetssätt. Varje chef i koncernen har det primära ansvaret för miljöfrågorna inom sin enhet, och varje medarbetare har miljöansvar som en naturlig del av sitt övriga ansvar.

Inom varje regionbank och dotterbolag och inom olika enheter på det centrala huvudkontoret finns en miljöansvarig som har ett funktionellt ansvar för miljöfrågorna inom enheten. Centralt ansvarig för koncernens miljöfrågor är

chefen för den administrativa avdelningen.

Vägledande för miljöarbetet är: sparsamhet med resurser främst genom effektivisering och teknikutveckling, förnybarhet genom användning av förnybara råvaror och energislag, nedbrytbarhet genom användning av kortlivade kemiska substanser och sorterbarhet genom utnyttjande av samhällets möjligheter till avfallssortering.

De enheter i koncernen vars verksamhet främst berörs av miljökraven upprättar årligen miljöplaner. En sammanställning av dessa planer utgör koncernens miljöplan och är vägledande för det löpande miljöarbetet för alla enheter i koncernen. Där ingår också information om bra miljöval. Under 1996 fördjupades miljöarbetet, i enlighet med koncernens miljöplan.

En miljöinventering genomfördes på de flesta av bankens kontor och koncernens övriga enheter, med stöd av material från NUTEK och ett eget tolvpunktsprogram. Detta arbete fortsätter under 1997 och skall leda fram till ett antal kvantitativa mål avseende bl a retur- och återvinningssystem.

Som stöd för lokala åtgärder har banken tecknat ett antal centrala rikstäckande avtal om återvinning och returhantering. Som exempel när det gäller återvinning kan nämnas att från vårt arkiv för Stockholmsområdet återvanns cirka 200 ton papper till pappersmassa under året. Avtalen om returhantering omfattar bl a tekniska förbrukningsmateriel som datatillbehör, kassetter, plastförpackningar och belysningskällor.

I bankens sortiment av kontorsmateriel har de flesta produkter med innehåll av miljöfarliga plaster ersatts med andra av miljövänligare material.

Inom bankens byggnads- och fastighetsavdelningar upprättas efter avslutade om- och nybyggnadsprojekt en sk kvalitetspärm, där samtliga ingående material och produkter framgår för framtida spårbarhet och återanvändning.

Miljöfrågor vid kreditgivning

Handelsbankskoncernens miljöpolitik i samband med kreditbedömning och kreditgivning har inarbetats i vår instruktionssamling. Den arbetas också in i bankens övriga interna informations- och utbildningsmaterial.

Här fastslås att det vid kreditgivning till företag, vars verksamhet kan medföra miljörisiker eller på annat sätt påverkas av miljöaspekter, är angeläget att banken inhämtar särskild information för att bättre kunna bedöma kredittagarens

risksituation. Det är visserligen näringsidkarens ansvar – inte kreditgivarens – att den verksamhet som han bedriver uppfyller de miljökrav som föreskrivs i lagar och myndighetsföreskrifter, men bankens kreditrisk kan påverkas av hur kredittagaren lever upp till gällande bestämmelser och marknadskrav. En undersökning av eventuella miljörisikers inverkan på kreditrisken ingår därför som ett moment i bankens bedömning av företagskunder.

Miljörisiker kan förekomma i många typer av företag, inte bara i tillverkande. Försäljning och distribution av produkter som är föremål för miljökrav eller miljömärkning kan ha miljöpåverkan om produkterna inte uppfyller relevanta krav. Ett företags återbetalningsförmåga kan försämrats till följd av krav på kostsamma miljöförbättringar eller vikande efterfrågan på företagets produkter. Tillgångsposter såsom lager, maskiner eller fastigheter kan av liknande skäl minska kraftigt i värde.

En uppfattning om företagets fokusering på miljörisiker får vi genom att undersöka om företaget antagit en miljöpolitik, infört miljöstyrningssystem, utsett någon ansvarig för miljöfrågor, tecknat någon särskild försäkring för miljöskador och certifierat sin verksamhet enligt någon allmänt accepterad standard, t ex ISO 14001 eller EMAS.

Även inom de affärsområden som tillhör Handelsbanken Markets beaktas miljöaspekterna, t ex då vi åtar oss corporate financeuppdrag, vid finansanalys och när sammansättningen av tillgångar i våra aktiefonder bestäms.

Miljöutbildning

Banken satsar betydande resurser på att sprida kunskaper om miljöfrågorna i hela organisationen. Under 1995 utbildades nyckelpersoner i banken i bl a miljöanpassade inköp, miljöskyddsteknik och miljöstyrningssystem. Under 1996 genomfördes i samarbete med ledaren för projektet Det miljöanpassade kontoret, bildat av NUTEK, Naturvårdsverket och TCO, en utbildning för koncernens regionala miljöansvariga. Under 1997 genomförs miljöutbildning för alla medarbetare vid våra kontor och regionala huvudkontor. Den syftar till att göra oss både effektivare i det egna miljöarbetet och mer medvetna om hur miljöfrågorna påverkar våra kunder.

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

MÅL

Det övergripande målet för Handelsbankskoncernen har sedan många år varit att ha en räntabilitet överstigande genomsnittet för övriga börsnoterade banker i Sverige. Från och med 1995 omfattar jämförelsen också banker i Norge.

Lönsamhet ska alltid prioriteras före volym. I kreditgivningen innebär detta också att krediternas kvalitet aldrig får åsidosättas för hög kreditvolym.

EN SAMMANHÅLLEN UNIVERSALBANK

Handelsbanken är en universalbank. Universalbanken täcker alla slag av banktjänster för såväl företag som privatpersoner: in- och utlåning, fastighetsfinansiering, betalningsförmedling, investment banking, trading, factoring och leasing samt livförsäkringar.

I Handelsbanken ligger kundansvaret på det lokala bankkontoret. Där samordnas tjänsterna för varje kund, i samarbete med regionala och centrala specialister när så behövs.

Universalbankskonceptet gäller Handelsbankens verksamhet i alla de fyra nordiska länderna. Utanför Norden är bankens enheter främst inriktade på nordenrelaterade affärer.

Handelsbankens mål, politik och organisation beskrivs närmare på sid 10 och följande.

BALANSOMSLUTNING

Handelsbankens balansomslutning ökade under 1996 med 13% till 571 mdkr.

Utlåning till allmänheten ökade med 7% eller 19 mdkr. Utlåningen i svenska kronor ökade med 3% och valutautlåningen med 16%.

Portföljen räntebärande värdepapper ökade under 1996 med 20 mdkr till 108 mdkr. Som ett led i förberedelserna för förvärvet av Stadshypotek avyttrades 16 mdkr av portföljen i januari 1997.

Utlåning och skulder till utländska banker ökade som ett resultat av den ökade interbankhandeln.

In- och upplåningen från allmänheten ökade kraftigt under året. In- och upplåningen i svenska kronor ökade med 21 mdkr, varav företag svarade för 15 mdkr. In- och upplåningen i valuta ökade med 9 mdkr till 45 mdkr.

Emitterade värdepapper består av certifikat och obligationer. Årets ökning avser främst Handelsbanken Hypotekets upplåning i kronor för att finansiera långfristig fastighetsutlåning. Koncernens upplåning i utländsk valuta har sjunkit.

Balansräkning för 1992–1996 redovisas på sid 72-73. Nyckeltal för 1992–1996 redovisas på sid 3.

KAPITALTÄCKNING

Koncernens kapitaltäckning uppgick vid 1996 års utgång till 12,2% (14,2). Primärkapitalrelationen uppgick till 10,0% (10,3).

Det under 1996 införda kapitalkravet för marknadsrisk i handelslagret och för valutakursrisk i hela bankverksamheten sänkte kapitaltäckningsgraden med knappt 1 procentenhet. Banken ägde vid årsskiftet aktier i Stadshypotek till ett värde av 2,3 mdkr. Detta påverkade kapitaltäckningsgraden med 0,9 procentenheter.

Beträffande effekter på kapitaltäckningen av Stadshypoteksförvärvet, se sid 46.

Tillgångar, koncernen

	31 dec 1996 mkr	31 dec 1995 mkr	För- ändring %
Räntebärande värdepapper	107 965	87 758	+ 23
Utlåning till allmänheten ¹⁾	277 810	259 167	+ 7
Kreditinstitut	119 166	92 286	+ 29
Övrigt	66 182	67 343	- 2
Summa tillgångar	571 123	506 554	+ 13

1) Inklusiv leasing

Finansiering, koncernen

	31 dec 1996 mkr	31 dec 1995 mkr	För- ändring %
In- och upplåning från allmänheten	167 507	137 452	+ 22
Kreditinstitut	170 974	143 646	+ 19
Emitterade värdepapper	129 284	120 741	+ 7
Övriga	63 499	65 934	- 4
Förlagslån	12 302	12 826	- 4
Eget kapital	27 557	25 955	+ 6
Summa skulder och eget kapital	571 123	506 554	+ 13

Kapitalbas och kapitalkrav 31 december 1996

	KONCERNEN mkr	MODER- BOLAGET mkr
KAPITALBAS		
Primärt kapital	25 783	22 576
Supplementärt kapital	8 640	7 401
Avgår aktieinnehav i försäkrings- bolag och inhemska finansinstitut	- 3 014	- 3 014
Kapitalbas	31 409	26 963
KAPITALKRAV		
Riskvägd volym	258 383	187 064
Kapitaltäckning	12,2%	14,4%
Primärkapitalrelation	10,0%	12,1%

Detaljerad information finns på sid 66.

RATING

Kostnaderna för bankens finansiering på de internationella marknaderna påverkas av rating-institutens kreditbedömningar. Handelsbankens rating har förbättrats under året, och banken har den starkaste ratingen bland de svenska bankerna. Se tabellen nedan.

RESULTAT OCH LÖNSAMHET**Resultat**

Koncernens rörelseresultat ökade med 33%. Resultatet förklaras av en god utveckling för alla väsentliga intäktsslag, en oförändrad kostnadsnivå och väsentligt lägre kreditförluster.

Resultaträkning för 1992-1996 redovisas på sid 72-73.

Rörelseresultat Handelsbankskoncernen

	1996 mkr	1995 mkr	Föränd- ring %
Ränteintäkter	39 942	39 886	0
Leasingintäkter	1 227	1 097	+ 12
Räntekostnader	- 30 798	- 31 368	- 2
Provisionsnetto	2 628	2 366	+ 11
Nettoresultat av finansiella transaktioner	2 114	1 574	+ 34
Övriga intäkter	397	754	- 47
Summa intäkter	15 510	14 309	+ 8
Personalkostnader	3 477	3 413	+ 2
Övriga omkostnader	3 515	3 459	+ 2 ¹⁾
Summa omkostnader	6 992	6 872	+ 2¹⁾
Resultat före kreditförluster	8 518	7 437	+ 15
Kreditförluster	1 799	2 392	- 25
Rörelseresultat	6 719	5 045	+ 33
Räntenetto	9 410	8 744	+ 8

1) Exklusive leasingavskrivningar minskade övriga omkostnader med 1% och summa omkostnader var oförändrad.

Intäkter

Intäkterna ökade med 8%. Räntenettet steg med 8%, främst genom ökade volymer in- och utlåning och en förbättrad räntemarginal på värdepappersportföljerna. Räntenettet har belastats med kostnader för den obligatoriska insättningsgarantin med 139 mkr.

Koncernens placeringmarginal, dvs räntenettet i procent av genomsnittlig balansomslutning, uppgick till 1,64% (1,74).

Rating av nordiska banker den 31 december 1996

	MOODY'S			S&P		IBCA				BANKWATCH	
	Finansiell styrka	Långfristig	Kortfristig	Långfristig	Kortfristig	Indivi- ¹⁾ dual	Legal ¹⁾	Långfristig	Kortfristig	Kort- Issuer ¹⁾	fristig
Handelsbanken	B	Aa3	P-1	A+	A-1	B	2	AA-	A1+	B	TBW-1
Nordbanken	C+	A1	P-1	A	A-1	B	2	A+	A1	B/C	TBW-1
S-E-Banken	C	A2	P-1	A-	A-2	C	2	A+	A1	C	TBW-1
Swedbank	C	A2	P-1	—	A-2	—	2	—	—	C	TBW-1
Merita Bank	D+	A2	P-1	BBB	A-2	C/D	2	A	A1	C/D	TBW-1
Den Danske Bank	B	Aa3	P-1	A+	A-1	B	2	AA-	A1+	B	TBW-1
Unibank	C+	A1	P-1	—	A-1	B/C	2	A+	A1	B/C	TBW-1
Den norske Bank	C	A2	P-1	—	—	B/C	2	A+	A1	C	TBW-1

1) Vedertagen svensk term saknas.

Provisionsnettot ökade med 11% jämfört med föregående år. Det var främst intäkter från aktiehandeln som ökade.

Nettoresultatet av finansiella transaktioner steg med 34%.

Övriga intäkter har minskat på grund av att Närkebro sedan 1996 ej längre ingår i koncernen.

Kostnader

Kostnadsnivån var, exklusive leasingavskrivningar, oförändrad.

Personalkostnaderna steg med 2%, främst beroende på avtalsmässiga lönehöjningar och expansionen i Norden. Medelantalet anställda var oförändrat. En minskning i Sverige motsvarades av en ökning i de nordiska grannländerna.

Övriga omkostnader exklusive leasingavskrivningar minskade med 1%.

I/K-talet, dvs intäkter i förhållande till kostnader, förbättrades och uppgick till 2,41 före kreditförluster (2,24) och 1,86 efter kreditförluster (1,60).

Lönsamhet

Handelsbankens lönsamhet, uttryckt som räntabilitet på eget kapital efter 28% schablonskatt, uppgick till 18,8% (14,8). De övriga börsnoterade bankernas¹⁾ räntabilitet 1996 efter schablonskatt har beräknats till 18,1%. Handelsbankens lönsamhet har varit högre än genomsnittet för övriga börsnoterade banker sedan 1972. Räntabiliteten beräknad efter full skatt uppgår till 19,8% (14,9).

Bokslutsdispositioner och skatt

Ersättning från bankens pensionsstiftelse uppgick till 244 mkr (0), vilket innebär att banken 1996 gottgjort sig för under året utbetalda pensioner. Koncernens beräknade skatt för 1996 uppgår till 1 829 mkr (1 340).

Utdelning

Styrelsen föreslår att en utdelning på 5,00 kr (3,75) lämnas på stamaktierna. Utdelning på indexaktierna, som enligt bankens bolagsordning ska följa konsumentprisindex, blir 0,80 kr (0,80).

Utdelningen på preferensaktierna blir enligt bolagsordningens regler för serie A 0,45 kr och för serie B 0,60 kr.

Föreslagen utdelning tar i anspråk 1 207,6 mkr (3 876,9). I föregående års utdelningsbelopp ingick det helägda dotterbolaget Närkebro med

I/K-talet

	1996	1995
Före kreditförluster	2,41	2,24
Efter kreditförluster	1,86	1,60

Känslighetsanalys av Handelsbanks-koncernens resultat

	Förändring	Effekt på rörelse-resultatet	Effekt på vinst per stamaktie i kronor
Marknadsränta (procentenhet)	+/- 1%	-/+ 114	0,34
Placeringsmarginal (procentenhet)	+/- 0,1%	+/- 573	1,73
Provisioner, netto	+/- 1%	+/- 26	0,08
Antal anställda	+/- 100	-/+ 46	0,14
Löneändring	+/- 1%	-/+ 32	0,10
Allmänna administrationsomkostnader, övrigt	+/- 1%	-/+ 23	0,07

Definitioner, se sid 2.

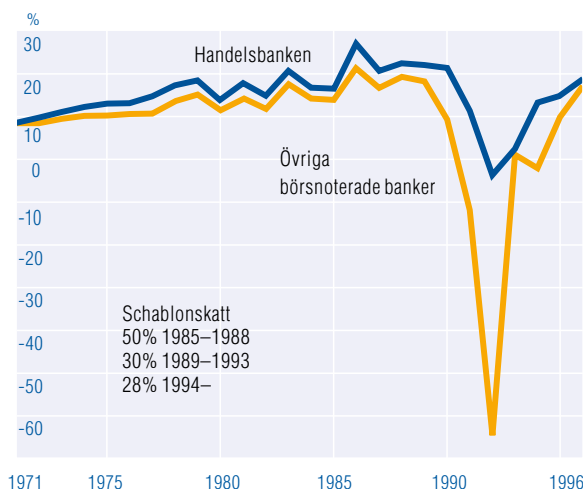
Ändras marknadsräntorna, påverkas resultatet olika mycket beroende på hur stor skillnaden är mellan räntebindningstiderna för placerade och upplånade medel. Effekten på resultatet av en uppgång av samtliga räntesatser med en procentenhet under en tolv månadersperiod kan beräknas till - 114 mkr.

Att förändringen blir negativ vid en räntepågång beror på att de fastförräntade placeringarna, i första hand obligationsportföljen, är betydligt större än den fastförräntade finansieringen. Fallar marknadsräntorna, blir effekten på resultatet den motsatta. En närmare beskrivning av hur banken hanterar ränterisker återfinns under "Ränterisker".

Effekten på vinsten per stamaktie har beräknats efter antalet stamaktier vid 1996 års slut.

Räntabilitet på eget kapital efter skatt

Jämförelse mellan koncerner

1) Stadshypotek ingår sedan 1996.

3 005,1 mkr. Styrelsens förslag till disposition av de medel som står till bolagsstämmans förfogande framgår av sid 68.

KREDITFÖRLUSTER OCH KREDITRISKER

Bankerna och konjunkturen

Konjunkturutvecklingen förbättrade ytterligare kvaliteten i bankernas kreditportföljer och bankernas kreditförluster minskade. Den relativt goda investeringskonjunkturen i förening med sjunkande räntenivå ledde till stigande fastighetspriser i de större städerna. Ett antal tidigare rekonstruerade fastighetsförvaltande bolag har nu nått en sådan konsolidering att fortsatta räntesubventioner inte längre är nödvändiga.

Antalet konkurser i Sverige sjönk för fjärde året i rad. Minskningen 1996 var 3% (-20).

De ibland uttalade farhågorna för att svenska privathushåll skulle drabbas hårt av ekonomiska problem med åtföljande stora kreditförluster på bankernas och hypoteksinstitutens hushållsutlåning har hittills visat sig starkt överdrivna. Handelsbankskoncernens totala avskrivningar på olika typer av krediter till hushållen 1996 motsvarade 0,4% av koncernens hushållsutlåning.

Handelsbankskoncernens kreditförluster

Handelsbankskoncernens kreditförluster uppgick 1996 till 1 710 mkr (2 297), en minskning med 26%. Därutöver uppgick värdeminskning på övertagen egendom till 89 mkr (95). Det sammanlagda beloppet motsvarade 0,6% (0,8) av koncernens utlåning.

Kreditförluster fördelade på kategorier

	1996		1995	
	mkr	%*)	mkr	%*)
Företag inom industri, handel, service m m	527	0,7	811	1,1
Hushåll	321	0,4	473	0,6
Bygg- och fastighetsbolag	725	0,8	1 218	1,3
Kreditinstitut exkl banker	336	1,7	- 36	—
Länderrisker	- 55	—	—	—
Avgår ej fördelade återvinningar	- 144	—	- 169	—
	1 710	0,6	2 297	0,8

*) I procent av krediter per kategori resp totala krediter vid årets början

Influtet på tidigare års konstaterade förluster var 144 mkr (169) och återförda reserveringar uppgick till 469 mkr (417) exklusive landriskreserv. Sammanlagt utgjorde dessa avdragsposter 34% (25) av kreditförlusterna inklusive värdeförändring på övertagen egendom.

Avvecklingen av det helägda dotterbolaget AB Handel och Industri, som förvaltar aktier som förvärvats för att skydda bankens fordringar i de fall där en snabb avveckling skulle ha medfört en kraftig värdeminskning, fortgick planenligt.

Kreditförlusternas struktur

Av årets kreditförluster var sex större än 50 mkr. De utgjorde 39% av de totala kreditförlusterna.

I nedanstående tabell visas krediter och kreditförluster fördelade på olika kategorier av låntagare. Bara för kategorin Kreditinstitut blev förlusterna större 1996 än föregående år. Orsaken är att tre av årets sex kreditförluster över 50 mkr avsåg kreditinstitut.

Förlusterna på hypotekslån fortsatte att minska. En genomgång av krediter till flerbostadsfastigheter, där fastighetsägarna uppbär statliga räntebidrag av den typ som successivt trappas av till noll, visar dock att problemen i många fall ännu inte är helt över. Även för dessa krediter gynnas utvecklingen av det sänkta ränteläget, men höjda fastighetsskatter förorsakar samtidigt ökade kostnader.

Osäkra fordringar

Osäkra fordringar efter avdrag av reserv för befarade förluster minskade med 27% till 2 195 mkr (2 989). De utgjorde 0,8% (1,1) av utlåningen vid årets slut.

Reserven för befarade förluster uppgick till 4 117 mkr (4 682), vilket är 65% (61) av osäkra fordringars bruttobelopp.

För fullständig redovisning, se not 18, sid 56.

Hantering av kreditrisker

I enlighet med bankens av centralstyrelsen fastställda kreditpolitik har det kundansvariga kontoret ansvaret för såväl utvärdering som hantering av kreditrisker. Härigenom utnyttjar banken kontorets kännedom om kunden och den lokala marknaden, samtidigt som hanteringen blir snabb och effektiv. Kontoret biträds av den expertis som finns såväl regionalt som centralt.

FINANSIELLA RISKER

I koncernens löpande verksamhet uppstår förutom kreditrisker olika typer av finansiella risker, även kallade marknadsrisker. De mest betydelsefulla är ränterisker, likviditetsrisker, växelkursrisker och aktiekursrisker. Dessa risker kan kvantifieras med olika metoder.

Förutom de kvantifierbara marknadsriskerna brukar legala och administrativa risker nämnas. Dessa risker är svåra att kvantifiera.

Kapitaltäckning av marknadsrisker

Utöver de regler som avser kapitalkrav för kreditrisker gäller numera också regler avseende kapitaltäckning av marknadsrisker, definierade som ränterisker, växelkursrisker och aktiekursrisker. Kapitalkravet för marknadsrisker i banken har under 1996 varit stabilt. Införandet av kapitalkrav har påverkat bankens kapitaltäckningsgrad med mindre än 1 procentenhet.

Klassificering av finansiella tillgångar

Investmentportföljen är den portfölj där banken förvaltar koncernens likviditetsöverskott. Tradingportföljen är bankens handelslager av finansiella tillgångar.

Tradingrelaterade tillgångar klassificeras i huvudsak som omsättningstillgångar. Redovisningen av investmentportföljer skiljer sig däremot åt bland svenska banker. I samband med övergången till de nya reglerna hade bankerna möjlighet att klassificera obligationer i den befintliga investmentportföljen som anläggningstillgångar eller omsättningstillgångar.

Handelsbankens filosofi är att investmentportföljen inte ska användas för att spekulera i förväntad ränteutveckling. Om investmentportföljen behandlas som en omsättningstillgång kommer bankens resultat att variera kraftigt vid räntesvängningar. Att förhindra negativa resultat effekter med olika slags finansiella säkringar är svårt, eftersom portföljen utgör en så stor del av den totala räntemarknaden. Därför klassificerade Handelsbanken till skillnad från övriga banker bankens investmentportfölj i svenska kronor som anläggningstillgång och inte som omsättningstillgång. Som ett led i finansieringen av förvärvet av Stadshypotek har banken i enlighet med gällande föreskrifter omklassificerat en del av anläggningstillgångarna som omsättningstillgång.

Innehav i investmentportföljen (finansiella anläggningstillgångar), 31 december 1996

	Bokfört belopp mkr	Duration år	Effektiv ränta %
Statsobligationer	12 218	0,22	5,2
Bostadsobligationer	7 713	0,93	7,4
Övriga värdepapper	1 260	1,04	5,5
Totalt	21 191	0,53	6,0

Ränterisker

Ränterisker uppstår som resultat av att räntebindningstiden för koncernens tillgångar och skulder eller poster utanför balansräkningen inte sammanfaller. De största källorna till ränterisker är investmentportföljen och de olika tradingportföljerna i Handelsbanken Markets. Därutöver uppkommer begränsade ränterisker i regionbankernas och dotterbolagens in- och utlåningsverksamhet.

Ränteriskerna i tradingportföljerna varierar avsevärt från dag till dag. De uppkommer som resultat av kundaffärer samt positioner som tas med avsikt att utnyttja dagliga förändringar i marknadsräntor.

Banken har under 1996 minskat den relativa andelen av koncernens ränterisker i investmentportföljen och ökat andelen i Handelsbanken Markets likvida tradingportfölj där riskprofilen snabbt kan ändras.

När koncernens likviditetsöverskott växer, blir investmentportföljen en större källa till ränterisk i balansräkningen. Man kan dock begränsa ränterisken genom att placera investmentportföljen kortfristig. Därför, och för att säkerställa att koncernen snabbt kan tillfredsställa en ökning i kreditefterfrågan, placeras likviditetsöverskottet på korta löptider. Ett mått på detta är durationen som anger den genomsnittliga återbetalningstiden med hänsyn till kupongbetalningar, eventuella amorteringar och slutförfall. Durationen i Handelsbankens investmentportfölj uppgick vid årsskiftet till 0,53 år.

Investmentportföljen i svenska kronor uppgick vid årets slut till 21 191 mkr eller 3,7% av balansräkningen. Investmentportföljen består uteslutande av räntebärande tillgångar enligt fördelningen ovan.

Tabellen på nästa sida visar räntebindningstiderna för koncernens tillgångar och skulder i balansräkningen samt poster utanför balansräkningen i samtliga valutor vid utgången av 1996.

Likviditetsrisker

Likviditetsrisker uppstår då tillgångar och skulder har olika löptid och kassaflöden utanför balansräkningen har olika förfallotider. I det fall t ex tillgångar förfaller senare i tiden än skulder måste tillgångarna refinansieras en eller flera gånger under tillgångens löptid. Om behovet av refinansiering under en enskild dag blir betydande i en enskild valuta eller på en enskild marknad kan finansieringskostnaden öka. För att undvika detta begränsas det maximala upplåningsbehovet under enskilda dagar genom likviditetslimiter. Dessa styr hur stor finansiering som får tas upp i marknaden vid varje tidpunkt.

I hanteringen av likviditetsrisker görs en åtskillnad mellan nordiska valutor och icke nordiska valutor. Huvuddelen av finansieringen i nordiska valutor sker genom inlåning från allmänheten inklusive företagssektorn. Dessutom finns möjligheten att täcka tillfälliga underskott genom lån i centralbankerna i de nordiska länderna.

Den huvudsakliga finansieringen i icke-nordisk valuta sker genom inlåning från utländska banker, företag och privatpersoner samt genom regelbundna emissioner på de internationella kapitalmarknaderna. För att alltid trygga koncernens finansiering i utländsk valuta har ledningen

fastställt målet att medel- och långfristig finansiering i utländsk valuta ska uppgå till minst 25% av medel- och långfristig utlåning i utländsk valuta. En reserv i utländsk valuta hålls för att ytterligare försäkra åtaganden i utländsk valuta. Handelsbanken har ett US Commercial Paper Programme, ett Euro Commercial Paper Programme och andra typer av kort- och medelfristig utlandsfinansiering.

Valutakursrisker

Koncernens tillgångar och skulder utgörs till mer än hälften av svenska kronor. Den största enskilda valutan därutöver är USD. Bankens fordringar och skulder gentemot kreditinstitut består till nästan 50% av dollar. Koncernens kärnverksamhet, dvs inlåning från och utlåning till allmänheten, består till knappt 75% av svenska kronor. Resten är jämnt fördelad mellan nordiska, europeiska och amerikanska valutor.

Valutakursrisker uppstår då tillgångar och skulder samt kassaflöden från derivat i en valuta inte är lika stora. I Handelsbankskoncernen har endast Markets rätt att ha valutakursrisk i sin balansräkning. Regionbankernas exponeringar i utländsk valuta säkras mot Handelsbanken Markets.

Tradingverksamhetens valutakursrisker kontrolleras med limiter som begränsar de olika

Räntebindningstider för koncernens tillgångar och skulder den 31 december 1996

	-3 mån	3-6 mån	6-12 mån	1-5 år	5 år-	Totalt
TILLGÅNGAR						
Utlåning	124 138	20 364	30 178	93 571	3 296	271 547
Banker och andra finansinstitut	99 911	23 140	11 405	801	0	135 257
Obligationer m m	39 568	10 624	18 112	33 123	3 941	105 386
Summa tillgångar	263 635	54 128	59 695	127 495	7 237	512 190
SKULDER						
Inlåning	138 355	2 314	2 372	263	143	143 447
Bankcertifikat	53 868	10 751	5 490	143	0	70 252
Banker och andra finansinstitut	102 941	22 889	12 042	637	1 082	139 591
Långfristiga skulder	10 969	1 668	13 353	45 069	4 370	75 429
Summa skulder	306 133	37 622	33 257	46 112	5 595	428 719
Poster utanför balansräkningen	- 16 196	39 615	- 1 082	- 53 827	3 788	- 27 702
Differens tillgångar och skulder inkl poster utanför balansräkningen	- 58 694	56 122	25 357	27 556	5 430	55 769
Kumulativ differens	- 58 694	- 2 573	22 784	50 340	55 769	55 769
Kumulativ differens i % av totala tillgångar	11,46%	0,50%	4,45%	9,83%	10,89%	10,89%

Tabellen visar räntebindningstider för koncernens ränterelaterade tillgångar och skulder per den 31 december 1996. Tillgångarna och skulderna är rapporterade per affärsdag och de tillgångar och skulder vars räntebindningstid förändras dagligen är exkluderade ur tabellen.

Finansiering i utländsk valuta

	31 dec 1996 mkr	31 dec 1995 mkr	Föränd- ring %
Allmänheten	45 398	36 174	+ 26
Certifikat	39 703	37 621	+ 6
Banker	131 478	117 195	+ 12
Obligationer	5 006	10 067	- 50
Förlagslån	4 170	4 280	- 3
Summa	225 755	205 337	+ 10

enheternas valutariskexponeringar. Limiterna är av två slag. Den ena avser nettositionen, den maximala exponeringen i en enskild valuta. Den andra avser aggregerad nettosition och syftar till att begränsa omfattningen av bankens totala risktagande i olika valutor. Under 1996 har bankens netto- och aggregerade positioner inte överstigit 5% respektive 7% av bankens kapitalbas, motsvarande 1 350 mkr och 1 900 mkr.

Aktiekursrisker

Aktierelaterade risker uppstår huvudsakligen i Handelsbanken Markets handelslager. Handelslagret används för att effektivisera kundhandeln. Banken är även marknadsgarant (market maker) på aktie- och indexoptionsmarknader, där aktierelaterade risker uppstår. Aktiekursriskerna begränsas med interna limiter.

Value-at-risk

Value-at-risk är en metod att mäta den marknadsrisk banken tar i sin balansräkning och används för att uppskatta den potentiella negativa resultateffekten av aktie-, ränte- och valutakursrisker. Om koncernen mäter sin exponering för marknadsriskerna en enskild dag, anger Value-at-risk-siffran den största möjliga förlust som med en specificerad sannolikhet kan inträffa till följd av den exponeringen.

Banken definierar Value-at-risk som den största förlust som förväntas inträffa 99 dagar av 100, baserat på historiska priser och kurser tre år bakåt i tiden. För att försäkra sig om att banken klarar även extrema marknadshändelser gör banken regelbundna stress-simuleringar, som visar hur resultatet påverkas av extrema marknadsrörelser.

Value-at-risknivån i ränte- och valutapositioner för Handelsbanken Markets var under 1996 låg – i genomsnitt 42 mkr. Under året var Value-at-risk som mest 77 mkr och som lägst 14 mkr.

Legala risker

Med legala risker avses bl a de risker som kan uppstå om avtalsvillkor inte kan fullgöras så som avsetts, på grund av svensk eller utländsk lag eller rättspraxis. Det övergripande ansvaret för bevakning av bankernas legala risker ligger hos den centrala rättsavdelningen, som fortlöpande konsulterar interna och externa rådgivare i länder där banken är verksam. Banken har en intern kommitté bestående av jurister och andra specialister, som fastställer legala riktlinjer för bankens svenska och internationella avtal på värdepappersmarknaden.

Administrativa risker

Administrativa risker kan uppstå på grund av bristande rutiner vad avser t ex bekräftelse och kontroll av genomförda affärer eller bokning av utgående och ankommande betalningar från motparter. Den här typen av risk hanteras av en från tradingorganisationen fristående enhet inom Handelsbanken Markets.

Ansvar

Det övergripande ansvaret för finansiella risker ligger hos den centrala finansavdelningen. Avdelningen ansvarar för mätmetoder, limitering och granskning av finansiella risker i hela koncernen oavsett om risken är tradingrelaterad eller uppstår i kundaffärer i regionbanksrörelsen eller dotterbolagen.

Investmentportföljens sammansättning med avseende på duration och typer av värdepapper begränsas av regler som fastställs av VD och rapporteras till centralstyrelsen. Utöver limiter för investmentportföljen beslutar VD om finansiella risklimiterna för de övriga enheterna inom koncernen. Även dessa limiter rapporteras till centralstyrelsen.

Inom givna limiter ansvarar regionbankerna och Handelsbanken Markets för uppföljning och kontroll av de finansiella riskerna.

Kontrollorganisation

Banken kvantifierar fortlöpande de finansiella riskerna för var och en av koncernens olika enheter. Limitutnyttjande för hela koncernen rapporteras månadsvis till VD och kvartalsvis till styrelsen.

För tradingrelaterade verksamheter kontrolleras de finansiella riskerna och enheternas limitutnyttjande på daglig basis, eftersom deras finansiella risker kan förändras snabbt. Ett förbättrat

globalt riskmätningssystem för Handelsbanken Markets togs i bruk i januari 1996.

Såväl investmentportföljens som Handelsbanken Hypoteks risker följs dagligen. Investmentportföljens sammansättning och risk rapporteras månadsvis till VD och kvartalsvis till styrelsen.

En enhet inom den centrala finansavdelningen har som enda uppgift att utöva en från tradingorganisationen oberoende riskkontroll. Förutom fortlöpande analys av koncernens exponering för marknadsrörelser går avdelningen regelbundet igenom den lokala riskkontrollen på enheterna. Dessa genomgångar omfattar bl a enhetens positionstagande, mätmetoder, limitstruktur, administrativa kontroller och riskrapportering. En oberoende kontroll utförs därutöver av den centrala revisionsavdelningen.

Derivatinstrument

Derivatinstrument ingår som en naturlig del i tradingportföljer och används även för att förändra och begränsa riskerna i balansräkningar utanför tradingrörelsen. Värdet på derivatinstrument påverkas av samma marknadspriser som traditionella värdepapper. Derivatinstrument kan därför hanteras integrerat med övriga instrument. Därmed är derivatrisker liksom andra instruments risker begränsade genom de limiter och den kontrollorganisation som beskrivs ovan.

De flesta derivatprodukter, liksom avistaprodukter, förändrar värde huvudsakligen när räntor och priser förändras. Optioner, och portföljer som innehåller optioner, förändrar dessutom värde när takten i ränte- och prisförändringar ökar eller minskar. Dessa s k volatilitets- och gammarrisker kontrolleras dagligen. De utgör dock en mindre del av koncernens löpande finansiella risk.

Derivat 31 december 1996, volym i mdkr

	I trading- verksam- heten	I övriga verk- samheten	Totalt 31 dec 1996
Valutaterminer	1 130	10	1 140
Ränte- och valutaswappar	538	0	538
Ränteterminer och -futures	2 658	0	2 658
Ränte- och valutaoptioner	40	0	40
Aktieterminer och -optioner	7	0	7
Summa	4 373	10	4 383

Derivatinstrument finns dels inom Handelsbanken Markets som kundprodukter inom tradingrörelsen, dels i koncernen i övrigt i huvudsak för att reducera egna risker. Som framgår av tabellen nedan finns den helt övervägande volymen derivat i tradingrörelsen. Volymökningarna i ränte- och aktiederivat är en naturlig följd av Handelsbanken Markets expansion och kundernas ökade efterfrågan på denna typ av instrument.

KOMPETENTA MEDARBETARE

Handelsbankens decentraliserade arbetssätt och bankverksamhetens ökande komplexitet ställer höga krav på medarbetarnas kompetens. Handelsbanken satsar därför starkt och målmedvetet på utbildning och utveckling av chefer och medarbetare på alla nivåer.

OKTOGONEN

Sedan 1973 har banken varje år utom 1992 – då ingen utdelning till bankens aktieägare lämnades – avsatt en del av bankens resultat till ett resultatandelssystem för de anställda. Pengarna förvaltas av Stiftelsen Oktogonen.

Huvudförutsättningen för att avsättning ska kunna ske är att Handelsbankskoncernen har en högre räntabilitet på eget kapital efter schablonskatt än övriga banker i enlighet med det fastställda övergripande målet för verksamheten. En del av merresultatet kan då avsättas till de anställda enligt vissa regler. Av det avsatta beloppet får varje anställd en lika stor andel. Utbetalning kan ske när medarbetaren nått 60 års ålder.

En grundtanke i stiftelsens förvaltning är att en betydande del av medlen ska placeras i Handelsbanksaktier. Oktogonen är idag en av bankens största aktieägare.

Resultatandelssystemet bygger på tanken att bankens medarbetare bör få del av ett merresultat som de i hög grad medverkat till. Det har med åren fått allt större betydelse som stimulans för de anställda.

Från och med 1995 omfattar resultatandelssystemet även medarbetarna i Norge.

FÖRVÄRV AV STADSHYPOTEK

Handelsbanken blev i februari 1997 ägare till över 90% av aktierna i Stadshypotek AB. Tvångsinlösenförfarande har inletts för att erhålla samtliga aktier i bolaget.

Nedan beskrivs bakgrunden till och motiven för förvärvet.

Bakgrund

Regeringen aviserade i juni 1996 att statens aktieinnehav i Stadshypotek kunde komma att avyttras. Den 22 november 1996 beslöt Riksdagen att de 9 000 706 A-aktier och 32 500 000 B-aktier, motsvarande 34% av antal aktier i Stadshypotek, som innehades av Konungariket Sveriges Stadshypotekskassa, skulle överföras till staten och utbudas till försäljning.

Efter ingående analys ansåg styrelsen att ett förvärv av samtliga aktier i Stadshypotek på nivån 190 kronor per A-aktie och 180 kronor per B-aktie var intressant för banken och därmed dess aktieägare. Mot denna bakgrund beslöt styrelsen lämna ett anbud till staten. Härvid förband sig banken att så snart som möjligt lämna ett offentligt erbjudande till samtliga aktieägare i Stadshypotek om staten skulle acceptera anbudet. Detta erbjudande var villkorat bl a av att banken skulle erhålla erforderliga myndighetstillstånd samt av att Handelsbankskoncernen genom erbjudandet skulle bli ägare till aktier representerande mer än 90% av det totala antalet aktier i Stadshypotek. I samband med anbudet förband sig Handelsbanken även att erbjuda tjänstemän med tillsvidareanställning i Stadshypotek AB och Stadshypotek Bank AB fortsatt anställning inom Handelsbankskoncernen. Enligt praxis omfattar detta åtagande inte ledande befattningshavare med särskilda avtal.

Erbjudandet till övriga aktieägare innebär i korthet att välja mellan kontant likvid om 190 kronor per aktie och en preferensaktie i Handelsbanken Hypotek.

Den 12 december 1996 förband sig staten att acceptera Handelsbankens erbjudande under förutsättning att inte ett mer förmånligt erbjudande skulle offentliggöras före anmälningstidens utgång.

Finansiering av förvärvet

Den totala köpeskillingen för samtliga aktier i Stadshypotek enligt kontanterbudandet uppgick till 22,9 mdkr. Förvärvet finansierades genom en avveckling av en betydande del av det långfristiga likviditetsöverskott i svenska kronor som hittills varit placerat i stats- och bostadsobligationer. Att aktieägarna i Stadshypotek erbjuds en möjlighet att välja likvid i form av nyemitterade preferensaktier är inte en följd av ett finansieringsbehov i banken. Möjligheten ges för att aktieägarna i Stadshypotek, i enlighet med den skattebedömning som gjorts av Handelsbanken Markets, ska kunna skjuta upp beskattningen av den realisationsvinst som uppkommer vid accept av erbjudandet med utnyttjande av den skattekurren.

Den nya Handelsbankskoncernen

Verksamhet och medarbetare

Handelsbankskoncernens befintliga hypotekslånestock om cirka 100 mdkr har genom förvärvet utökats med cirka 290 mdkr. De anställda inom Stadshypotek har en viktig uppgift i den fortsatta skötseln av denna lånestock men även inom övriga funktioner i Handelsbankskoncernen. Handelsbankens cirka 500 kontor utgör en viktig bas för den fortsatta verksamheten och utgör en betydelsefull faktor för möjligheten att uppnå synergieffekter.

Vid beslutstillfället beräknad kapitaltäckning m m

Handelsbankskoncernens balansomslutning per 30 september 1996 uppgick till 564 mdkr och kapitaltäckningen var 11,7%. Genom förvärvet av Stadshypotek skulle balansomslutningen i koncernen öka med 54% till 870 mdkr (beräknat per 30 september 1996 och utan hänsyn till eliminering av interna poster). Med beaktande av de eviga förlagslån, som planerades i samband med förvärvet, beräknades kapitaltäckningen initialt minska till nivån 8,5%. Bl a mot bakgrund av koncernens resultatgenereringskapacitet visade genomförda beräkningar att det torde vara möjligt att uppnå kapitaltäckningsnivån 11% inom en period av cirka två år efter förvärvet.

Vid beslutstillfället beräknade resultat effekter

För att illustrera omedelbara och successiva resultat effekter av ett förvärv redovisas nedan vissa beräkningar, vilka ingick i styrelsens beslutsunderlag.

Koncerngoodwill beräknades till 5,9 mdkr att fördelas över tio år. Såväl beloppets storlek som avskrivningstidens längd måste dock bestämmas senare på basis av närmare genomgång av Stadshypoteks verksamhet jämte andra överväganden. Baserat på Handelsbankskoncernens resultat före skatt under perioden januari-september 1996 erhöles, uppräknat till helårsbasis, ett resultat om 6 000 mkr. Om Stadshypotek hade förvärvats vid ingången av 1996 skulle, efter en motsvarande uppräkning av Stadshypoteks niomånadersresultat, ett resultat tillskott i Handelsbankskoncernen om 1 100 mkr ha uppkommit. Koncernens totala resultat för helåret 1996 skulle sålunda ha uppgått till 7 100 mkr¹⁾. Efter schablonskatt motsvarar detta cirka 4 950 mkr, en ökning med cirka 15%. Även ökningen av vinst per stamaktie skulle ha uppgått till cirka 15%. Utöver denna omedelbara resultatökning om 1 100 mkr bedömdes Handelsbankskoncernens framtida resultat successivt komma att påverkas av:

- kostnadsreduktioner i rörelsen
- intäktsökningar till följd av nya bankaffärer med Stadshypoteks kunder
- intäktsminskningar till följd av volymförluster i Stadshypoteks kreditstock.

Det bedömdes att de successiva effekterna efter fem år skulle ge ett ytterligare årligt resultat tillskott om cirka 650 mkr före skatt. I ett pessimistiskt scenario bedömdes dessa successiva resultat effekter ta ut varandra och inget ytterligare resultat tillskott uppkomma under femårsperioden utöver de 1 100 mkr som beräknades uppkomma omedelbart enligt ovan.

Framtida strategi

Förvärvet av Stadshypotek innebär inte något strategibyte i Handelsbanken. Den nordiska strategin ligger fast.

1) Verkligt utfall baserat på Handelsbankens och Stadshypoteks nu publicerade bokslut avseende 1996 uppgår till 7 719 mkr.

RESULTATRÄKNING

		KONCERNEN		MODERBOLAGET	
		1996 mkr	1995 mkr	1996 mkr	1995 mkr
Ränteintäkter	Not 1	39 942	39 886	28 851	29 342
Leasingintäkter	Not 2	1 227	1 097	—	—
Räntekostnader	Not 1	– 30 798	– 31 368	– 21 864	– 22 669
Erhållna utdelningar	Not 3	107	65	1 839	385
Provisionsintäkter	Not 4	3 294	2 770	3 389	2 948
Provisionskostnader	Not 5	– 666	– 404	– 576	– 430
Nettoreultat av finansiella transaktioner	Not 6	2 114	1 574	2 064	1 598
Övriga rörelseintäkter	Not 7	290	689	244	175
Summa rörelseintäkter		15 510	14 309	13 947	11 349
Allmänna administrationskostnader					
Personalkostnader	Not 8	3 477	3 413	3 183	3 100
Övrigt	Not 9	2 237	2 248	2 045	2 028
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	Not 10	1 278	1 211	249	275
Summa kostnader före kreditförluster		6 992	6 872	5 477	5 403
Resultat före kreditförluster		8 518	7 437	8 470	5 946
Kreditförluster, netto	Not 11	1 710	2 297	1 289	1 645
Värdeförändring på övertagen egendom	Not 12	89	95	43	27
Nedskrivning av finansiella anläggningstillgångar	Not 13			306	
Rörelseresultat		6 719	5 045	6 832	4 274
Minoritetsandelar		– 1	10		
Bokslutsdispositioner	Not 14	201	– 72	– 1 450	– 1 548
Resultat före skatter		6 919	4 983	5 382	2 726
Skatter	Not 15	– 1 829	– 1 340	– 1 185	– 634
Årets resultat		5 090	3 643	4 197	2 092

BALANSRÄKNING

31 december

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996 mkr	1995 mkr	1996 mkr	1995 mkr
TILLGÅNGAR				
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	7 487	1 304	7 347	1 303
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	Not 16 41 794	28 889	41 744	28 792
Utlåning till kreditinstitut	Not 17 119 166	92 286	133 517	116 084
Utlåning till allmänheten	Not 18 272 753	255 237	160 451	148 259
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Not 16 66 171	58 869	80 518	77 738
Aktier och andelar	Not 19 4 204	2 345	3 859	1 885
Aktier och andelar i intresseföretag	Not 20 36	36	33	33
Aktier och andelar i koncernföretag	Not 21 248	248	4 131	6 229
Immateriella anläggningstillgångar				
Goodwill	Not 22 228	254	91	119
Materiella tillgångar				
Inventarier	Not 23 472	417	435	379
Leasingobjekt	Not 24 5 057	3 930	—	—
Byggnader och mark	Not 25 1 445	8 144	1 297	1 447
Övriga tillgångar	Not 26 42 841	47 932	40 311	46 369
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	Not 27 9 221	6 663	9 404	6 961
Summa tillgångar	571 123	506 554	483 138	435 598
SKULDER, AVSÄTTNINGAR OCH EGET KAPITAL				
Skulder till kreditinstitut	Not 28 170 974	143 646	177 362	153 265
In- och upplåning från allmänheten				
Inlåning	Not 29 122 269	109 826	131 455	127 278
Upplåning	Not 30 45 238	27 626	44 372	27 399
Emitterade värdepapper	Not 31 129 284	120 741	38 264	30 749
Övriga skulder	Not 32 55 074	57 978	52 113	57 716
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	Not 33 6 199	6 039	4 920	5 487
Avsättningar				
Avsättningar för skatter	2 219	1 887	—	—
Efterställda skulder	Not 34 12 302	12 826	8 934	10 126
Summa skulder och avsättningar	543 559	480 569	457 420	412 020
Minoritetens andel av eget kapital	7	30	0	0
Obeskattade reserver	Not 35		5 298	4 215
Aktiekapital	Not 36 2 605	2 503	2 605	2 503
Reservfond	Not 36 3 144	2 567	2 936	2 301
Fond för orealiserade vinster	Not 36 746	—	733	—
Övriga bundna fonder	Not 36 4 827	4 766	—	—
Balanserad vinst	Not 36 11 145	12 476	9 949	12 467
Årets resultat	Not 36 5 090	3 643	4 197	2 092
Summa eget kapital	27 557	25 955	20 420	19 363
Summa skulder, avsättningar och eget kapital	571 123	506 554	483 138	435 598
För egna skulder ställda säkerheter	Not 37 48 651	39 639	47 573	38 840
Ansvarsförbindelser	Not 38 58 984	62 768	65 736	75 234
Kapitalvärdet av pensionsförpliktelser (täckta av bankens pensionskassa och pensionsstiftelse)	Not 39 4 974	4 131	4 974	4 131
Övriga åtaganden	Not 40 4 445 388	3 258 729	4 482 371	3 359 828

REDOVISNINGSPRINCIPER

Redovisningen följer bestämmelserna i lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (ÅRKL) samt tillämpningsföreskrifter utfärdade av Finansinspektionen (FFFS 1995:54). Som en konsekvens av den nya lagen har, förutom nedan beskrivna ändrade redovisningsprinciper, uppställningsformen för balans- och resultaträkning förändrats och vissa poster omklassificerats. Jämförelsesiffror för 1995 har omräknats i enlighet härmed.

Ändrade redovisningsprinciper

Enligt de regler som gällde före 1996 redovisades innehav av räntebärande värdepapper och därtill hörande derivat uppdelade på en investmentportfölj (långsiktiga innehav) och en tradingportfölj (kortsiktiga innehav). Till investmentportföljen hänfördes placeringar vilka anskaffats som ett led i likviditetsförvaltningen eller placeringar på grund av lokala myndighetskrav. Vid värderingen av investment- och tradingportföljen tillämpades lägsta värdets princip. Orealiserade undervärden i tradingportföljen redovisades i räntenettet, medan motsvarande undervärden i investmentportföljen redovisades som bokslutsdisposition.

Med de ändrade redovisningsprinciper som införts 1996 redovisas de värdepapper där avsikten är att hålla värdepapperna till förfall till upplupet anskaffningsvärde. Omvärdering under innehavstiden sker inte. Räntebärande värdepapper som utgör handelslager värderas till marknadsvärde. Derivatinstrument med positiva respektive negativa marknadsvärden bruttoredo visas i balansräkningen som Övrig tillgång respektive Övrig skuld.

En samlad redogörelse för gällande redovisningsprinciper lämnas under rubriken Finansiella instrument.

Jämförelsesiffrorna för tidigare år har i enlighet med Redovisningsrådets rekommendation nr 5 omräknats med tillämpning av de nya redovisningsprinciperna. Omräkning av jämförelsesiffror tidigare än 1995 har inte gjorts, då detta skulle varit förenat med betydande svårigheter med anledning av de omfattande omklassificeringarna (se kommentarer vid lämnad femårsöversikt, sid 72-73). 1995 års ingående eget kapital enligt fastställd balansräkning per 31 december 1994 har ökat med 578 mkr till 23 349 mkr. Effekterna på eget kapital och redovisat resultat beskrivs närmare i not 36 Eget kapital.

Koncernredovisning

Redovisningsrådets rekommendation om koncernredovisning har tillämpats. Koncernredovisningen upprättas enligt förvärvsmetoden. Enhetliga redovisningsprinciper tillämpas inom koncernen i alla väsentliga hänseenden. Koncernredovisningen omfattar samtliga bolag där Handelsbanken direkt eller indirekt innehar mer än 50% av röstvärdet. Bolag övertagna för skyddande av fordran ingår inte i koncernredovisningen i enlighet med Finansinspektionens föreskrifter.

Handelsbanken Liv, som är ett ömsesidigt försäkringsbolag, konsolideras ej då hela överskottet i livförsäkringsrörelsen tillfaller försäkringstagarna i form av återbäring. Innehav av koncerninterna obligationer klassificerade som finansiella anläggningstillgångar elimineras i koncernredovisningen. Den vid elimineringen uppkomna differensen mellan bokfört värde på de koncerninterna obligationerna och det bokförda värdet på motsvarande skulder resultatföres mot räntenettet.

Vid omräkning av utländska dotterbolags balans- och resultaträkningar har dagskursmetoden använts. Tillgång-

ar, skulder och minoritetsandel i kapitalet omräknas till balansdagskurs. Eget kapital omräknas till kursen vid investerings- resp intjänandetidpunkten. Förvärvat andel av obeskattade reserver omräknas till dagskursen vid förvärvstidpunkten. Resultaträkningen omräknas efter genomsnittskursen under året. Omräkningsdifferenser som därvid uppkommer förs direkt till eget kapital.

Värdering av fordringar och skulder i utländsk valuta

Fordringar och skulder i utländsk valuta har värderats enligt Bokföringsnämndens rekommendation BFN R7. Mittkursen av köp- och säljnoteringar för respektive valuta enligt officiella kurslistan på balansdagen har använts. Utländska sedlar har värderats till köpkurs gentemot allmänheten på balansdagen.

Skulder i utländsk valuta som avser finansiering av dotterbolagsaktier eller innehav av förlagslån utgivna av dotterbolag värderas till anskaffningskurs (hedging).

Terminskontrakt i utländsk valuta värderas till nuvärde.

Orealiserade vinster eller förluster, som uppstått på grund av ovanstående värderingsmetoder, gottskrivs eller belastar rörelseresultatet.

Finansiella instrument

I balansräkningen redovisas *räntebärande värdepapper* beroende på emittentkategori antingen som Belåningsbara statspapper eller som Obligationer. Såväl handelslagret som värdepapper som innehas långsiktigt, men utan avsikt att innehas till förfall, klassificeras som Finansiell omsättningstillgång. Värdepapper i handelslagret värderas till marknadsvärde, medan övriga finansiella omsättningstillgångar värderas enligt lägsta värdets princip. Realiserade samt orealiserade resultateffekter redovisas i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner.

Räntebärande värdepapper som anskaffats med avsikt att innehas till förfall klassificeras som Finansiella anläggningstillgångar och redovisas till anskaffningsvärde. För värdepapper vars värde försämrats och där värdenedgången bedöms vara varaktig sker en nedskrivning. Realiserade kursvinster och förluster redovisas i posten Övriga intäkter.

Med anskaffningsvärde på diskonterings- och kuponginstrument (innehavda och utgivna) avses det upplupna anskaffningsvärdet. Det upplupna anskaffningsvärdet är det diskonterade nuvärdet av framtida betalningar där diskonteringsräntan utgörs av den effektiva räntan vid anskaffningstidpunkten. Detta innebär att förvärvade över- och undervärden på kuponginstrument periodiseras över obligationens återstående löptid eller, för lån med räntejustering, till nästa räntejusteringstillfälle.

Köp och försäljning av penning- och kapitalmarknadsinstrument på avistamarknaden redovisas med tillämpning av affärsdagsredovisning. Terminsaffärer registreras på affärsdagen men betraktas som ett åtagande utanför balansräkningen fram till likviddagen. På likviddagen sker redovisning i balansräkningen.

Aktier utgörande handelslager värderas till marknadsvärde. Övriga aktier klassificerade som omsättningstillgångar värderas med användning av lägsta värdets princip.

Korta positioner, *blankningar*, i såväl räntebärande värdepapper som aktier redovisas som skuld till sitt marknadsvärde.

Derivatinstrument värderas till marknadsvärde.

Undantag är derivattransaktioner som utgör säkring till balansposter vilka ej marknadsvärderas. Om säkringen bedöms utgöra ett effektivt skydd mot ogynnsamma

värdeförändringar, redovisas derivattransaktionen med tillämpning av de redovisningsprinciper som gäller för den säkrade transaktionen. Derivattransaktioner med positivt marknadsvärde vid balansstidpunkten redovisas i posten Övriga tillgångar och transaktioner med ett negativt marknadsvärde redovisas i posten Övriga skulder. Fordringar och skulder med en och samma motpart som är kvittningsbara, dvs där ett avtalsförhållande föreligger som innebär att en legal rätt finnes för en tillämpning av kvittning, netto redovisas i balansräkningen.

Utlåning

Utlåning till allmänheten och kreditinstitut klassificeras som finansiell anläggningstillgång och redovisas i balansräkningen på likviddagen till sitt anskaffningsvärde. Lånefordringar som utgör osäkra fordringar redovisas i balansräkningen med sitt nettobelopp, dvs med avdrag för reserv för befarade kreditförluster. För utlåning med framtida räntebindning betraktas den förtida räntebindningen som ett åtagande utanför balansräkningen fram till likviddagen. Vid förtidslösen av lånefordran periodiseras erhållen ränteskillnadsersättning över lånets återstående löptid.

Pensionskostnader

Som rörelsekostnad redovisas en kalkylmässig pensionskostnad avseende pensionsutfästelser som tryggas av Handelsbankens pensionsstiftelse och pensionskassa. Som rörelsekostnad redovisas dessutom erlagda premier för pensionsförsäkringar för medarbetare i utlandet.

Den kalkylmässiga pensionspremien återförs som bokslutsdisposition under Avräkning av pensioner, där avräkning sker mot utbetalade pensioner och eventuell gottgörelse från pensionsstiftelsen.

Avskrivningar

Leasingobjekt

Leasingobjekt avskrivs enligt annuitetsmetoden. De totala avskrivningarna under avtalets basperiod motsvarar objektets anskaffningsvärde. Då leverantör eller annan säkerställer ett framtida restvärde liksom då objektet kan säljas på en fungerande andrahandsmarknad, sker avskrivningarna under basperioden ner till ett försiktigt beräknat planerligt restvärde. Den ursprungliga avskrivningen görs enligt individuell plan för varje objekt.

För leasingobjekt som återtagits på grund av leasetaagarens bristande betalningsförmåga görs en bedömning av verkligt värde vid återtagningstidpunkten. Om det verkliga värdet understiger det planmässiga restvärdet, sker en extra avskrivning.

Inventarier

Inventarier avskrivs i huvudsak linjärt över 5 år. Persondatorer avskrivs på 3 år och investeringar i bankvalv och liknande lokalinvesteringar på 10 år.

Bankfastigheter

Fastigheter inrymmande egna lokaler skrivs av med skattemässigt högsta tillåtna procentsatser.

Fastigheter övertagna för skyddande av fordran

Fastigheter övertagna för skyddande av fordran redovisas till det lägsta av anskaffningsvärdet och verkliga värdet vid bokslutstillfället. Någon avskrivning av dessa fastigheter sker därför inte.

Goodwill

Koncernmässig goodwill skrivs av på 10 år.

Kreditförluster

Som kreditförluster redovisas under året konstaterade kreditförluster samt nedskrivning avseende befarade kreditförluster för lånefordringar. Som kreditförlust redovisas också nedskrivning av i tidigare bokslut balanserade räntor.

Avsättning för länderrisker sker med belopp som bedöms erforderliga enligt bankens bedömningar. I redovisningen fördelas reserven på de tillgångsposter i balansräkningen som reserven avser.

Som *konstaterad förlust* redovisas: förlust som är beloppsmässigt fastställd eller övervägande sannolik genom att konkursförvaltare lämnat uppskattning av utdelning i konkurs, ackordsförslag antagits eller fordran eftergivits på annat sätt.

För osäkra fordringar görs nedskrivning för *befarade kreditförluster* om kredittagarens återbetalningsförmåga bedöms inte kunna förbättras tillräckligt inom två år och säkerhetens värde inte täcker lånebeloppet.

Nedskrivningen görs till det belopp som, med hänsyn tagen till säkerhetens värde, beräknas inflyta. Är säkerheten en marknadsnoterad tillgång, görs värderingen ssmed utgångspunkt i det noterade värdet, och annars med utgångspunkt i avkastningsvärdet eller på annat sätt uppskattat marknadsvärde.

Utgörs säkerhet för fordran av fastighetsinteckningar, görs den underliggande säkerhetsvärderingen på samma sätt som för övertagna fastigheter (se nedan).

Obetalda räntor på oreglerade fordringar för vilka säkerhetens värde inte med betryggande marginal täcker både kapitalbelopp och upplupna räntor intäktsförs ej. Under räkenskapsåret intäktsbokförda men ej betalda räntor på sådan fordran har återförts. Fortsättningsvis erhållna räntebetalningar avseende sådan kredit redovisas enligt kontantprincipen.

Värdering av egendom övertagen för skyddande av fordran

Fastigheter övertagna för skyddande av fordran utgör omsättningstillgång och värderas till det lägsta av anskaffningsvärdet och verkliga värdet. Med verkligt värde avses marknadsvärdet efter avdrag för försäljningskostnader. Detta värde bestäms utifrån individuell värdering av värderingsman med erforderlig kompetens på området. Vid övertagandet skrivs fastigheterna ned till marknadsvärde. I det fall detta värde understiger värdet av bankens ursprungliga pant redovisas skillnaden som konstaterad kreditförlust. Värdeförändringar efter övertagandet redovisas i posten Värdeförändring på övertagen egendom.

NOTER TILL RESULTAT- OCH BALANSRÄKNINGARNA

Belopp i mkr där ej annat anges

Not 1: Räntor

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
RÄNTEINTÄKTER				
Kreditinstitut	8 306	5 344	9 194	6 665
Allmänheten	24 022	25 617	12 583	14 419
Räntebärande värdepapper, anläggningstillgångar	4 042	5 654	3 813	5 301
Räntebärande värdepapper, omsättningstillgångar	2 206	1 794	2 191	1 781
Övriga ränteintäkter	1 366	1 477	1 070	1 176
Summa ränteintäkter	39 942	39 886	28 851	29 342
RÄNTEKOSTNADER				
Kreditinstitut	8 652	8 688	9 199	9 030
Allmänheten	7 401	7 849	8 252	7 862
Emitterade värdepapper	10 956	11 302	1 744	2 248
Efterställda skulder	1 092	932	721	888
Övriga räntekostnader	2 697	2 597	1 948	2 641
Summa räntekostnader	30 798	31 368	21 864	22 669
Medelränta utlåning allmänheten ¹⁾	8,51%	9,48%	7,52%	8,81%
Medelränta inlåning allmänheten ¹⁾	4,37%	5,70%	4,81%	5,75%
Räntemarginal ¹⁾	1,39%	1,42%	1,26%	1,30%
Placeringsmarginal ¹⁾	1,64%	1,74%	1,49%	1,62%
Räntenetto	9 410	8 744	6 987	6 673
Ränteintäkter erhållna från koncernföretag			3 045	4 701
Räntekostnader betalda till koncernföretag			1 923	2 057

1) Avser medelränta under året

Not 2: Leasingintäkter

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
Leasingintäkter brutto	1 227	1 097	—	—
Leasingavskrivningar enligt plan	961	871	—	—
Leasingavskrivningar enligt plan redovisas under Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar.				

Not 3: Erhållna utdelningar

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
Utdelningar på aktier och andelar	90	59	87	56
Utdelningar från intresseföretag	17	6	11	6
Utdelningar från koncernföretag	0	0	1 741	323
	107	65	1 839	385

Aktieutdelningar från dotterbolagen är i moderbolaget anteciperade med 1 330 mkr 1996 och med 36 mkr 1995.

Not 4: Provisionsintäkter

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
Betalningsprovisioner	588	469	585	470
Utlåningsprovisioner	322	257	174	160
Inlåningsprovisioner	160	139	160	139
Garantiprovisioner	170	149	170	148
Värdepappersprovisioner	1 433	1 123	1 241	985
Övriga provisioner	621	633	1 059	1 046
	3 294	2 770	3 389	2 948
Provisionsintäkter erhållna från koncernföretag			503	518

Handelsbanken tillhandahåller förvaltnings- och förmedlings tjänster. För ytterligare information rörande dessa tjänster, se sid 34.

Not 5: Provisionskostnader

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
Betalningsprovisioner	408	321	403	321
Värdepappersprovisioner	62	20	51	20
Övriga provisioner	196	63	122	89
	666	404	576	430
Provisionskostnader betalda till koncernföretag			0	1

Not 6: Nettoresultat av finansiella transaktioner

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
Aktier och andelar	48	39	41	39
Räntebärande värdepapper	920	549	913	549
Realisationsresultat	968	588	954	588
Aktier och andelar	38	- 16	26	- 18
Räntebärande värdepapper	793	530	777	538
Orealiserade värdeförändringar	831	514	803	520
Valutakursförändringar	315	472	307	490
Nettoresultat av finansiella transaktioner	2 114	1 574	2 064	1 598

I orealiserade värdeförändringar på räntebärande värdepapper för 1996 ingår 621 mkr som avser värdeförändring på värdepapper som omklassificerats, se vidare not 16.

Not 7: Övriga rörelseintäkter

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
Realiserade kursvinster på aktier, ej handelslager	35	0	35	0
Överskott vid försäljning av fastigheter	72	12	72	12
Driftsöverskott av fastigheter övertagna för skyddande av fordran ¹⁾	6	449	5	5
Hysesintäkter	64	83	61	78
Andra rörelseintäkter	113	145	71	80
	290	689	244	175

1) I jämförelsebeloppet för föregående år ingår Närkebro med 444 mkr. Bolaget har under 1996 utdelats till Handelsbankens aktieägare och konsoliderades ej under året.

Specifikation av driftsnetto av fastigheter övertagna för skyddande av fordran

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
Externa intäkter	9	704	6	7
Driftskostnader	- 3	- 255	- 1	- 2
Driftsnetto	6	449	5	5

Not 8: Personalkostnader

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
Löner och arvoden	2 332	2 211	2 114	1 995
Sociala avgifter	690	698	632	628
Pensionskostnader ¹⁾	207	172	194	163
Avsättning till vinstandelsstiftelse	30	114	28	113
Andra personalkostnader	218	218	215	201
	3 477	3 413	3 183	3 100

1) Av pensionskostnader utgörs 137 mkr (122) av kalkylmässig pensionskostnad och 70 mkr (50) av pensionspremier. Den kalkylmässiga pensionskostnaden som belastar rörelseresultatet beräknas utifrån i aktiv tjänst varande personer.

Försäkringspremier betalda till koncernföretag

	1996	1995	1996	1995
	5	4	5	4

Löner och andra ersättningar	1996	1995	1996	1995
Styrelse, VD och vVD				
Sverige	42	39	37	34
Norge	1	1		
Finland	1	1		
Danmark	1	1		
Luxemburg	2	2		
USA	3	—		
Australien	3	3		
Frankrike	2	2		
	55	49	37	34
Övriga				
Sverige	1 714	1 631	1 601	1 527
Norge	98	96	94	91
Finland	126	92	100	66
Danmark	63	53	51	41
Storbritannien	115	132	111	116
Luxemburg	34	39	9	10
Tyskland	18	20	18	20
USA	59	57	57	57
Singapore	17	17	17	17
Hongkong	16	13	16	13
Övriga länder	17	12	3	3
	2 277	2 162	2 077	1 961
Totalt	2 332	2 211	2 114	1 995

Pensionskostnaderna för nuvarande och tidigare Styrelse, VD:ar samt vVD:ar uppgår i koncernen 1996 till 40 mkr och i moderbolaget till 38 mkr. Dessa pensionskostnader utgörs av summan av utbetalda pensioner, erlagda försäkringspremier samt årets ökning av förpliktelseerna. Kostnaderna har ej belastat banken, då banken gottgjort sig ur bankens pensionsstiftelses förmögenhet. Antalet personer inom koncernen som omfattas av dessa kostnader är 56, varav 20 är pensionärer. Pensionsförpliktelseerna för samma krets uppgår 1996 till 263 mkr i koncernen och 250 mkr i moderbolaget.

Antal anställda (medeltal under året)	Kvinnor	Män	1996	1995
Sverige	3 434	2 699	6 133	6 289
Norge	125	129	254	243
Finland	204	137	341	197
Danmark	50	66	116	95
Storbritannien	74	151	225	251
Luxemburg	30	47	77	80
Tyskland	24	18	42	39
USA	29	57	86	89
Singapore	33	15	48	39
Hongkong	17	31	48	45
Övriga länder	12	16	28	28
	4 032	3 366	7 398	7 395

Antalet anställda i Handelsbanken Liv, som drivs efter ömsesidiga principer och ej påverkar personalkostnaderna, ingår ej i ovanstående antal anställda. Antalet anställda i Handelsbanken Liv uppgick till 196 (173).

Ledande befattningshavares villkor och ersättningar

VILLKOR: Det finns inga avtal i banken om avgångsvederlag. Sedan lång tid tillbaka har banken ett avtal med VD som innebär att om VD inte väljs om på bolagsstämman, skall han till och med den femte ordinarie bolagsstämman därefter erbjudas andra arbetsuppgifter och uppbara ersättning som om han vore VD. Någon ersättning utgår inte om VD tar nytt arbete utanför banken.

Arne Mårtensson har, i likhet med tidigare verkställande direktörer, 55 års pensionsålder, vilket har ansetts önskvärd både för banken och VD med tanke på bankens tradition att ofta välja relativt unga personer till verkställande direktörer. Ålderspensionen utgör 75% av lönen till 65 år och därefter 65%. Pensionen intjänas successivt under åren fram till pensionsåldern och är fullt intjänad vid 55 års ålder. Banken belastas årligen för kostnaden i samma takt som intjänning sker. Intjänad utfästelse garanteras av bankens pensionsstiftelse. Vid avgång

före 55 år utfärdas fribrev på intjänad pension.

Vice verkställande direktörerna har 60 års pensionsålder. Ålderspensionen utgör i åldersintervallet 60-64 år 65% av lönen. Fr o m 65 års ålder utgår ålderspensionen med 65% av årslön upp till 40 basbelopp och därutöver med 32,5%. Pensionsbeloppen inkluderar belopp som utgår i form av AFP och ATP.

Med bankens styrelseordförande, Tom Hedelius, finns ett avtal i enlighet med tidigare beskrivning för VD. Fr o m november 1994, då Tom Hedelius uppnådde avtalad pensionsålder och pension började utgå, gäller ett tilläggsavtal under 5 år. Tilläggsavtalet innebär att Tom Hedelius, i likhet med vad som gäller enligt det tidigare avtalet, inte tar på sig andra styrelseuppdrag än banken önskar och att styrelsearvodena betalas in till banken. I gengäld erhåller Tom Hedelius ett arvode under avtalsperioden som utgör skillnaden mellan pensionen och ersättningen före pensioneringen.

Såväl ordförandens som VD:s ersättning justeras årligen av centralstyrelsens lönekommitté.

ERSÄTTNINGAR: Under 1996 har ordföranden Tom Hedelius uppburit ersättning och förmåner från banken på 114 006 kronor, sedan de arvoden som Tom Hedelius erhållit för styrelseuppdrag utanför banken avräknats från det avtalade arvodet från banken. Pension har utgått enligt tidigare beskrivet avtal. Tantiem utgår ej.

Till verkställande direktören Arne Mårtensson har ersättning och förmåner utgått med 5 613 819 kronor. Styrelsearvodet har levererats in till banken. Tantiem utgår ej.

Not 9: Övriga administrationskostnader

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
Fastighetskostnader	86	77	84	74
Lokalkostnader	509	487	466	438
Externa datakostnader	499	476	494	508
Kommunikationskostnader	257	258	224	231
Rese- och marknadsföringskostnader	212	246	175	210
Köpta tjänster	364	338	344	289
Materialanskaffning	116	146	105	139
Andra omkostnader	193	220	153	139
	2 237	2 248	2 045	2 028
Leasingkostnader betalda till koncernföretag			59	100

Not 10: Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
Inventarier	199	187	182	171
Fastigheter	40	40	39	39
Leasing	968	871	0	0
Goodwill	45	35	26	22
Övriga avskrivningar/nedskrivningar	26	78	2	43
	1 278	1 211	249	275

Not 11: Kreditförluster

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
A. Individuellt värderade fordringar:				
Årets nedskrivning, konstaterade kreditförluster	2 499	2 709	1 967	2 159
Återförda tidigare gjorda reserveringar för befarade kreditförluster som i årets bokslut redovisas som konstaterade förluster	- 1 471	- 1 554	- 1 140	- 1 126
Årets nedskrivning avseende befarade kreditförluster	1 244	1 576	914	1 010
Influtet på tidigare års konstaterade kreditförluster	- 132	- 151	- 99	- 111
Återförda ej längre erforderliga reserveringar för befarade kreditförluster	- 350	- 369	- 299	- 290
Årets nettokostnad för individuellt värderade kreditförluster	1 790	2 211	1 343	1 642

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
B. Gruppvis värderade fordringar:				
Årets nedskrivning, konstaterade kreditförluster	51	152	5	7
Influtet på tidigare års konstaterade kreditförluster	- 12	- 18	- 1	- 1
Avsättning/upplösning av reserv för kreditförluster	- 64	- 48	- 3	- 3
Årets nettokostnad för gruppvis värderade kreditförluster	- 25	86	1	3
C. Avsättning generell reserv för länderrisker	- 55	0	- 55	0
Summa kreditförluster (A+B+C)	1 710	2 297	1 289	1 645

Såväl konstaterade som befarade kreditförluster samt landriskreserv reducerar motsvarande fordringsbelopp på balansräkningens tillgångssida. Reserven för befarade kreditförluster har ökat med 35 mkr i koncernen och 31 mkr i moderbolaget i form av valutaomräkningsdifferens.

Förändring av reserv för länderrisker redovisas vid försäljning av fordringar direkt mot respektive fordran.

Nedskrivningar:

Fordringar på kreditinstitut	228	—	228	—
Fordringar på allmänheten	2 095	2 883	1 518	2 050
Summa nedskrivningar	2 323	2 883	1 746	2 050

Återföringar:

Fordringar på kreditinstitut	13	—	13	—
Fordringar på allmänheten	456	417	344	293
Summa återföringar	469	417	357	293

Not 12: Värdeförändring på övertagen egendom

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
Övertagna fastigheter	0	- 25	0	0
Övrig övertagen egendom	42	0	42	0
Realiserad värdeförändring	42	- 25	42	0
Övertagna fastigheter	1	115	1	22
Övrig övertagen egendom	46	5	0	5
Orealiserad värdeförändring	47	120	1	27
Värdeförändring på övertagen egendom	89	95	43	27

Not 13: Nedskrivning av finansiella anläggningstillgångar

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
Aktier och andelar i koncernföretag	—	—	306	—
Nedskrivning av finansiella anläggningstillgångar	—	—	306	—

Avser nedskrivning av aktieinnehav i Industrialiseringsfonden AB och Fastighetsbanken i Finland AB i samband med utdelning med motsvarande belopp.

Not 14: Bokslutsdispositioner m m

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
Avräkning av pensioner				
Kalkylmässiga pensionspremier i banken	137	122	137	122
Av banken erlagda pensioner	- 199	- 172	- 199	- 172
Gottgörelse från pensionsstiftelse	244	0	244	0
Särskild löneskatt	0	- 31	0	- 31
Avräkning pensioner, utländska filialer	19	9	19	9
	201	- 72	201	- 72

Förändring av skatteutjämningsreserv K	456	456		
Förändring av periodiseringsfond	- 1 550	- 1 450		
Förändring av övriga obeskattade reserver	11	12		
Avskrivningar under plan	0	4		
Koncernbidrag	- 568	- 498		
	201	- 72	- 1 450	- 1 548

Not 15: Skatter

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
Skatter	1 435	992	1 176	629
Latent skatt	382	334	0	0
Övriga skatter	12	14	9	5
	1 829	1 340	1 185	634

I samband med skatterevison har skattemyndigheten fattat beslut som skulle kunna innebära, om beslutet fastställs i högre rätt, att koncernens skattekostnad ökar med 236 mkr. Banken kommer att överklaga skattemyndighetens beslut. Av försiktighetsskäl har 100 mkr av de 236 mkr beaktats vid beräkning av årets skattekostnad. I koncernen fanns vid årsskiftet 1996/97 outnyttjade förlustavdrag vars skatteeffekter uppgår till 115 mkr. Av dessa beräknas 76 mkr kunna utnyttjas, vilket ej har beaktats i beräkningen av årets skattekostnad.

Not 16: Räntebärande värdepapper

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
BELÄNINGSBARA STATS-SKULDFÖRBINDELSER				
Belåningsbara statspapper	41 728	27 687	41 678	27 590
Andra belåningsbara värdepapper	66	1 202	66	1 202
	41 794	28 889	41 744	28 792

Belåningsbara statskuldförbindelser

Återstående löptid om högst ett år	26 228	15 259	26 227	15 213
Återstående löptid längre än ett år men högst fem år	12 120	11 197	12 104	11 167
Återstående löptid längre än fem år men högst tio år	2 589	2 212	2 567	2 191
Återstående löptid längre än tio år	857	221	846	221
Summa	41 794	28 889	41 744	28 792
Genomsnittlig återstående löptid	1,8	1,5	1,7	1,5

OBLIGATIONER OCH ANDRA RÄNTEBÄRANDE VÄRDEPAPPER

Emitterade av offentliga organ	3 196	1 907	3 196	1 907
Emitterade av andra låntagare	62 975	56 962	77 322	75 831
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	66 171	58 869	80 518	77 738
Varav onoterade värdepapper	13 819	19 260	13 817	19 251
Varav efterställt	83	42	83	42
Varav fordran på koncernföretag			22 062	34 846

Obligationer och andra räntebärande värdepapper

Återstående löptid om högst ett år	42 826	44 636	45 566	44 882
Återstående löptid längre än ett år men högst fem år	21 952	12 067	33 463	30 595
Återstående löptid längre än fem år men högst tio år	1 134	2 024	1 230	2 119
Återstående löptid längre än tio år	259	142	259	142
Summa	66 171	58 869	80 518	77 738
Genomsnittlig återstående löptid	1,0	0,8	1,5	1,6

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR				
Omsättningstillgångar anskaffningsvärde				
Svenska staten	18 353	6 341	18 308	6 245
Svenska kommuner	110	484	110	484
Svenska bostadsinstitut	36 050	20 791	36 020	20 771
Övriga svenska emittenter:				
icke-finansiella företag	4 910	2 813	4 910	2 813
övriga finansiella företag	2 196	3 918	2 141	3 873
Utländska stater	9 693	13 321	9 693	13 321
Övriga utländska emittenter	14 427	18 228	14 426	18 213
Summa	85 739	65 896	85 608	65 720
Varav efterställt (förlagsbevis)	83	42	83	42

Omsättningstillgångar verkligt värde				
Svenska staten	18 688	6 168	18 639	6 071
Svenska kommuner	111	484	111	484
Svenska bostadsinstitut	36 581	19 590	36 550	19 569
Övriga svenska emittenter:				
icke-finansiella företag	4 919	3 551	4 919	3 551
övriga finansiella företag	2 246	4 751	2 181	4 701
Utländska stater	9 650	13 399	9 650	13 399
Övriga utländska emittenter	14 601	17 887	14 598	17 873
Summa	86 796	65 830	86 648	65 648
Varav efterställt (förlagsbevis)	83	42	83	42

Omsättningstillgångar bokfört värde				
Svenska staten	18 688	6 168	18 639	6 071
Svenska kommuner	111	484	111	484
Svenska bostadsinstitut	36 581	19 590	36 550	19 569
Övriga svenska emittenter:				
icke-finansiella företag	4 919	3 551	4 919	3 551
övriga finansiella företag	2 246	4 751	2 181	4 701
Utländska stater	9 650	13 399	9 650	13 399
Övriga utländska emittenter	14 579	17 887	14 576	17 873
Summa	86 774	65 830	86 626	65 648
Varav efterställt (förlagsbevis)	83	42	83	42

Under 1996 har räntebärande värdepapper till ett bokfört värde om 16 mdkr omklassificerats från anläggningstillgång till omsättningstillgång. Grunden för omklassificeringen var det planerade förvärvet av Stadshypotek.

ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR

Anläggningstillgångar anskaffningsvärde				
Svenska staten	12 192	6 951	12 192	6 951
Svenska kommuner	—	—	—	—
Svenska bostadsinstitut	7 713	11 958	22 158	30 912
Övriga svenska emittenter:				
icke-finansiella företag	—	—	—	—
övriga finansiella företag	89	105	89	105
Utländska stater	26	669	26	669
Övriga utländska emittenter	1 171	2 245	1 171	2 245
Summa	21 191	21 928	35 636	40 882
Varav efterställt (förlagsbevis)	—	—	—	—

Anläggningstillgångar verkligt värde

Svenska staten	12 216	6 900	12 216	6 900
Svenska kommuner	—	—	—	—
Svenska bostadsinstitut	7 947	11 937	23 161	30 678
Övriga svenska emittenter:				
icke-finansiella företag	—	—	—	—
övriga finansiella företag	90	108	90	108
Utländska stater	27	731	27	731
Övriga utländska emittenter	1 173	2 249	1 173	2 248
Summa	21 453	21 925	36 667	40 665
Varav efterställt (förlagsbevis)	—	—	—	—
Bokfört värde överstigande nominellt värde	3 549	—	3 853	—
Bokfört värde understigande nominellt värde	506	—	607	—

Not 17: Utlåning till kreditinstitut

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR				
Riksbanken	1	0	1	0
Banker i utländsk valuta	85 300	63 447	88 102	68 502
Banker i svenska kronor	23 135	18 268	23 844	18 244
Övriga kreditinstitut i utländsk valuta	3 777	2 680	7 840	11 376
Övriga kreditinstitut i svenska kronor	7 306	8 250	14 083	18 321
	119 519	92 645	133 870	116 443
Befarade kreditförluster	- 332	- 272	- 332	- 272
Landriskreserv	- 21	- 87	- 21	- 87
	119 166	92 286	133 517	116 084

Varav efterställt	—	—	—	—
Varav fordran på koncernföretag	—	—	13 751	28 971
Varav fordran på intresseföretag	—	—	—	—

Löptidsinformation:

Betalbara på anfordran	16 761	25 225
Återstående löptid om högst tre månader	58 763	62 079
Återstående löptid längre än tre månader men högst ett år	37 489	38 892
Återstående löptid längre än ett år men högst fem år	2 922	5 408
Återstående löptid längre än fem år	3 231	1 913
Summa	119 166	133 517
Genomsnittlig återstående löptid	0,5	0,5

Totala värdet av fordringar som omfattas av reservering för länderrisker, efter reservering för befarade kreditförluster

Utlåning till kreditinstitut	88	176	88	176
Utlåning till allmänheten	235	115	235	115
Landriskreserv	62	130	62	130

Not 18: Utlåning till allmänheten

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR				
Riksgäldskontoret ¹⁾	399	330	399	330
Allmänheten svenska kronor	205 325	198 498	100 936	102 395
Allmänheten utländsk valuta	70 673	60 706	62 202	49 165
	276 397	259 534	163 537	151 890
Befarade kreditförluster	- 3 603	- 4 254	- 3 045	- 3 588
Landriskreserv (se specifikation not 17)	- 41	- 43	- 41	- 43
	272 753	255 237	160 451	148 259
Varav efterställda			3	3
Varav fordran på koncernföretag			2 073	8 097
Varav fordran på intresseföretag			0	0

1) Därav:

Fordran på Riksgäldskontoret	8 722	9 704	8 722	9 704
Allemanssparande	- 8 324	- 9 375	- 8 324	- 9 375
Allemanssparande, netto	398	329	398	329

Utlåning i moderbolaget till VD och vVD:ar i moderbolaget uppgår till 27 mkr.
Utlåning i koncernbolag till koncernens VD:ar och vVD:ar uppgår till 57 mkr.

Löptidsinformation:

Betalbara på anfordran	58 651		58 569	
Återstående löptid om högst tre månader	52 235		39 434	
Återstående löptid längre än tre månader men högst ett år	49 283		21 688	
Återstående löptid längre än ett år men högst fem år	99 826		29 860	
Återstående löptid längre än fem år	12 758		10 900	
Summa	272 753		160 451	
Genomsnittlig återstående löptid	1,6		1,3	

Osäkra fordringar m m

(Definitioner, se avsnittet "Handelsbanken i sammandrag")

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
Osäkra fordringar	6 312	7 671	4 529	5 360
Reserv för befarade förluster	- 4 117	- 4 682	- 3 538	- 3 990
Osäkra fordringar, netto	2 195	2 989	991	1 370
Räntenedsatta fordringar utan reservering för befarade kreditförluster	357	1 872	279	1 398
Summa problemkrediter	2 552	4 861	1 270	2 768
Reserveringsgrad för osäkra fordringar	65,2%	61,0%	78,1%	74,4%
Andel osäkra fordringar	0,76%	1,11%	0,54%	0,77%
Problemkrediter före nedskrivning för befarade kreditförluster	6 669	9 543	4 808	6 758
Löpande avkastning på problemkrediter under räkenskapsåret	141	265	103	129
Årlig procentuell ränta på problemkrediter	2,11%	2,54%	2,14%	1,91%
Årlig procentuell ränta på fordringar som inte utgör problemkrediter	8,71%	9,85%	7,91%	9,15%
Oreglerade fordringar för vilka ränta intäktsförs	884	602	560	466

ÖVERTAGNA PANTER

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
Bokfört värde				
Byggnader och mark	69	6 643	38	87
Aktier och andra andelar	390	643	35	131
	459	7 286	73	218
Nettoavkastning (Driftsnetto)				
Byggnader och mark	6	449	5	5
Aktier och andra andelar	0	0	0	0
	6	449	5	5
Driftsnetto, % av bokfört värde				
Byggnader och mark	8,7%	6,8%	13,1%	5,7%
Aktier och andra andelar	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
	1,3%	6,2%	6,8%	2,3%

För ytterligare specifikation av fastigheter för skyddande av fordran, se not 25.

Not 19: Aktier och andelar

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
Handelslager	987	1 146	864	1 075
För skyddande av fordran	390	643	35	131
Andra aktier	298	315	432	449
Omsättningstillgångar	1 675	2 104	1 331	1 655
Bostadsrättsandelar	4	4	4	4
Aktier i kreditinstitut	2 511	214	2 511	214
Övriga aktier	14	23	13	12
Anläggningstillgångar	2 529	241	2 528	230
Aktier och andelar	4 204	2 345	3 859	1 885
Varav onoterade	595	737	284	719

Aktier, omsättningstillgångar, för skyddande av fordran, 31 december 1996

	Antal aktier/ ägande	Bokfört värde tkr	Beräknat marknads- värde tkr
Evidentia Fastigheter AB konv. lån 1994/2001	100 000 000		
Gamelestadens Intressenter AB	2 448	4 185	4 185
Independent Intressenter AB	100	10	10
Kebo Care Scandinavia AS	39 150	83 985	83 985
Fritidsvärden AB	100	93	93
KB Gautiod		1 000	1 000
Mansson K.K.	6 000 000	41 754	41 754
Kongsbo Holding AG	33 998	4 000	3 000
Respons AB	11 000	5 000	7 300
Calmar Inc ¹⁾	1 305 144	235 000	235 000
K/S Siboelf, andelar		16 403	16 403
Övriga bolag, 9 st		5	5
		391 435	392 735
Koncerneliminering		- 1 093	- 1 093
Koncernen		390 342	391 642

1) Bolagets säte är City of Industry, California, USA. Calmar Inc's egna kapital uppgår per 1995-12-31 till -158 mkr och dess resultat till -107 mkr. Handelsbankens kapitalandel i företaget är 34%.

Aktier och andelar, anläggningstillgångar 31 december 1996

	Antal aktier	Nominellt värde 1000-tal av resp valuta	Bokfört värde tkr	Utdelning tkr	Moderbolagets röstandel %
SVENSKA KREDITINSTITUT					
Stadshypotek AB	12 433 435	310 836	2 337 206		10,2
AB Svensk Exportkredit	72 870	72 870	170 470	51 738	10,4
Företagskapital AB	25 334	2 533	2 960	253	12,7
			2 510 636	51 991	

UTLÄNDSKA KREDITINSTITUT

Adela Investment Co. S.A.	5 250	USD	525	0	0,9
Cedel International, Luxemburg	10	USD	13	619	11
Development Bank of Singapore	237 600	SGD	238	0	133
				619	144

Aktier i kreditinstitut
2 511 255 52 135
ÖVRIGA BOLAG

BankomatCentralen AB	875		88	105		17,5
Euroclear Clearance System Ltd	250	USD	31	148	490	1,3
OM Gruppen AB	90 000		450	2 200	630	0,4
Penningmarknadsinformation PMI AB	80		400	480	48	12,8
Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication (SWIFT)	493	BEF	2 465	512		0,6
Stockholms Fondbörs AB	114 948		5 747	2 449	1 149	7,7
Värdepapperscentralen VPC AB	49 200		4 920	591		8,2
Helsingfors Fondbörs AB	80 000	FIM	600	888	156	1,0
Kreditlaget (ek för)	300	FIM	150	222	44	0,7
Helsingfors Penningmarknadscentral AB	250	FIM	250	418	18	0,4
Helsingfors Värdeandelscentral AB	664	FIM	645	954		0,7
Helsingfors Telefonförening	39	FIM	185	167		
Exportfinans AS	13	NOK	13	277	162	0,2
Bankernes Betalingscentral AS	14 915	NOK	373	346		0,1
Övriga norska		NOK	11	11		
London International Financial Futures Exchange	1	GBP	10	3 271		
Deutsche Börse AG, Frankfurt am Main	15	DEM	1	13	1	
BNL-Beteiligungs-gesellschaft Neue Länder GmbH & Co. KG		DEM	9	38		
Diverse bolag, 4 st				120		
Övriga bolag				13 210	2 698	

	Antal aktier/ ägande	Bokfört värde tkr	Beräknat marknadsvärde tkr
--	----------------------	-------------------	----------------------------

Varav i moderbolaget:

Evidentia Fastigheter AB konv. lån 1994/2001	100 000 000		
Gamlestaden Intressenter AB	2 448	4 185	4 185
Independent Intressenter AB	100	10	10
Kebo Care Scandinavia AS	39 150	29 457	29 457
Fritidsvärden AB	100	93	93
KB Gautiod		1 000	1 000
Övriga bolag, 9 st		5	5

Moderbolaget 34 750 34 750
Dotterbolag övertagna för skyddande av fordran som inte intagits i koncernredovisningen

	1996	1995
Bokfört värde på aktier och andelar	97	179
Koncernens andel av företagets kapital och reserver exkl latent skatt i obeskattade reserver varav fritt eget kapital	94 - 9	175 74
Bokfört värde på koncernens (= SHB) fordringar på företagen	7	14
Koncernens andel av årets resultat före dispositioner och skatt i företagen	- 11	—

Aktier, omsättningstillgångar, andra aktier 31 december 1996

	Antal aktier/ ägande	Bokfört värde tkr	Beräknat marknadsvärde tkr
Atle AB	5 719 336	114 387	440 389
AH Småföretagsinvest AB	1 000	2 000	2 000
Gunnebo AB	11 980	240	791
Gunnebo konvertibel förlagsbevis	111 804	112	230
Spira AB	913	66	147
VenCap Industrier AB	43 579	872	2 092
MoDo AB	1 260 000	180 721	243 180
Fv Fastighetsvärden AB	1 000	133 560	210 841
Eurosa Furniture Co Plc Ltd	500 000	0	0
Moderbolaget		431 958	899 670
Koncerneliminering			
Fv Fastighetsvärden AB		- 133 560	- 210 841
Koncernen		298 398	688 829

Fv Fastighetsvärden AB är ett helägt dotterbolag till banken. Aktierna i bolaget betraktas som placeringsaktier och därmed som omsättningstillgång.

Not 20: Aktier och andelar i intresseföretag

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR				
Kreditinstitut	33	33	30	30
Övriga intresseföretag	3	3	3	3
	36	36	33	33

Samtliga intresseföretag är noterade.

Aktier och andelar, intresseföretag 31 december 1996

	Antal aktier	Nominellt värde 1000-tal av resp valuta	Bokfört värde tkr	Utdelning tkr	Moderbolagets röstandel %
KREDITINSTITUT					
Svensk Bostadsfinansiering AB BOFAB	25 000	25 000	30 000		50
			30 000		
ÖVRIGA INTRESSEFÖRETAG					
Backup-centralen AB	6 795	2 718	366	1 698	19
BankgiroCentralen BGC AB	12 620	12 620	1 262		25,2
Centralen för Elektroniska Korttransaktioner CEK AB	370	185	222	851	37
KontoCentralen AB	170	17	17		16,7
Privatgiro AB	275	275	330		27,5
Upplyningscentralen UC AB	2 429	243	291	8 252	24,3
Sambox i Skåne HB		800	800		33,3
			3 288	10 801	
Totalt			33 288	10 801	

Not 21: Aktier och andelar i koncernföretag

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR				
Aktier svenska kreditinstitut	0	0	2 937	2 953
Aktier utländska kreditinstitut	0	0	698	2 792
Aktier övriga svenska bolag ¹⁾	248	248	460	449
Aktier övriga utländska bolag	0	0	36	35
	248	248	4 131	6 229

1) Handelsbanken Liv Försäkrings AB konsolideras ej.
Samtliga koncernföretag är noterade.

Aktier och andelar, koncernföretag 31 december 1996

	Antal aktier	Nominellt värde 1000-tal av resp valuta	Bokfört värde tkr	Utdelning tkr	Moderbolagets röstandel %
SVENSKA KREDITINSTITUT					
Handelsbanken Hypotek (Stockholm)	13 010 000	1 301 000	2 792 908	600 000	100
Handelsbanken Finans (Stockholm)	1 550 000	155 000	144 336	700 000	100
			2 937 244	1 300 000	
UTLÄNDSKA KREDITINSTITUT					
Handelsbanken Markets Securities Inc. (New York)	1000	USD 0	4 170		100
Svenska Handelsbanken S.A. (Luxemburg)	1 150 000	LUF 1 150 000	165 497	105 224	100
Svenska International plc (London)	32 500 000	GBP 32 500	373 441		100
Svenska Handelsbanken Asia Ltd (Singapore)	10 000 000	SGD 10 000	40 700		100
Svenska Handelsbanken, Inc. (New York)	1 000	USD 10	59		100
Handelsbanken Finans AS (Oslo)	800 000	NOK 80 000	87 606		100
Svenska Australia Ltd (Sydney)	15 000 000	AUD 5 000	23 150		100
Svenska France S.A. (Paris)	24 994	FRF 2 499	3 193		99,99
			697 816	105 224	

ÖVRIGA SVENSKA BOLAG

Handelsbankens Fondbolagsförvaltning AB	10 000		1 000	851	30 000	100
Handelsbanken Liv Försäkrings AB	1 500		150 000	300 000		100
Handelsbanken Liv Fondförsäkrings AB	100 000		100 000	138 492		100
AB Handel och Industri	100 000		5 000	5 049		100
AB Köpenhamnsbron	500		50	50		100
AB Öresundsbron	500		50	50		100
Förvaltnings AB Lejontrappan	500		50	50		100
Siboelf Shipping AB	500		50	50		100
Kommanditbolaget Mjölner ¹⁾			15 300	15 300		100
			459 892	30 000		

ÖVRIGA UTLÄNDSKA BOLAG

Forva AS	4 809 236	NOK	480 924	935		100
Industrialiseringsfonden AB & Fastighetsbanken AB		FIM			306 159	
Svenska Re S.A., Luxemburg	19 999	LUF	199 990	34 656		99,99
			35 591	306 159		
TOTALT			4 130 543	1 741 383		

Uppgifter om dotterföretags organisationsnummer, säte, resultat och eget kapital har ej medtagits i denna årsredovisning.
 1) I kommanditbolaget Mjölner, organisationsnummer 916557-5789, med säte i Göteborg, är Handelsbanken komplementär.

Not 22: Goodwill

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR				
Anskaffningsvärde	443	265	274	213
Anskaffningsvärde på tillkommande goodwill	20	178	0	61
Summa anskaffningsvärde	463	443	274	274
Akkumulerade avskrivningar vid ingången av året	(186)	(151)	(152)	(130)
Årets avskrivningar enligt plan	(45)	(35)	(26)	(22)
Akkumulerade avskrivningar vid utgången av året	(231)	(186)	(178)	(152)
Valutaeffekt	(4)	(3)	(5)	(3)
	228	254	91	119

Not 23: Inventarier

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR				
Planenligt restvärde 1 januari	417	412	379	358
Nyanskaffningar netto under året	254	192	238	192
Årets avskrivningar enligt plan	- 199	- 187	- 182	- 171
Planenligt restvärde	472	417	435	379

Förutom ägda inventarier disponerar banken inventarier nyttjade med stöd av leasingkontrakt. Det bokförda restvärdet på leaseade inventarier uppgick i koncernen per 1996-12-31 till 6 mkr (5). Motsvarande värde för moderbolaget uppgick till 156 mkr (218).

Not 24: Leasingobjekt

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR				
Anskaffningsvärde	5 817	5 247	—	—
Anskaffningsvärde på tillkommande objekt	2 358	1 508	—	—
Förskott avseende leasing	200	162	—	—
Anskaffningsvärde på under året sålda objekt	(1 278)	(1 100)	—	—
Summa anskaffningsvärde	7 097	5 817	—	—

Akkumulerade avskrivningar vid ingången av året	(1 876)	(1 843)	—	—
Akkumulerade avskrivningar på under året sålda objekt	812	838	—	—
Årets avskrivningar	(961)	(871)	—	—
Akkumulerade avskrivningar vid utgången av året	(2 025)	(1 876)	—	—
Akkumulerade nedskrivningar vid ingången av året	(7)	(7)	—	—
Årets nedskrivningar	(7)	—	—	—
Akkumulerade nedskrivningar vid utgången av året	(14)	(7)	—	—
Korrigerig av tidigare års avskrivningar, nedskrivningar	3	2	—	—
Valutaeffekt	(4)	(6)	—	—
Planenligt restvärde	5 057	3 930	—	—
Reservering för befarade förluster	8	5	—	—
Bokfört värde av återtagen egendom	20	8	—	—

Not 25: Byggnader och mark

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
Anläggningstillgångar				
För inrymmande av egna lokaler	1 376	1 501	1 259	1 360
Omsättningstillgångar				
För skyddande av fordringar m m	69	6 643	38	87
	1 445	8 144	1 297	1 447
Ingående anskaffningsvärde	1 420	1 418	1 267	1 265
Nyanskaffningar under året	—	3	—	3
Aktiverade ny- och ombyggnadskostnader	4	1	4	1
Anskaffningsvärde på under året sålda fastigheter	- 99	- 2	- 76	- 2
Summa anskaffningsvärde	1 325	1 420	1 195	1 267
Akkumulerade avskrivningar vid årets ingång	- 295	- 270	- 283	- 259
Akkumulerade avskrivningar sålda fastigheter	10	—	10	—
Avskrivningar under året	- 25	- 25	- 24	- 24
Summa ackumulerade avskrivningar	- 310	- 295	- 297	- 283

Uppskrivning vid årets ingång	436	436	436	436
Akkumulerade avskrivningar på uppskrivning	- 60	- 45	- 60	- 45
Årets avskrivning	- 15	- 15	- 15	- 15
Akkumulerade avskrivningar vid årets slut	- 75	- 60	- 75	- 60
Summa uppskrivning	361	376	361	376
Planenligt restvärde	1 376	1 501	1 259	1 360
Taxeringsvärde	1 560	1 784	1 500	1 717

Fastigheter övertagna för skyddande av fordran samt fastighetsrelaterade engagemang

	Antal fastigheter	Bokfört värde mkr	Verkligt värde mkr	Bokfört värde/kvm uthyrningsbar yta kr	Direktavkastning %
I SVERIGE:					
Kontors- och affärsfastigheter					
Storstadsregioner					
Övriga landet	3	5	5	1 314	8,8%
Hotell- och konferensfastigheter					
Storstadsregioner					
Övriga landet	1	31	31	5 598	12,3%
Övriga fastigheter (tomtmark)		3	3		
Sverige totalt	4	39	39	4 355	10,9%
UTOMLANDS:					
Kontors- och affärsfastigheter	2	28	28	3 571	7,1%
Industri- och lagerfastigheter					
Övriga fastigheter	4	2	3	2 918	0,0%
Utlandet totalt	6	30	31	3 505	6,5%
Summa bokfört värde övertagna fastigheter	10	69	70	3 934	8,7%
Bokfört värde på osäkra fordringar med fastighet som huvudsaklig säkerhet	4 394				

Direktavkastningen har beräknats enligt Sveriges Finansanalytikers Förenings rekommendation, dock inkl räntebidrag. Motsvarande siffra för 1995 är 6,8%.

Not 26: Övriga tillgångar

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
Skattefordran	24	31	4	15
Fondlikvidfordringar	4 320	0	4 239	0
Derivatkontrakt med positivt värde	33 863	36 607	33 805	38 250
Övrigt	4 646	11 316	2 263	8 104
Befarade kreditförluster	- 12	- 22	—	—
	42 841	47 932	40 311	46 369

Not 27: Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
Upplupna ränteintäkter	7 266	5 324	7 434	5 771
Övriga upplupna intäkter	1 852	1 265	1 890	1 140
Förutbetalda kostnader	103	74	80	50
	9 221	6 663	9 404	6 961

Not 28: Skulder till kreditinstitut

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
Riksbanken	6 200	0	6 200	0
Banker i utländsk valuta	126 922	114 493	128 252	115 690
Banker i svenska kronor	32 196	24 139	32 339	25 370
Övriga kreditinstitut i utländsk valuta	4 556	2 702	5 706	5 402
Övriga kreditinstitut i svenska kronor	1 100	2 312	4 865	6 803
	170 974	143 646	177 362	153 265

Varav skulder till koncernföretag			7 967	12 634
Varav skulder till intresseföretag			—	—

Löptidsinformation:

Betalbara på anfordran	46 401	50 383
Återstående löptid om högst tre månader	81 286	84 007
Återstående löptid längre än tre månader men högst ett år	41 587	41 947
Återstående löptid längre än ett år men högst fem år	661	651
Återstående löptid längre än fem år	1 039	374
Summa	170 974	177 362
Genomsnittlig återstående löptid	0,3	0,2

Not 29: Inlåning från allmänheten

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
Inlåning SEK				
Företag m m	52 826	41 767	53 077	42 093
Privat	58 517	53 691	58 402	53 600
Summa	111 343	95 458	111 479	95 693
Inlåning utländsk valuta				
Företag m m	8 943	12 752	18 134	30 162
Privat	1 983	1 616	1 842	1 423
Summa	10 926	14 368	19 976	31 585
Summa inlåning	122 269	109 826	131 455	127 278

Löptidsinformation:

Betalbara på anfordran	114 751		113 993	
Återstående löptid om högst tre månader	3 450		11 761	
Återstående löptid längre än tre månader men högst ett år	32		1 637	
Återstående löptid längre än ett år men högst fem år	3 910		3 940	
Återstående löptid längre än fem år	126		124	
Summa	122 269		131 455	
Genomsnittlig återstående löptid	0,1		0,1	

Not 30: Upplåning från allmänheten

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
Upplåning från allmänheten				
utländsk valuta	34 472	21 806	34 398	21 893
svenska kronor	10 766	5 820	9 974	5 506
Summa	45 238	27 626	44 372	27 399

Löptidsinformation:

Betalbara på anfordran	14 996		15 037	
Återstående löptid om högst tre månader	24 874		23 614	
Återstående löptid längre än tre månader men högst ett år	4 049		4 429	
Återstående löptid längre än ett år men högst fem år	554		547	
Återstående löptid längre än fem år	765		745	
Summa	45 238		44 372	
Genomsnittlig återstående löptid	0,3		0,3	

Not 31: Emitterade värdepapper

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
Certifikat				
i utländsk valuta	39 703	37 621	28 408	19 430
i svenska kronor	32 099	28 801	4 202	6 617
Summa certifikat	71 802	66 422	32 610	26 047
Obligationslån				
i utländsk valuta	5 006	10 067	2 799	3 215
i svenska kronor	52 476	44 252	2 855	1 487
Summa obligationslån	57 482	54 319	5 654	4 702
Summa	129 284	120 741	38 264	30 749

Varav skulder till koncernföretag			—	454
Varav skulder till intresseföretag			—	—

Löptidsinformation:

Återstående löptid om högst ett år	89 912		33 699	
Återstående löptid längre än ett år men högst fem år	38 533		4 218	
Återstående löptid längre än fem år men högst tio år	839		347	
Återstående löptid längre än tio år	—		—	
Summa	129 284		38 264	
Genomsnittlig återstående löptid	1,7		0,6	

Not 32: Övriga skulder

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
Skatteskuld	310	371	173	282
Fondlikvidskulder	3 594	0	3 511	0
Derivatkontrakt med negativt värde	36 907	38 422	36 163	39 246
Korta positioner	6 530	5 782	6 530	5 782
Övrigt	7 733	13 403	5 736	12 406
Summa	55 074	57 978	52 113	57 716

Not 33: Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
Upplupna räntekostnader	5 150	4 160	4 130	3 957
Övriga upplupna kostnader	885	1 531	724	1 391
Förutbetalda intäkter	164	348	66	139
Summa	6 199	6 039	4 920	5 487

Not 34: Efterställda skulder

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
Förlagslån i utländsk valuta	4 170	4 280	4 023	4 192
Förlagslån i svenska kronor	8 132	8 546	4 911	5 934
Summa förlagslån	12 302	12 826	8 934	10 126

Varav skuld till koncernföretag			—	—
Varav skuld till intresseföretag			—	—

Specifikation, förlagslån, moderbolaget 31 december 1996

Utgivn./slutbet. år	Ursprungligt nominellt belopp i milj. av resp valuta	Räntesats %	Utestående belopp mkr
1990/00	2 000	*)	2 000
1990/05	2 000	*)	2 000
1991/97	996	0,000	911
Summa			4 911

I SVENSKA KRONOR

1990/00	2 000	*)	2 000
1990/05	2 000	*)	2 000
1991/97	996	0,000	911
Summa			4 911

I UTLÄNDSK VALUTA

1991/01	USD	54	*)	374
1992/00	BEF	1 000	8,875	214
1992/04	USD	400	8,350	2 748
1992/07	USD	100	8,125	687
Summa				4 023
Totalt				8 934

*) Rörlig ränta baserad på LIBOR/STIBOR

Not 35: Obeskattade reserver

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
Akkumulerade överavskrivningar fastigheter			13	14
Skatteutjämningsreserv K			1 826	2 282
Periodiseringsfond			3 443	1 893
Övriga obeskattade reserver			16	26
			5 298	4 215

Not 36: Eget kapital

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
Bundet eget kapital:				
Aktiekapital	2 605	2 503	2 605	2 503
Reservfond	3 144	2 567	2 936	2 301
Fond för orealiserade vinster	746	—	733	—
Övriga bundna fonder	4 827	4 766	—	—
Fritt eget kapital:				
Balanserad vinst	11 145	12 476	9 949	12 467
Årets resultat	5 090	3 643	4 197	2 092
	27 557	25 955	20 420	19 363

Fond för orealiserade vinster fördelat på balansposter:

Belåningsbara statsskuld-förbindelser	240	—	236	—
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	506	—	497	—
	746	—	733	—

KONCERNEN (mkr)	Aktiekapital	Bundna reserver	Fria reserver	Årets vinst	Totalt
Ingående eget kapital enligt 1994 års fastställda balansräkning	2 503	6 925	10 939	2 404	22 771
Effekt av byte av redovisningsprinciper			578		578
Ingående eget kapital justerat i enlighet med nya principer	2 503	6 925	11 517	2 404	23 349
Utdelning 1994				(701)	(701)
Överfört i ny räkning		18	1 685	(1 703)	0
Konvertering		2			2
Förskjutning mellan bundet och fritt eget kapital		531	(531)		0
Förändring av omräkningsdifferens		(143)	(195)		(338)
Årets resultat				3 643	3 643
Utgående eget kapital 1995	2 503	7 333	12 476	3 643	25 955
Utdelning 1995				(872)	(872)
Utdelning aktier i Närkebro		(6)	(3 377)		(3 383)
Överfört i ny räkning		1	2 770	(2 771)	0
Konvertering	102	635			737
Förskjutning mellan bundet och fritt eget kapital		852	(852)		0
Förändring av omräkningsdifferens		(98)	128		30
Årets resultat				5 090	5 090
Utgående eget kapital 1996	2 605	8 717	11 145	5 090	27 557

Av fritt eget kapital åtgår 1 mkr för avsättning till bundet kapital.

MODERBOLAGET (mkr)	Aktie- kapital	Bundna reserver	Fria reserver	Årets vinst	Totalt
Ingående eget kapital enligt 1994 års fastställda balansräkning	2 503	2 299	7 672	3 936	16 410
Effekt av byte av redovisningsprincip			1 560		1 560
Ingående eget kapital justerat i enlighet med nya principer	2 503	2 299	9 232	3 936	17 970
Utdelning 1994				(701)	(701)
Överfört i ny räkning			3 235	(3 235)	0
Konvertering		2			2
Årets resultat				2 092	2 092
Utgående eget kapital 1995	2 503	2 301	12 467	2 092	19 363
Utdelning 1995				(872)	(872)
Utdelning aktier i Närkebro			(3 005)		(3 005)
Överfört i ny räkning			1 220	(1 220)	0
Konvertering	102	635			737
Förskjutning mellan bundet och fritt eget kapital		733	(733)		0
Årets resultat				4 197	4 197
Utgående eget kapital 1996	2 605	3 669	9 949	4 197	20 420
Aktiekapitalet består av:					
stamaktiekapital	2 383	238 248 980 st à 10:-			
indexaktiekapital	172	17 205 866 st à 10:-			
preferensaktiekapital	50	5 000 000 st à 10:-			
	2 605	260 454 846 st à 10:-			

Not 37: För egna skulder ställda säkerheter

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
Fastighetsinteckningar	1	353	1	3
Pantsatta obligationer	28 105	26 647	28 105	26 640
Rebelånade värdepapper	19 460	12 197	19 460	12 197
Övrigt	1 084	442	7	0
	48 651	39 639	47 573	38 840

Not 38: Ansvarsförbindelser

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
Garantiförbindelser, krediter	18 505	25 948	25 321	38 689
Garantiförbindelser, övriga	16 591	16 142	16 527	15 867
Garantifondförbindelser	62	62	62	62
Oåterkalleliga rembursar	18 962	19 961	18 962	19 961
Egna acceptar	4 864	655	4 864	655
	58 984	62 768	65 736	75 234

Banken har dessutom gjort utfästelser till de lokala myndigheterna i Singapore och Australien att svara för att dotterbankerna i resp. land fullgör sina åtaganden.

Not 39: Pensionsförpliktelser

Marknadsvärdet på kapitalet i bankens pensionsstiftelse och pensionskassa samt den faktiska pensionsskulden utvecklades på följande sätt:

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
Marknadsvärde på kapital i bankens pensionskassa och pensionsstiftelse	14 384	10 930	14 384	10 930
Pensionsskuld	- 4 974	- 4 131	- 4 974	- 4 131
Överreservering	9 410	6 799	9 410	6 799

Not 40: Övriga åtaganden

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	1996	1995	1996	1995
Certifikatsprogram	665	668	660	658
Övriga åtaganden	261	466	261	466
Åtaganden om framtida betalningar	926	1 134	921	1 124
Ränteswappar	482 595	439 693	520 877	475 496
FRA/Terminter	2 657 602	1 610 429	2 657 602	1 670 812
Ränteoptioner	9 961	3 097	9 961	3 097
Ränterelaterade kontrakt	3 150 158	2 053 219	3 188 440	2 149 405
Valutaterminer	1 140 723	1 068 473	1 141 367	1 069 177
Valutaswappar	55 198	75 820	55 198	81 143
Valutaoptioner	29 857	9 634	29 857	9 674
Valutarelaterade kontrakt	1 225 778	1 153 927	1 226 422	1 159 994
Aktieterminer	556	26	556	26
Aktieoptioner	6 170	1 578	6 170	1 578
Aktierelaterade kontrakt	6 726	1 604	6 726	1 604
Garanterat belopp vid likviditetsförvaltning	9		9	
Kreditlöften	23 588	15 296	21 650	14 152
Outnyttjad del av beviljade räkningskrediter	38 203	33 549	38 203	33 549
Andra åtaganden	61 800	48 845	59 862	47 701
Summa åtaganden	4 445 388	3 258 729	4 482 371	3 359 828

Upplysningar om verkligt värde, koncernen

	Bokfört värde	Justering till verkligt värde
Tillgångar		
Utlåning till allmänheten anläggningstillgångar	272 753	11 258
Utlåning till kreditinstitut anläggningstillgångar	119 166	3 979
Räntebärande värdepapper anläggningstillgångar	21 191	262
omsättningstillgångar	86 774	22
Övriga tillgångar anläggningstillgångar	17 502	1 457
omsättningstillgångar	53 737	2 366
Summa tillgångar	571 123	19 344
Skulder		
In- och upplåning från allmänheten	167 507	1 102
Skulder till kreditinstitut	170 974	3 544
Emitterade värdepapper	129 284	6 322
Efterställda skulder	12 302	958
Övriga skulder	63 492	4 058
Summa skulder	543 559	15 984
Summa övervärde		3 360

Enligt Finansinspektionens föreskrifter (1995:54) skall för såväl tillgångar och skulder i balansräkningen som finansiella poster som ej redovisas i balansräkningen göras en jämförelse mellan verkligt värde och bokfört värde. Värden som har sitt ursprung i kundrelationer skall ej beaktas trots att de kan vara av betydelse vid värdering av bl a inlåningskonton och bostads- och konsumentkrediter. Föreskrifterna ger utrymme för metodval samt olika antaganden. Såväl tillämpade metoder som gjorda antaganden kan således variera mellan kreditinstituten. Upplysningar om verkligt värde är ingen företagsvärdering och kan således inte ligga till grund för en jämförelse mellan kreditinstitut.

För betalningsmedel, kortfristiga fordringar och skulder samt för fordringar och skulder till rörlig ränta har det verkliga värdet likställts med bokfört värde. Fordringar och skulder med slutförfallodag alternativt tidpunkt för nästkommande ränteomsättning inom 30 dagar har ansetts vara kortfristiga.

Omsättningstillgångar och skulder vilka handlas på likvida marknader har värderats till balansdagens mittpris. Marknadsnoterade poster utanför balansräkningen värderas på samma sätt.

Poster vilka inte handlas på likvida marknader, oavsett om dessa är omsättningstillgångar, anläggningstillgångar, emitterade skulder eller finansiella poster utanför balansräkningen värderas till den aktuella marknadsräntan för motsvarande löptid med justering för kredit-, och likviditetsrisk. Den kredit- och likviditetsriskpremie som marknadsräntan justerats med vid värdering har antagits vara lika med den genomsnittliga marginalen för nyutlåning vid mättdpunkten.

Fastigheter är värderade som en funktion av gällande taxeringsvärde.

Med den metod som tillämpats ger ränterisk i balansräkningen upphov till övervärden vid fallande kortfristiga räntor och undervärden vid stigande räntor. Vidare uppstår ett övervärde när marginalerna minskar och ett undervärde när marginalerna vidgas.

Intäkternas geografiska fördelning 1996

KONCERNEN	Norden	Övriga Europa	Övriga världen
Ränteintäkter	33 331	4 129	2 482
Leasingintäkter	1 223	4	—
Erhållna utdelningar	100	7	—
Provisionsintäkter	3 076	147	71
Nettoresultat av finansiella transaktioner	1 434	689	- 9
Övriga rörelseintäkter	276	14	0
MODERBOLAGET	Norden	Övriga Europa	Övriga världen
Ränteintäkter	21 000	4 672	3 179
Leasingintäkter	—	—	—
Erhållna utdelningar	1 839	0	0
Provisionsintäkter	3 255	73	60
Nettoresultat av finansiella transaktioner	1 408	666	- 9
Övriga rörelseintäkter	247	- 3	—

Derivatinstrument

KONCERNEN	Ränterelaterade instrument			Valutarelaterade instrument			Aktierelaterade instrument		
	Verkligt värde	Bokfört värde	Nominellt värde	Verkligt värde	Bokfört värde	Nominellt värde	Verkligt värde	Bokfört värde	Nominellt värde
Derivatinstrument med positiva värden									
Derivatinstrument som marknadsvärderas									
Innehavda optioner	61	61	4 470	655	655	15 316	59	59	1 080
Terminer	5 141	5 141	1 347 559	15 259	15 259	567 663	17	17	286
Swappar	21 549	19 807	229 764	4 568	4 451	30 953	—	—	—
Summa	26 751	25 009	1 581 793	20 482	20 365	613 932	76	76	1 366
Varav clearat	1 105	1 105	331 813	—	—	—	50	50	1 072
Derivatinstrument som ej marknadsvärderas									
Terminer	0	—	67	175	—	5 833	—	—	—
Summa	0	—	67	175	—	5 833	—	—	—
Varav clearat	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa derivatinstrument med positiva värden	26 751	25 009	1 581 860	20 657	20 365	619 765	76	76	1 366
Varav clearat	1 105	1 105	331 813	—	—	—	50	50	1 072
Derivatinstrument med negativa värden									
Derivatinstrument som marknadsvärderas									
Utställda optioner	85	85	5 431	460	460	14 541	229	229	5 090
Terminer	4 841	4 841	1 309 976	16 422	16 422	562 735	14	14	270
Swappar	27 115	23 551	252 831	3 072	2 892	24 246	—	—	—
Summa	32 041	28 477	1 568 238	19 954	19 774	601 522	243	243	5 360
Varav clearat	1 263	1 263	335 361	—	—	—	36	36	1 028
Derivatinstrument som ej marknadsvärderas									
Utställda optioner	1	—	60	—	—	—	—	—	—
Terminer	—	—	—	188	—	4 492	—	—	—
Summa	1	0	60	188	0	4 492	0	0	0
Varav clearat	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa derivatinstrument med negativa värden	32 042	28 477	1 568 298	20 142	19 774	606 014	243	243	5 360
Varav clearat	1 263	1 263	335 361	—	—	—	36	36	1 028

Kapitalbas 31 december 1996

	KONCERNEN	MODER- BOLAGET
PRIMÄRT KAPITAL		
Eget kapital	26 350 ¹⁾	19 212
Av årets vinst avsatta medel till periodiseringsfond 72% därav		2 479
Skatteutjämningsreserv K 72% därav		1 315
Avgår goodwill	– 228	– 91
Avgår just. för uppskrivning	– 339	– 339
Summa primärt kapital	25 783	22 576
SUPPLEMENTÄRT KAPITAL		
Förlagslån, efter reduktion, max	8 301	7 062
Justering uppskrivning	339	339
Summa supplementärt kapital	8 640	7 401
Summa	34 423	29 977
Avgår aktieinnehav i försäkringsbolag samt 5-50% i företag som bedriver bankverksamhet	– 3 014	– 3 014
Summa primärt + supplementärt kapital	31 409	26 963

1) I det egna kapitalet ingår obeskattade reserver till 72%.

Kapitalkrav 31 december 1996

	Vägnings- tal	KONCERNEN Place- ringar	Riskvägt belopp	MODERBOLAGET Place- ringar	Riskvägt belopp
AVSEENDE KREDITRISKER					
Poster i balansräkningen					
Grupp A	0	86 499	—	102 065	—
B	20	101 297	20 259	95 422	19 084
C	50	108 099	54 050	29 015	14 508
D	100	141 272	141 272	110 928	110 928
Summa A-D		437 167	215 581	337 430	144 520

Poster utanför balansräkningen

	Vägnings- tal	KONCERNEN			MODERBOLAGET		
		Nominellt belopp	Omräknat belopp	Riskvägt belopp	Nominellt belopp	Omräknat belopp	Riskvägt belopp
Grupp A	0	18 248	15 273	—	26 002	22 249	—
B	20	29 051	2 091	418	28 139	2 045	409
C	50	7 952	198	99	7 749	192	96
D	100	34 628	18 053	18 053	34 237	17 823	17 823
Summa A-D		89 879	35 615	18 570	96 127	42 309	18 328
Totalt kreditrisker			472 782	234 151		379 739	162 848

AVSEENDE MARKNADSRISKER

	KONCERNEN			MODERBOLAGET		
	Specifik risk	Generell risk	Total risk	Specifik risk	Generell risk	Total risk
Ränterisker	3 725	9 788	13 513	3 725	9 788	13 513
Aktiekursrisker	381	165	546	376	157	533
Avvecklingsrisker			8			8
Motpartsrisker och andra risker			10 165			10 162
Valutakursrisker			0			0
Totalt marknadsrisker			24 232			24 216
Totalt riskvägt belopp			258 383			187 064
Kapitaltäckningsgrad			12,2%			14,4%

Det primära kapitalet har påverkats av styrelsens förslag till boksluts- och resultatdispositioner.

Handelsbanken Liv Försäkrings AB

RESULTATRÄKNING

	1996	1995
Teknisk redovisning av livförsäkringsrörelse		
Premieinkomst	1 845	1 149
Kapitalavkastning	2 097	874
Försäkringsavsättningar	- 748	- 636
Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar	- 1 123	- 573
Återbäring	- 47	- 47
Driftskostnader	- 212	- 171
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat	1 813	596
Icke-teknisk redovisning		
Skatt	- 178	- 128
Årets resultat	1 634	468

BALANSRÄKNING

	1996	1995
Tillgångar		
Byggnader och mark	828	810
Aktier och andelar	4 540	2 889
Obligationer och andra värdepapper	6 533	4 794
Övriga placeringstillgångar	15	46
Fordringar	303	43
Andra tillgångar	723	117
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	347	307
Summa tillgångar	13 289	9 006

	1996	1995
Eget kapital, avsättningar och skulder		
Eget kapital	152	151
Återbäringsmedel	2 279	1 460
Årets resultat	1 634	468
Försäkringstekniska avsättningar	8 556	6 737
Avsättningar för skatter	83	28
Skulder	543	130
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	42	32
Summa skulder, avsättningar och eget kapital	13 289	9 006

Kommentarer:

Redovisningen har upprättats enligt den nya årsredovisningslag för försäkringsföretag som gäller fr o m 1996 samt de föreskrifter som utfärdats av Finansinspektionen.

Handelsbanken Liv Försäkrings AB drivs enligt ömsesidiga principer. Enligt försäkringsrörelselagen får någon vinstutdelning till aktieägarna inte ske i ett traditionellt livförsäkringsbolag. Det resultat som uppstår skall i sin helhet tillfalla försäkringstagarna.

Byggnader, aktier och obligationer värderas till verkligt värde. Tidigare redovisades dessa enligt lägsta värdets princip.

FÖRSLAG TILL VINSTDISPOSITION

Handelsbankskoncernens fria kapital uppgår till 16 235 mkr.
För avsättning till bundna fonder åtgår 1 mkr.
Till bolagsstämman förfogande står enligt balansräkning för
Handelsbanken vinstmedel på sammanlagt 14 146 mkr.

Styrelsen föreslår att vinstmedlen disponeras på följande sätt.

Till aktieägarna utdelas	mkr
per stamaktie 5,00 kr (3,75 kr för 1995)	1 191,2
per indexaktie 0,80 kr (0,80 kr för 1995)	13,8
per preferensaktie serie A 0,45 kr (0,45 kr för 1995)	1,1
per preferensaktie serie B 0,60 kr (0,60 kr för 1995)	1,5
Summa utdelning (3 876,9 mkr för 1995)	1 207,6
Till nästa år överförs	12 938,8
Summa disponerat	14 146,4

Stockholm den 18 februari 1997

TOM HEDELIUS

BO RYDIN

JAN EKMAN

LENNART CLAESSION

GÖRAN ENNERFELT

PER-OLOF ERIKSSON

HANS LARSSON

ROLAND FAHLIN

CARL-ERIK FEINSILBER

GUNNAR L JOHANSSON

LOTTY BERGSTRÖM

OLLE PERSSON

CLAS REUTERSKIÖLD

BENGT SAMUELSSON

SVEN ÅGRUP

ARNE MÅRTENSSON

Verkställande direktör

REVISIONSBERÄTTELSE

Vi har granskat årsredovisningen, koncernredovisningen, räkenskaperna samt styrelsens förvaltning för år 1996. Granskningen har utförts enligt god revisionssed.

Bankens interna revisionsavdelning har under året löpande granskat den interna kontrollen och räkenskaperna. Rapporter häröver har avgivits till oss.

HANDELSBANKEN

Årsredovisningen har upprättats enligt lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag.

Vi tillstyrker

- att resultaträkningen och balansräkningen fastställs,
- att vinsten disponeras enligt förslaget i förvaltningsberättelsen samt
- att styrelsens ledamöter beviljas ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

KONCERNEN

Koncernredovisningen har upprättats enligt lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag.

Vi tillstyrker

- att koncernresultaträkningen och koncernbalansräkningen fastställs.

Stockholm den 5 mars 1997

BERTIL EDLUND
Auktoriserad revisor
Ordförande

SIGVARD HEURLIN
Auktoriserad revisor

HANS KARLSSON
Auktoriserad revisor

PETER MARKBORN
Auktoriserad revisor
Av Finansinspektionen
förordnad revisor

HANDELSBANKSAKTIEN

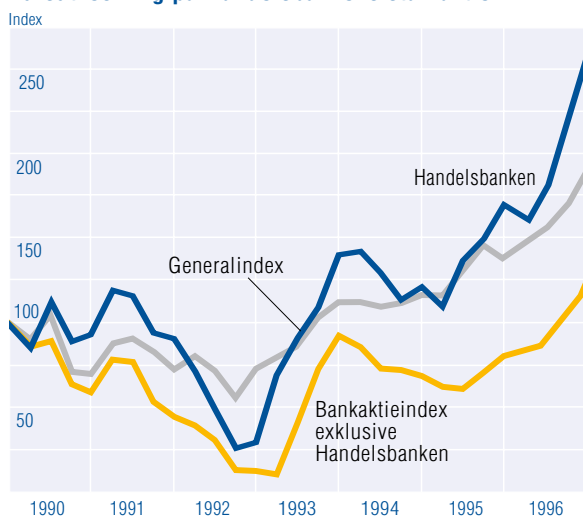
KURSVUTVECKLING OCH UTDELNING

Den svenska börsen steg kraftigt under 1996. Mätt i Affärsvärldens aktieindex var uppgången 38%. Bankaktierna, som gynnades av nedgången i marknadsräntor och förväntningar på strukturreformer inom bankbranschen, steg kraftigt. Handelsbankens stamaktie ökade med 52%.

Handelsbankens långsiktiga utdelningspolitik innebär en strävan att höja utdelningen i en takt som överstiger genomsnittet för branschen. Styrelsen föreslår en utdelning för 1996 med 5,00 kr, en ökning med 1,25 kr jämfört med föregående år.

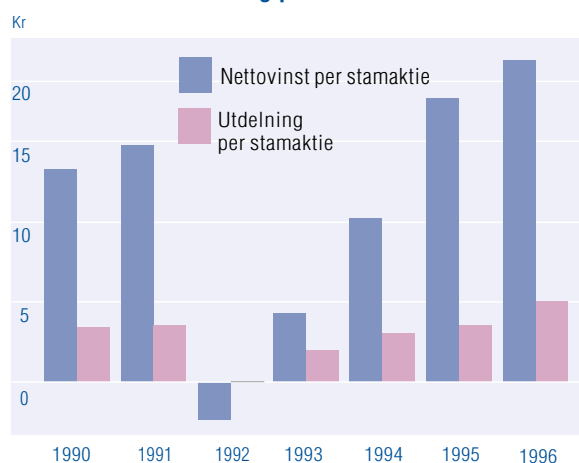
På indexaktierna, vars utdelning följer konsumentprisindex, utgår oförändrad utdelning för 1996 med 0,80 kr. För preferensaktierna blir utdelningen enligt bolagsordningens regler 0,45 kr för serie A och 0,60 kr för serie B.

Kursutveckling på Handelsbankens stamaktier

Jämförelsen avser Affärsvärldens generalindex samt bankaktieindex exklusive Handelsbanken.

Nettovinst och utdelning per stamaktie

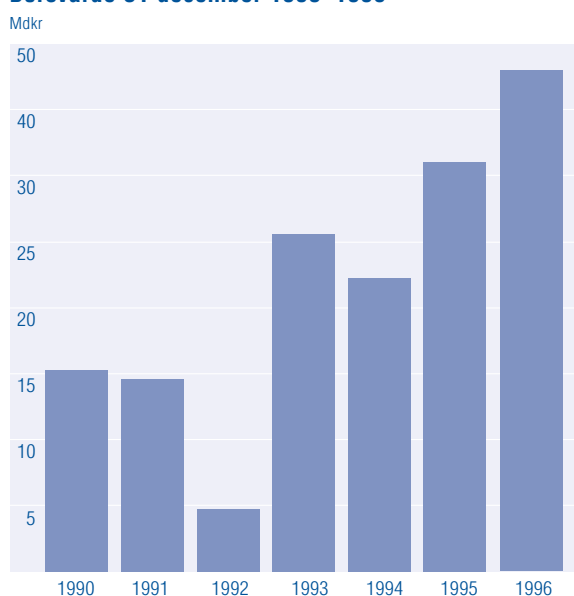

Nettovinst 1990-1992 justerad p g a 1993 års nyemission.
Utdelning 1996 enligt styrelsens förslag.

BÖRSVÄRDE

Börsvärdet på Handelsbankens aktier steg under 1996 med 15,3 mdkr till 46,7 mdkr vid årsskiftet, det högsta börsvärdet någonsin. Sedan 1991 har börsvärdet mer än trefaldigats.

Börsvärde 31 december 1990-1996

AKTIERNA

Efter slutförd konvertering av bankens konvertibla förlagslån uppgick aktiekapitalet vid årsskiftet till 2 605 mkr fördelat på 260 454 846 aktier med ett nominellt belopp på 10 kr. Genom konverteringen ökade antalet stamaktier med 9 254 990 av serie A och med 901 162 av serie B.

Samtliga aktier är fria sedan årsskiftet 1992/93. Stamaktier av serie A har en röst vardera. Stamaktier av serie B, indexaktier och preferensaktier har 1/10 röst vardera. Vid bolagsstämman får ingen aktieägare utöva rösträtt med högre röstetal än som motsvarar 5% av det sammanlagda röstetal som tillkommer de på stämman företrädda aktierna.

Handelsbankens aktier är noterade på Stockholms Fondbörs sedan 1901. En börspost motsvarar 200 aktier.

Data per aktie	1992	1993	1994	1995	1996
Rörelseresultat per stamaktie, kr	- 2,27	2,44	12,41	15,36	20,25
Nettovinst per stamaktie, kr	- 2,30	4,38	10,14	15,38	21,32
Utdelning per stamaktie, kr	0,00	2,00	3,00	3,75	5,00
Utdelningstillväxt, %	—	—	50,0	25,0	33,3
Justerat eget kapital per stamaktie, kr	82,20	88,83	96,72	110,03	114,47
Börskurs stam A, 31 dec, kr	24	113	98	137	196
Justerad börskurs stam A, 31 dec, kr ¹⁾	23	106	92	129	196
Genomsnittlig dagsomsättning på Stockholms Fondbörs					
Stam A, antal aktier	228 600	467 930	508 970	426 220	393 040
Stam B, antal aktier	49 220	55 960	54 200	31 580	28 720
Högsta/lägsta betalkurs, stam A, kr	71/13	126/24	150/88	140/84	201/120
Direktavkastning, %	—	1,8	3,1	2,7	2,6
P/E-tal	—	28,3	9,7	8,9	9,2
Börskurs/Eget kapital, %	29	127	101	124	171

Utdelning 1996 enligt styrelsens förslag. Justering har skett till aktuella redovisningsprinciper och definitioner.

1) Börskurs 1992–95 har omräknats med hänsyn till utdelning av Närkebro.

AKTIEÄGARNA

Handelsbanken hade vid årsskiftet drygt 78 000 aktieägare. Huvuddelen av dem var privatpersoner. Flertalet ägde som framgår av tabellen nedan endast ett mindre antal aktier. Bland de 103 aktieägarna med mer än 250 000 aktier fanns ett antal förvaltare som företrädde utländska privatpersoner och juridiska personer. Cirka 21% av antalet aktier ägdes vid årsskiftet av placerare utanför Sverige.

Av det totala antalet aktier ägdes drygt 50% av svenska institutioner. Institutionerna utgjordes till stor del av försäkringsbolag, investmentbolag och aktiefonder som representerade ett stort antal privatpersoner.

Sju av de svenska aktieägarna innehade var och en mer än 2% av röstetalet, enligt vidstående tabell.

Aktierna fördelade på aktieslag 31 december 1996

Aktieslag	Antal	Andel av kapital	% av röster
Stamaktier			
Serie A	216 649 873	83,18	98,02
Serie B	21 599 107	8,29	0,98
Summa	238 248 980	91,47	99
Indexaktier	17 205 866	6,61	0,78
Preferensaktier			
Serie A	2 500 000	0,96	0,11
Serie B	2 500 000	0,96	0,11
Totalt	260 454 846	100	100

De största svenska aktieägarna 31 december 1996

	% av röster
Sparbankernas aktiefonder (20 st)	10,9
Stiftelsen Oktogonen	9,8
Industrivärden	5,5
AMF-Pension	4,3
SPP	3,5
Skandia	2,8
Nordbankens aktiefonder (16 st)	2,8

Aktieinnehav per aktieägare 31 december 1996

Antal aktier	Aktieägare		Aktieinnehav		
	Antal	% av alla aktieägare	Antal 1000-tal	% av aktiekapitalet	Medeltal aktier per ägare
1 – 500 aktier	52 662	67,1	9 117	3,5	173
501 – 2 500 aktier	21 072	26,8	22 904	8,8	1 087
2 501 – 25 000 aktier	4 397	5,6	24 288	9,3	5 524
25 001 – 250 000 aktier	297	0,4	23 129	8,9	77 874
250 001 – aktier	103	0,1	180 977	69,5	1 757 060
Outnyttjade fondaktier			40		
Summa	78 531	100,0	260 455	100,0	3 317

RESULTAT- OCH BALANSRÄKNINGAR 1992–96

Koncernen

RESULTATRÄKNING (mkr) ¹⁾	1992	1993	1994
Räntor, netto	9 006	9 028	9 273
Provisioner	2 894	2 830	2 561
Övriga rörelseintäkter	656	1 026	788
Summa intäkter	12 556	12 884	12 622
Personalkostnader	2 740	2 846	3 001
Andra omkostnader	2 309	2 253	2 388
Avskrivningar	248	260	317
Summa omkostnader	5 297	5 359	5 706
Befarade och konstaterade kreditförluster	7 999	6 801	2 809
Summa kostnader i rörelsen	13 296	12 160	8 515
Rörelseresultat	- 740	724	4 107
Bokslutsdispositioner och skatter			
Minoritetsandelar	0	0	- 17
Resultat före dispositioner och skatter exkl minoritetsandelar	- 740	724	4 090
Bokslutsdispositioner	- 118	452	- 1 302
Resultat före skatter	- 858	1 176	2 788
Skatter	+ 333	- 247	- 384
Årets resultat	- 525	929	2 404

BALANSRÄKNING (mkr)¹⁾

TILLGÅNGAR	1992	1993	1994
Kassa	2 428	2 423	1 992
Banker och andra finansinstitut	49 266	42 796	63 996
Obligationer	41 917	63 239	60 127
Utlåning till allmänheten	266 228	248 670	243 745
Leasingobjekt	2 803	2 987	3 117
Övriga tillgångar	20 315	25 828	21 342
Aktier och andelar	1 361	3 261	1 854
Inventarier	415	403	412
Fastigheter för inrymmande av egna lokaler	1 422	1 525	1 546
Handelsbanken Liv	7 055	8 057	7 721
Summa tillgångar	393 210	399 189	405 852
SKULDER OCH EGET KAPITAL			
Clearingskulder och postväxlar	2 783	1 996	2 424
Inlåning och bankcertifikat	160 476	171 213	184 554
Banker och andra finansinstitut	117 702	107 807	110 589
Övriga skulder	23 223	20 793	19 920
Långfristig upplåning	64 708	68 324	57 841
Reservering för länderrisker	323	312	143
Handelsbanken Liv	6 905	7 907	7 571
Summa skulder	376 120	378 352	383 042
Minoritetsintresse i eget kapital	1	35	39
Eget kapital	17 089	20 802	22 771
Summa skulder och eget kapital	393 210	399 189	405 852

RESULTATRÄKNING	1995	1996
Ränteintäkter	39 886	39 942
Leasingintäkter	1 097	1 227
Räntekostnader	- 31 368	- 30 798
Erhållna utdelningar	65	107
Provisionsintäkter	2 770	3 294
Provisionskostnader	- 404	- 666
Nettoresultat av finansiella transaktioner	1 574	2 114
Övriga intäkter	689	290
Summa intäkter	14 309	15 510
Personalkostnader	3 413	3 477
Övriga omkostnader	2 248	2 237
Av- och nedskrivningar	1 211	1 278
Summa omkostnader	6 872	6 992
Resultat före kreditförluster	7 437	8 518
Kreditförluster	2 392	1 799
Rörelseresultat	5 045	6 719
Minoritetsandelar	10	- 1
Bokslutsdispositioner	- 72	201
Resultat före skatt	4 983	6 919
Skatt	- 1 340	- 1 829
Nettoresultat	3 643	5 090

BALANSRÄKNING

TILLGÅNGAR	1995	1996
Kassa	1 304	7 487
Räntebärande värdepapper	87 758	107 965
Utlåning till kreditinstitut	92 286	119 166
Utlåning till allmänheten	255 237	272 753
Aktier och andelar	2 629	4 488
Materiella tillgångar	12 491	6 974
Övriga tillgångar	54 849	52 290
Summa tillgångar	506 554	571 123
SKULDER OCH EGET KAPITAL		
Skulder till kreditinstitut	143 646	170 974
In- och upplåning från allmänheten	137 452	167 507
Emitterade värdepapper	120 741	129 284
Övriga skulder	65 904	63 492
Efterställda skulder	12 826	12 302
Summa skulder	480 569	543 559
Minoritetsintesse i eget kapital	30	7
Eget kapital	25 955	27 557
Summa skulder och eget kapital	506 554	571 123

1) Som en konsekvens av den nya lagen om årsredovisning för kreditinstitut har uppställningsformen för resultat- och balansräkningen förändrats under 1996. Balans- och resultaträkningar för åren 1992-1994 redovisas i den form och enligt de principer som gällde vid 1995 års utgång då en retroaktiv omräkning för dessa år inte kan göras utan betydande svårigheter. Väsentliga principförändringar beskrivs under Redovisningsprinciper på sid 50. Bland omklassificeringar som genomförts kan nämnas

I resultaträkningen:

- a) Tidigare redovisades räntenettet i resultaträkningen och inkluderade realiserade vinster och förluster i tradingportföljen. Dessa resultatposter redovisas nu i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner.
- b) Nettoresultat av finansiella poster innehåller förutom realiserade även realiserade värdeförändringar på finansiella omsättningstillgångar och derivat

samt det samlade valutareultatet som tidigare redovisades bland provisionsintäkter.

- c) Planenliga avskrivningar på leasingobjekt redovisades tidigare i räntenettet men redovisas nu som av- och nedskrivningar.
- d) Externa kostnader för transaktionsbaserade tjänster kopplade till bankens intäkter förs till provisionskostnader mot att tidigare ha redovisats som Andra omkostnader.

I balansräkningen:

- a) Affärsdagsredovisning har införts för transaktioner i räntebärande värdepapper och aktier mot tidigare tillämpade likviddagsredovisning.
- b) Positiva respektive negativa marknadsvärden på derivatinstrument redovisas som övrig tillgång respektive skuld och nettoredo visas ej som tidigare.

RESULTAT- OCH BALANSRÄKNINGAR 1992–96

Moderbolaget

RESULTATRÄKNING (mkr) ¹⁾	1992	1993	1994
Räntor, netto	7 826	8 307	7 588
Provisioner	2 760	2 741	2 607
Övriga rörelseintäkter	486	870	445
Summa intäkter	11 072	11 918	10 640
Personalkostnader	2 392	2 472	2 622
Andra omkostnader	2 030	2 008	2 190
Avskrivningar	156	186	229
Summa omkostnader	4 578	4 666	5 041
Befarade och konstaterade kreditförluster	7 085	5 988	1 900
Summa kostnader i rörelsen	11 663	10 654	6 941
Rörelseresultat	- 591	1 264	3 699
Bokslutsdispositioner och skatter			
Bokslutsdispositioner	3 259	2 340	1 528
Resultat före skatter	2 668	3 604	5 227
Skatter	- 795	- 948	- 1 291
Årets resultat	1 873	2 656	3 936
Utdelning för året	16	470	701

BALANSRÄKNING (mkr)¹⁾

TILLGÅNGAR	1992	1993	1994
Kassa och clearingfordringar	2 413	2 407	1 988
Svenska finansinstitut	52 456	33 053	44 381
Utländska banker	33 010	35 077	41 192
Statspapper och obligationer	44 783	81 513	84 098
Utlåning till allmänheten	164 217	143 943	142 475
Övriga tillgångar	13 480	15 030	10 433
Aktier och andelar	6 838	7 624	6 986
Inventarier	324	313	358
Fastigheter	1 240	1 224	1 397
Summa tillgångar	318 761	320 184	333 308
Ställda panter	5	3	13 187
Utlåning till allmänheten, beviljat belopp	188 895	169 712	168 142
SKULDER OCH EGET KAPITAL			
Clearingskulder och postväxlar	2 774	1 971	2 410
Inlåning från allmänheten	121 688	126 801	137 122
Bankcertifikat	14 497	20 550	26 026
Svenska finansinstitut	29 378	12 076	12 802
Utländska banker	95 606	102 904	104 855
Övriga i utlandet emitterade skuldbevis	127	83	0
Övriga skulder	17 394	17 403	15 108
Långfristig upplåning	19 298	17 471	15 215
Reservering för länderrisker	323	312	143
Summa skulder	301 085	299 571	313 681
Obeskattade reserver	10 043	7 748	3 217
Eget kapital	7 633	12 865	16 410
Summa skulder, obeskattade reserver och eget kapital	318 761	320 184	333 308
Garantiförbindelser	56 905	55 191	58 378
Beviljade icke disponerade rembursar	13 769	14 915	17 866
Kapitalvärdet av pensionsförpliktelser täckta av bankens pensionskassa och pensionsstiftelse	2 973	3 351	3 660

RESULTATRÄKNING	1995	1996
Ränteintäkter	29 342	28 851
Leasingintäkter	—	—
Räntekostnader	- 22 669	- 21 864
Erhållna utdelningar	385	1 839
Provisionsintäkter	2 948	3 389
Provisionskostnader	- 430	- 576
Nettoresultat av finansiella transaktioner	1 598	2 064
Övriga intäkter	175	244
Summa intäkter	11 349	13 947
Personalkostnader	3 100	3 183
Övriga omkostnader	2 028	2 045
Av- och nedskrivningar	275	249
Summa omkostnader	5 403	5 477
Resultat före kreditförluster	5 946	8 470
Kreditförluster	1 672	1 332
Nedskrivning av finansiella anläggningstillgångar	—	306
Rörelseresultat	4 274	6 832
Bokslutsdispositioner	- 1 548	- 1 450
Resultat före skatt	2 726	5 382
Skatt	- 634	- 1 185
Årets resultat	2 092	4 197
Utdelning för året	3 877	1 208*

*) Enligt styrelsens förslag

BALANSRÄKNING

TILLGÅNGAR	1995	1996
Kassa	1 303	7 347
Räntebärande värdepapper	106 530	122 262
Utlåning till kreditinstitut	116 084	133 517
Utlåning till allmänheten	148 259	160 451
Aktier och andelar	8 147	8 023
Materiella tillgångar	1 826	1 732
Övriga tillgångar	53 449	49 806
Summa tillgångar	435 598	483 138
SKULDER OCH EGET KAPITAL		
Skulder till kreditinstitut	153 265	177 362
In- och upplåning från allmänheten	154 677	175 827
Ermitterade värdepapper	30 749	38 264
Övriga skulder	63 203	57 033
Efterställda skulder	10 126	8 934
Summa skulder	412 020	457 420
Obeskattade reserver	4 215	5 298
Eget kapital	19 363	20 420
Summa skulder och eget kapital	435 598	483 138
För egna skulder ställda säkerheter	38 840	47 573
Ansvarsförbindelser	75 234	65 736
Kapitalvärdet av pensionsförpliktelser (täckta av bankens pensionskassa och pensionsstiftelse)	4 131	4 974
Övriga åtaganden	3 359 828	4 482 371

ADRESSER

CENTRALA HUVUDKONTORET

Kungsträdgårdsgatan 2
Postadress 106 70 Stockholm
Tfn 08-701 10 00

Handelsbanken Markets

Blasieholmstorg 11 och 12
Postadress 106 70 Stockholm
Tfn 08-701 10 00

Centrala Dataavdelningen

Tegeluddsvägen 10
Postadress 115 82 Stockholm
Tfn 08-701 10 00

DOTTERBOLAG

Handelsbanken Finans

Mäster Samuelsgatan 42
Postadress 106 35 Stockholm
Tfn 08-701 46 00
Organisationsnummer
556053-0841

Handelsbanken Fonder

Blasieholmstorg 12
Postadress 106 70 Stockholm
Tfn 08-701 10 00
Organisationsnummer
556070-0683

Handelsbanken Hypotek

Mäster Samuelsgatan 42
Box 70286
107 22 Stockholm
Tfn 08-701 31 00
Organisationsnummer
556000-7618

Handelsbanken Liv

Torsgatan 12
Box 1325
111 83 Stockholm
Tfn 08-613 20 00
Organisationsnummer
516401-8326

REGIONBANKERNAS HUVUDKONTOR

Norra Norrland

Storgatan 48
Box 1002
901 20 Umeå
Tfn 090-15 45 60

Södra Norrland

Nygatan 20
Box 216
801 03 Gävle
Tfn 026-17 20 60

Stockholm City

Kungsträdgårdsgatan 20
Postadress 106 70 Stockholm
Tfn 08-701 10 00

Mellansverige

Kungsträdgårdsgatan 2
Postadress 106 70 Stockholm
Tfn 08-701 10 00

Östra Sverige

Nygatan 20
Box 421
581 04 Linköping
Tfn 013-28 91 00

Västra Sverige

Östra Hamngatan 23
Box 1530
401 50 Göteborg
Tfn 031-774 80 00

Södra Sverige

Södergatan 10
Postadress 205 40 Malmö
Tfn 040-24 50 00

Utland

Kungsträdgårdsgatan 2
Postadress 106 70 Stockholm
Tfn 08-701 10 00

ENHETER UTANFÖR SVERIGE

NORDEN

Handelsbanken

Helsingfors

Södra kajen 8
P.O. Box 315
FIN-00131 Helsingfors, Finland
Tfn +358 9 166771
Telex 125003 SHB SF
Telefax +358 0 16677299

Handelsbanken

Köpenhamn

Amaliegade 3-5
P.O. Box 1032
DK-1007 Köpenhamn K
Danmark
Tfn +45 33 418200
Telex 15051 HAND DK
Telefax +45 33 418260

Handelsbanken

Oslo

Rådhusgaten 27
Postboks 1342 Vika
N-0113 Oslo, Norge
Tfn +47 22 940700
Telex 79114 HAND N
Telefax +47 22 411524

UTANFÖR NORDEN

Svenska Handelsbanken

Beijing

CITIC Building No 15-05
19 Jianguomenwai Dajie
Beijing, 100004 Kina
Tfn +86 1065004691
Telex 22910 SHBBJ CN
Telefax +86 1065126692

Svenska Handelsbanken

Frankfurt am Main

Mittlerer Hasenpfad 25
Postfach 700955
D-60559 Frankfurt am Main
Tyskland
Tfn +49 69 605060
Telex 414796 SHB D
Telefax +49 69 60506252

Svenska Handelsbanken

Hongkong

2008 Hutchison House
10 Harcourt Road
Central, Hongkong
Tfn +852 28682131
Telex 64765 SHBHK HK
Telefax +852 28684339

Svenska Handelsbanken

London

Trinity Tower
9 Thomas More Street
London E19WY
England
Tfn +44 171 5788000
Telefax +44 171 5788300

Svenska Handelsbanken

Luxemburg

146, Boulevard de la Pétrusse
P O Box 678
L-2016 Luxemburg
Tfn +352 4998111
Telex 2405 SHBLX LU
Telefax +352 490004

Svenska Handelsbanken

Marbella

Centro Plaza 2
Nueva Andalucia
E-29660 Marbella
(Málaga), Spanien
Tfn +34 52 817550
Telefax +34 52 817567

Svenska Handelsbanken

Moskva

Pokrovskij Boulevard 4/17
Apartment 35
101000 Moskva, Ryssland
Tfn +7 502 2204200
Telefax +7 503 2306256

Svenska Handelsbanken

New York

153 East 53rd Street, 37th floor
New York, NY 10022-4678, USA
Tfn +1 212 3265100
Telex 1561322 SVNY UT
Telefax +1 212 3265196

Handelsbanken Markets

France S.A. Paris

1, Rue Caumartin
F-75009 Paris, Frankrike
Tfn +33 1 42665898
Telefax +33 1 42669612

Svenska Handelsbanken

Singapore

65 Chulia Street, Units 21-00
OCBC Centre, Singapore 0104
Tfn +65 5 323800
Telex RS 29012 SHBSIN
Telefax +65 5 344909

Svenska Handelsbanken

Taipei

Room 0813, International
Trade Building
333, Keelung Road
Section 1, Taipei, Taiwan
Tfn +886 2 7577112
Telefax +886 2 7576270

Svenska Handelsbanken

Tallinn

Suur-Karja 3, floor 2
P O Box 102
EE-0090 Tallinn, Estland
Tfn +372 6314251/52
Telefax +372 6314250

Svenska Handelsbanken

Tokyo

Komai Building, 9th floor
2-9 Nihonbashi Muromachi
3-chome Chuo-ku
Tokyo 103, Japan
Tfn +81 3 32426018
Telefax +81 3 32426019

Svenska Handelsbanken

Zürich

Gotthardstrasse 21
Postfach 4378
CH-8022 Zürich, Schweiz
Tfn +41 1 2871020
Telefax +41 1 2871029

 = dotterbolag

 = filialkontor

 = representantkontor

Produktion: Ulla Jansson Information AB
Foto: Fotojournalisten Victor Lenson Brott,
där inte annat anges
Repro: Typografen Text&Bild
Tryck: Tryckcentra AB

